

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Βιβλίο Περιλήψεων

Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και
Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες

29-30-31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2024

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
Οικογένεια - Σχολείο - Ενηλικίωση - Κοινότητα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Εργαστήριο Υγείας &
Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS)
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Ινστιτούτο Μελετών & Ερευνών
Γενικής & Ειδικής Εκπαίδευσης
(Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.)

Ελληνικό
Μεσογειακό
Πανεπιστήμιο

ΧΟΡΗΓΟΙ

Motibo
αξιολόγηση

amphitrion
vacation

Family 89.5
fm
ΠΑΙΔΙΚΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
RADIOFAMILY.GR

COPYRIGHT © 2025 ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ ΠΑΝΤΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2025

ISBN 978-618-87330-0-8

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες

Πληροφορίες

Στις **29, 30 και 31 Μαρτίου 2024**, στο ξενοδοχείο Galaxy στο Ηράκλειο Κρήτης, θα διεξαχθεί το **2ο Πανελλήνιο Συνέδριο** με θέμα «**Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: οικογένεια – σχολείο – ενηλικίωση – κοινότητα**». Το συνέδριο έρχεται σε συνέχεια της επιτυχημένης υλοποίησης της διαδικτυακής διημερίδας με θέμα «Μαθησιακές Δυσκολίες: Σχολείο - Οικογένεια - Κοινότητα» και έχει διασφαλίσει τη συμμετοχή εμπειρων επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του συνεδρίου είναι να υπογραμμίσει την ξεχωριστή σημασία που έχει η διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ των ειδικοτήτων στην έγκυρη ανίχνευση των μαθησιακών δυσκολιών και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, καθώς και στον σχεδιασμό στοχευμένων ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων σε ολόκληρη την οικογένεια. Το συνέδριο επιδιώκει να συζητήσει τις νέες εξελίξεις στο χώρο της ειδικής αγωγής, να παρουσιάσει καινοτόμες μεθόδους, σύγχρονα εργαλεία και καλές πρακτικές από το χώρο της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης.

Το συνέδριο θα συζητήσει τις νέες προοπτικές που ανοίγονται για την στήριξη των υφιστάμενων εκπαιδευτικών δομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα μας. Επίσης, φιλοδοξεί να συμβάλει στη διατύπωση επίκαιρων προτάσεων για τις ανάγκες ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού σε θέματα έγκαιρης και έγκυρης διάγνωσης των μαθησιακών δυσκολιών και της στοχευμένης ψυχοκοινωνικής στήριξης των οικογενειών αυτών των μαθητών σε απομακρυσμένες περιοχές με τη βοήθεια σύγχρονων τεχνολογιών.

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Το συνέδριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, ψυχολόγους, λογοθεραπευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλευτές, ειδικό βοηθητικό προσωπικό, εργοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, ιατρούς σχετικών ειδικοτήτων όπως παιδοψυχιάτρους και παιδονευρολόγους καθώς και ερευνητές και φοιτητές των αντίστοιχων σχολών.

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

Εργαστήριο Υγείας & Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Το Εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας ανήκει στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. Το Εργαστήριο LaHeRS στοχεύει στην προαγωγή της υγείας, της ψυχικής υγείας και της ευημερίας των ατόμων και των κοινοτήτων, μέσω της εκπαίδευσης, της έρευνας, της παροχής υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής φροντίδας, και της συμμετοχής στη χάραξη πολιτικής.

Στο πλαίσιο των στόχων του εργαστηρίου λειτουργεί εδώ και τέσσερα χρόνια η Κινητή Μονάδα του Προγράμματος "Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και τη ΔΕΠ-Υ", η οποία έχει προσφέρει πολύπλευρα τους μαθητές και τις οικογένειες σε απομακρυσμένες περιοχές της Κρήτης.

<https://lahers.hmu.gr/>

Ινστιτούτο Μελετών & Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης (ΙΜΕΓΕΕ)

Το Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης, επιστημονικός φορέας της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής, έχει ως έναν από τους βασικούς σκοπούς του την ερευνητική, αναπτυξιακή και εκπαιδευτική δραστηριότητα καθώς και την αξιοποίηση αποτελεσμάτων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και μεθόδων, εργαλείων και τεχνικών σε θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

<https://imegee.gr/>

ΧΟΡΗΓΟΙ

Ράδιο FAMILY

Ο Family fm 89.5, είναι ένα οικογενειακό ραδιόφωνο που διανύει 13 χρόνια αδιάλειπτης λειτουργίας από το νομό Ηρακλείου Κρήτης. Βρίσκεται στη **Πρώτη θέση** σε νέους Γονείς ηλικίας 25 - 44, στις επίσημες μετρήσεις ακροαματικότητας που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 09 /2023 έως 12/2023 από την **FOCUS BARI** ανάμεσα σε 39 ραδιόφωνα. Είναι επιλογή μας, τα Ραδιοφωνικά σποτ τα Web banner, τα άρθρα της ιστοσελίδας, οι αναφορές στις Εκπομπές να είναι προσαρμοσμένα για να αφήνουν ένα θετικό μήνυμα στην οικογένεια ακροατή μας.

Μπορούμε να συνεργαστούμε όλοι μαζί για ένα καλύτερο αύριο της επόμενης γενιάς!

<https://www.radiofamily.gr/>

MOTIBO ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η MOTIBO ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε. δραστηριοποιείται στον χώρο των εκδόσεων από το 2004. Τον Απρίλιο του 2007 δημιούργησε τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ και στο τέλος του ίδιου έτους διεύρυνε τις δραστηριότητές της με τα συστήματα αξιολόγησης της MOTIBO Αξιολόγηση. Η MOTIBO Αξιολόγηση είναι μέλος του European Test Publishers Group (ETPG), της ευρωπαϊκής εταιρείας προώθησης υψηλής ποιότητας πρακτικών ψυχομετρικής αξιολόγησης.

Στόχος της MOTIBO Αξιολόγηση είναι η δημιουργία, η στάθμιση, η έκδοση, η διάθεση και η εισαγωγή έγκυρων, σύγχρονων και διεθνώς αναγνωρισμένων εργαλείων (tests) αξιολόγησης νοητικών λειτουργιών, γνωστικών ικανοτήτων, νευροψυχολογικών λειτουργιών, μαθησιακών δυσκολιών, προσωπικότητας και πολλών άλλων περιοχών αξιολόγησης για παιδιά, εφήβους και ενήλικες.

Τα εργαλεία αξιολόγησης απευθύνονται σε επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της υγείας, της ψυχικής υγείας, της εκπαίδευσης, καθώς και σε ειδικούς επιστήμονες και ερευνητές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

Η MOTIBO Αξιολόγηση πλαισιώνεται από κορυφαίους επιστήμονες της χώρας για να καλύψει το τεράστιο και δυσλειτουργικό κενό της έλλειψης σταθμισμένων ψυχομετρικών εργαλείων στον ελληνικό πληθυσμό. Σε όλα τα στάδια των έργων τηρούνται αυστηρά οι προδιαγραφές διασφάλισης της ψυχομετρικής αρτιότητας των εργαλείων.

<https://www.motiboaxiologisi.gr/index.php>

ΧΟΡΗΓΟΙ

Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ

Οι εκδόσεις ΤΟΠΟΣ είναι ένα ανεξάρτητο σχήμα, που δημιουργήθηκε στις αρχές του 2007 ταυτόχρονα με τη μητρική εταιρεία ΜΟΤΙΒΟ Α.Ε. Στην εταιρεία συνεργάζονται μερικοί από τους πλέον γνωστούς επαγγελματίες με μακρόχρονη εμπειρία σε όλους τους τομείς του χώρου του βιβλίου.

Ο ΤΟΠΟΣ έχει στο κέντρο του ενδιαφέροντός του τη λογοτεχνία, ελληνική και ξένη, τις non fiction εκδόσεις για σύγχρονα θέματα, καθώς και το επιστημονικό δοκίμιο με έμφαση στις Επιστήμες του Ανθρώπου.

Οι εκδόσεις ΤΟΠΟΣ συνεργάζονται με μερικούς από τους πιο αναγνωρισμένους σύγχρονους συγγραφείς, Έλληνες και ξένους. Παράλληλα, δίνουν βήμα σε ελπιδοφόρες νέες φωνές, ενώ επιδιώκουν να κρατήσουν ζωντανή και την επαφή με την κλασική παράδοση.

Οι εκδόσεις ΤΟΠΟΣ φιλοδοξούν να καταστούν στο μέλλον ο Τόπος των Ουτοπιών μιας δυναμικής και αναπτυσσόμενης αναγνωστικής κοινότητας.

Στον ίδιο βαθμό, ο παρών διαδικτυακός ΤΟΠΟΣ φιλοδοξεί να γίνει η λεωφόρος της μεταξύ μας επικοινωνίας και ένα χρήσιμο (και απολαυστικό) εργαλείο επιμόρφωσης για μαθητές, φοιτητές, σπουδαστές, νέους συγγραφείς, διδάσκοντες, δημοσιογράφους και άλλους ενεργούς αναγνώστες.

<https://www.toposbooks.gr/contents/index.php>

ΧΟΡΗΓΟΙ

Amphytrion vacation

Η Amphytrion Vacation είναι μέλος του ομίλου Amphytrion Group of companies ο οποίος έχει ηγετική παρουσία 50 ετών στον χώρο του τουρισμού.

Η Amphytrion Vacations είναι η εξειδικευμένη εταιρεία του group, που έχει ως αποκλειστική δραστηριότητα την διοργάνωση και υλοποίηση ταξιδιών τουρισμού, αναψυχής και διακοπών ειδικά για Έλληνες.

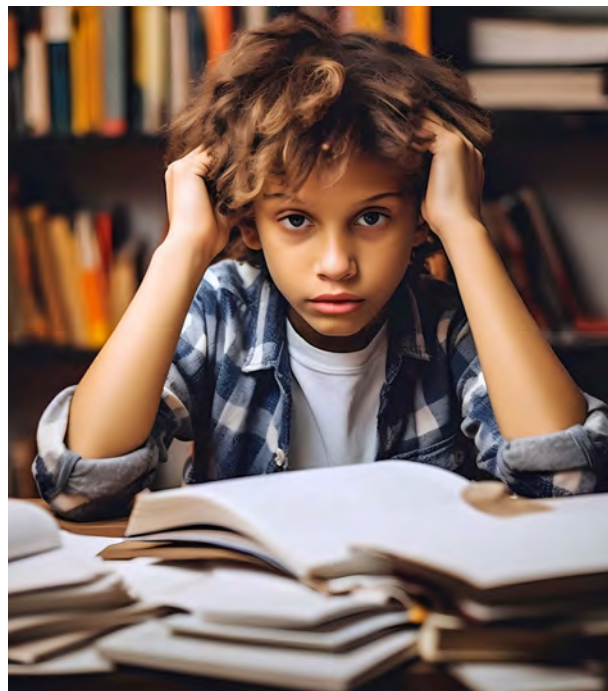
Διανύοντας ήδη την τρίτη δεκαετία λειτουργίας μας και γνωρίζοντας ότι τα ταξίδια αφορούν κυρίως ανθρώπους και στηρίζονται στις ανθρώπινες σχέσεις και την σωστή επικοινωνία, έχουμε συνθέσει μια έμπειρη ομάδα στελεχών και συνεργατών, ώστε να προτείνουμε ωραία ταξίδια και να διασφαλίζουμε πραγματικά υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και απόλαυση από κάθε ταξίδι που διοργανώνουμε.

Διεύθυνση: Χαρ. Τρικούπη 35,
71306 Ηράκλειο, Κρήτη, Ελλάδα
t. +30 2810244824
e. info@amphytrion.vacations

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Οργανωτική Επιτροπή

- Βαγιωνάκη Κυριακή, Κοινωνική Λειτουργός, MSc, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Βασιλάκη Ευμορφία, Κοινωνική Λειτουργός, MSc, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Γκίωσης Ιωάννης, Ειδικός Παιδαγωγός, MSc, Συνεργάτης LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Δημητράκη Μεταξία, MSc κοινωνική λειτουργός, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Ευθυμίου Παρασκευή, Κοινωνική Λειτουργός, MSc, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Καλλιγιαννάκη Στέλλα, MSc, MEd Ειδική Παιδαγωγός
- Καραλή Αγγαΐα, Ψυχολόγος, Αναπλ. Προϊσταμένη Τμήματος Περίθαλψης και Κοινωνικής Μέριμνας, Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Κουμαρέλα Χριστίνα, Ψυχολόγος, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Κουνάλη Βασιλική, Ψυχολόγος, MSc, Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Λιόλιου Σταυρούλα, Ψυχολόγος, MSc, Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Μαυρίδου Σάρρα-Γεωργία, κοινωνική λειτουργός, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Μιγαδάκης Ιωάννης, MEd Ειδικός Παιδαγωγός – Μαθηματικός, Συμβουλευτικός Σταθμός ΕΛΜΕΠΑ
- Μπουλμέτη Γεωργία, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ 30 Κοινωνικών Λειτουργών, κοινωνική λειτουργός, κοινωνική ανθρωπολόγος, MSc Επιστήμες Αγωγής, αιρετή ΚΥΣΕΕΠ, πρόεδρος Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού συμβουλίου ΣΚΛΕ ΝΠΔΔ, ιδρυτικό μέλος Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.
- Νικολοπούλου Βάσια, Εργοθεραπεύτρια και Ειδική Παιδαγωγός – Φιλολόγος Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Πεδιώτη Νεκταρία, SW, MSc, MSc, Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Πιτσικάκη Σοφία, Κοινωνική λειτουργός, MSc, Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Σπυριδάκη Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός - Ψυχολόγος, MSc, Συμβουλευτικός Σταθμός, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Τορράκη Μαρίνα, Κοινωνική λειτουργός, MSc, Αν. Προϊσταμένη, Κοινωνική Υπηρεσία ΠΑΓΝΗ, Συνεργάτιδα Εργαστηρίου LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Τραγάκη Ευγενία, Ψυχολόγος ΥΠΑΙΘΑ, MEd Educational Psychology, MSc Σχολικής Ψυχολογίας, 1ο ΚΕΔΑΣΥ Α' Αθήνας.
- Τσαρουχάς Νεκτάριος-Θεοχάρης, Ψυχολόγος-Κοινωνικός Λειτουργός υποψ. Διδάκτωρ Τμήματος Ψυχολογίας Ε.Κ.Π.Α Β.Σc., Pg. Cert., Pg. Dip., H.N.D., M.Ed., M.Sc., Ph.D.c.
- Τσιακπίνη Λαμπριάνα, Λογοπεδικός - Ειδική παιδαγωγός, ΕΕΠ ΥΠΑΙΘΑ, Μ.Α. ΚΕΔΑΣΥ Έβρου.
- Χατζηδρόσου Δέσποινα, Κοινωνική λειτουργός – Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων M.Ed., Πρόεδρος ΣΕΕΠΕΑ Αττικής.
- Χριστοφορίδη Ειρήνη, MSc, PhD Τμήμα Γεωπονίας, Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.

Επιστημονική Επιτροπή

- Αναστασάκη Μαρία, ψυχίατρος, Επιστημονική Συνεργάτιδα ΚΕΣΥΨΥ ΕΛΜΕΠΑ
- Αντωνίου Σταμάτιος Αλέξανδρος, Καθηγητής Ψυχολογίας ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, Δ/ντής ΠΜΣ "Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση", Δ/ντής Εργαστηρίου Κοινωνικής και Οργανωσιακής Ψυχολογίας, Εθνικός Συντονιστής ΥΠΑΙΘΑ στο European Agency for Special Needs and Inclusive Education.
- Ασημόπουλος Χαρίσιος, Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
- Βασιλείου Ηλίας, Μεταδιδακτορικός ερευνητής Γλωσσολογίας, Διδάκτωρ Ειδικής Αγωγής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Συνεργαζόμενος καθηγητής ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.
- Βενιανάκη Αικατερίνη, MSc, PhD, Πτυχιούχος Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής εκπαίδευσης και Τμήματος Ψυχολογίας. Μέλος Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Δρίτσας Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Καλαϊτζάκη Αργυρούλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
- Κούτρα Αικατερίνη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Μαράκη Π. Ελένη, MSc, PhD, Επιστήμες Αγωγής, Πρόεδρος Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Εντεταλμένη Περιφερειακή Σύμβουλος.
- Μουδάτσου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Μαρκάκης Γεώργιος, Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Μαρτινάκη Σοφία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.
- Ματσόπουλος Αναστάσιος, Αναπληρωτής Καθηγητής Σχολικής Ψυχολογίας, Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Μουζάκη Αγγελική, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Μπάστα Μαρία, Καθηγήτρια Ψυχιατρικής, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Κρήτης, Δ/ντρια Παιδοψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ.
- Μπάστας Χαράλαμπος, Ψυχίατρος, Επιστημονικός συνεργάτης Μονάδας "Ειρήνης και Φιλίας" για την Εγκαιρή Παρέμβαση στην Ψύχωση, Μονάδα Ηρακλείου Κρήτης
- Μπιστάκος Νικόλαος, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Δ/ντρια Εργαστηρίου LaHeRS, Επιστημονικά Υπεύθυνη Κινητής Μονάδας Μαθησιακών Δυσκολιών ΕΛΜΕΠΑ.
- Πάρλαλης Σταύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Frederick.
- Πασαλή Χριστίνα, RN, BBA, PGDip (Ed), MSc, MSH-CM, PhD Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Οικονομολόγος της Υγείας.
- Πολυχρόνη Φωτεινή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Ρεσβάνη Εφη, παιδοψυχίατρος, MSc "Προαγωγή ψυχικής υγείας και πρόληψη ψυχιατρικών διαταραχών", Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.
- Ρούση Χριστίνα, Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Σπανάκη Ειρήνη, PhD Ειδική Αγωγή, ΕΔΙΠ, Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Σταμπολτζή Αγλαΐα-Λία, εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής, PhD στην Ειδική Παιδαγωγική και Ψυχολογία, Επιστημονική Συνεργάτιδα ΑΣΠΑΙΤΕ, New York College και Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Συριοπούλου-Δελλή Χριστίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Δ/ντρια ΠΜΣ "Επιστήμες της Αγωγής, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ειδική Αγωγή".
- Φαρμακοπούλου Ιγνατία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Χλυσουτάκης Ιωάννης, Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.

Αξιότιμοι συμμετέχοντες, αγαπητοί συνάδελφοι και φίλοι,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε στα πρακτικά για το 2ο Πανελλήνιο Υβριδικό Συνέδριο για τις Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: οικογένεια - σχολείο - ενηλικίωση - κοινότητα, το οποίο συνδιοργανώθηκε από το Εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου και το Ινστιτούτο Με-

λετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης (Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.). Το συνέδριο αυτό αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τις νέες εξελίξεις, τα ερευνητικά δεδομένα και τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα των μαθησιακών δυσκολιών, προσφέροντας μια πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων και γνώσεων.

Οι μαθησιακές δυσκολίες παραμένουν ένα πεδίο με πολλές προκλήσεις, αλλά και ευκαιρίες. Η αντιμετώπισή τους απαιτεί μια πολυδιάστατη και συνεργατική προσέγγιση που ενσωματώνει την επιστημονική γνώση, τις παιδαγωγικές πρακτικές και την κατανόηση των ατομικών αναγκών των μαθητών. Στόχος μας ήταν, μέσω του διαλόγου και της συζήτησης που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, να συμβάλουμε στην καλύτερη κατανόηση και υποστήριξη των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ενισχύοντας έτσι την ισότιμη πρόσβαση στη γνώση και την εκπαιδευτική επιτυχία.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες, ιδίως κατά τη μετάβασή τους στην ενηλικίωση. Η ομαλή αυτή μετάβαση είναι κρίσιμη για την κοινωνική τους ενσωμάτωση και την επαγγελματική τους ανάπτυξη, και ελπίζουμε ότι οι συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν θα βοηθήσουν να αναδειχθούν καινοτόμες προσεγγίσεις και στρατηγικές προς αυτήν την κατεύθυνση.

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω θερμά όλους και όλες τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες σε αυτό το σημαντικό επιστημονικής σημασίας γεγονός για τις εισηγήσεις σας, οι οποίες συνέβαλαν ουσιαστικά στον εμπλουτισμό του συνεδρίου με ποικιλία απόψεων και προσεγγίσεων. Ακόμη, σε αυτή την προσπάθεια αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω την Πρόεδρο του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε κ Τσιακπίνη και τα μέλη του ΔΣ για την πολύτιμη συνδρομή τους στην ομαλή διεξαγωγή του συνεδρίου. Εύχομαι η επιστημονική μας συνάθροιση να συνέβαλε στην απόκτηση επικοδομητικών γνώσεων και κυρίως να ενέπνευσε όλους να συνεχίσετε να εργάζεστε μαζί για έναν πιο συμπεριληπτικό και υποστηρικτικό εκπαιδευτικό χώρο.

Κλείνοντας, ελπίζουμε το συνέδριο αυτό να αποτέλεσε αφορμή για νέες έρευνες και παρεμβάσεις που θα βελτιώσουν την εμπειρία της εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές, με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Με εκτίμηση

Παπαδακάκη Μαρία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Πρόεδρος Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Αγαπητοί/ες συνάδελφοι και συνεργάτες,

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στα πρακτικά του 2ου Πανελλήνιου Υβριδικού Συνεδρίου με θέμα «Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Οικογένεια – Σχολείο – Ενηλικίωση – Κοινότητα», το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης στις 29, 30 και 31 Μαρτίου 2024. Το συνέδριο διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και με την υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης.

Το Ινστιτούτο Μελετών Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης (ΙΜΕΓΕΕ) είχε την τιμή να συμμετάσχει ως συνδιοργανωτής, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Υγείας & Οδικής Ασφαλείας (LaHeRS) του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. Αυτή η συνεργασία αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία του συνεδρίου, καθώς μας έδωσε τη δυνατότητα να συνδυάσουμε την ακαδημαϊκή γνώση και την πρακτική εμπειρία, προσφέροντας νέες προσεγγίσεις και λύσεις στα κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τις μαθησιακές δυσκολίες και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν στις εργασίες του συνεδρίου, με συμμετοχή διακεκριμένων επιστημόνων, αφορούσαν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων όπως η επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών, η πρόληψη και προαγωγή της υγείας στη σχολική κοινότητα, καθώς και οι διεπιστημονικές προσεγγίσεις για την ανίχνευση και διαχείριση μαθησιακών δυσκολιών. Οι εισηγήσεις των μελών του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε., σε συνδυασμό με τη συνδρομή του Εργαστηρίου Υγείας & Οδικής Ασφαλείας, συνέβαλαν καθοριστικά στην ανταλλαγή επιστημονικών θέσεων και πρακτικών λύσεων που αγγίζουν όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην Διευθύντρια του Εργαστηρίου Υγείας & Οδικής Ασφαλείας, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κα Μαρία Παπαδακάκη, για τη στενή συνεργασία και την εξαιρετική φιλοξενία. Το έργο της και η αφοσίωση της ομάδας της συνέβαλαν ουσιαστικά στη διασφάλιση υψηλής ποιότητας στις εργασίες του συνεδρίου.

Ελπίζουμε τα πρακτικά αυτού του συνεδρίου να αποτελέσουν έναν χρήσιμο οδηγό για την επιστημονική κοινότητα και όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται για την υποστήριξη μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Είμαστε βέβαιοι ότι η συνεργασία μας με το Εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας & Οδικής Ασφαλείας θα συνεχίσει να παράγει καρποφόρα αποτελέσματα, προς όφελος των παιδιών και των οικογενειών τους.

Με εκτίμηση

Λαμπριάνα Τσιακπίνη
Πρόεδρος του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ

Καθηγητής Ψυχολογίας ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, Δ/ντής ΠΜΣ "Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση", Δ/ντής Εργαστηρίου Κοινωνικής και Οργανωσιακής Ψυχολογίας.

ΠΑΠΑΔΑΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ΕΛΜΕΠΑ) Επιστημονικά Υπεύθυνη Κινητής Μονάδας Μαθησιακών Δυσκολιών ΕΛΜΕΠΑ.

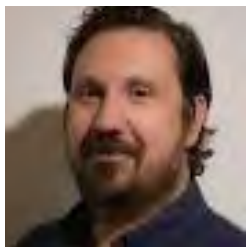
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΦΑΙΗ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδαγωγικής των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).

ΠΟΛΥΧΡΟΝΗ ΦΩΤΕΙΝΗ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Ψυχολογίας Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΗΛΙΑΣ

Μεταδιδακτορικός ερευνητής Γλωσσολογίας, Διδάκτωρ Ειδικής Αγωγής Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).

ΡΟΥΣΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

ΚΟΥΤΡΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Επίκουρη Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης.

ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΔΕΛΛΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Διευθύντρια ΠΜΣ στις "Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ειδική Αγωγή".

ΜΟΥΖΑΚΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστήμιο Κρήτης.

2°

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Κεντρική Ομιλία 1

Η Σημασία της Διδακτικής Προσέγγισης για την Ακαδημαϊκή Υποστήριξη Μαθητών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες από την Α' δημοτικού έως την Γ' γυμνασίου

Αντωνίου Φαίη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Ψυχολογίας των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση διδακτικών παρεμβάσεων που έχουν αναδειχθεί αποτελεσματικές στην ενίσχυση της επίδοσης μαθητών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες από την Α' δημοτικού έως την Γ' γυμνασίου, που φοιτούσαν στα τμήματα ένταξης σχολείων στην Αττική, τη Θεσσαλία και την Κρήτη.

Συγκεκριμένα παρουσιάζονται παρεμβάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της επίδοσης στον προφορικό λόγο (Α' δημοτικού), στην αποκωδικοποίηση και την ορθογραφία (Β' δημοτικού), στην ευχέρεια και την ορθογραφία (Γ' δημοτικού), στην ανάγνωση των αγγλικών (Γ' δημοτικού), στην γραπτή έκφραση (Δ' δημοτικού), στην αναγνωστική κατανόηση & γραπτή έκφραση (Ε'-Στ' δημοτικού), στην αναγνωστική κατανόηση στο μάθημα της ιστορίας και στη διαφοροποιημένη διδασκαλία της φυσικής (Α'-Γ' γυμνασίου).

Κοινός παρονομαστής των παρεμβάσεων είναι η διδακτική προσέγγιση της άμεσης και σαφούς διδασκαλίας μέσω της φθίνουσας υποστήριξης της μάθησης.

Τα αποτελέσματα όλων των μελετών έδειξαν ότι ο συγκεκριμένος τρόπος διδασκαλίας γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών είχε σημαντική συνεισφορά στην αλλαγή της επίδοσης των μαθητών της πειραματικής ομάδας, σε σχέση με την επίδοση που παρουσίασαν οι μαθητές που παρακολούθησαν την παραδοσιακή διδασκαλία των διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων και δεξιοτήτων.

Κεντρική Ομιλία 2

Διαχρονική αξιολόγηση συναισθηματικών και συμπεριφορικών δυσκολιών από την πρώιμη παιδική ηλικία έως την εφηβεία: ευρήματα από τη Μελέτη Μητέρας - Παιδιού Κρήτης (Μελέτη ΡΕΑ)

Κούτρα Αικατερίνη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι διαταραχές εσωτερίκευσης και εξωτερίκευσης αποτελούν τις πιο συχνές ψυχικές διαταραχές της παιδικής και εφηβικής ηλικίας με ποσοστά επιπολασμού ~10% και 20%, αντίστοιχα, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά όλους τους τομείς της ζωής ενός παιδιού. Ερευνητικά δεδομένα έχουν δείξει ότι μια σειρά προγεννητικών, περιγεννητικών και μεταγεννητικών παραγόντων επιδρούν στη συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη των παιδιών. Επιπλέον, η μετάβαση από την παιδική ηλικία στην εφηβεία αποτελεί μια κρίσιμη αναπτυξιακή περίοδο για την εμφάνιση των ψυχικών διαταραχών.

Σκοπός της παρούσας ομιλίας είναι να παρουσιαστούν δεδομένα από την Μελέτη Μητέρας-Παιδιού Κρήτης (Μελέτη ΡΕΑ) σε σχέση με τη διαχρονική πορεία της συναισθηματικής και συμπεριφορικής ανάπτυξης των παιδιών από την πρώιμη παιδική ηλικία έως την εφηβεία.

Η Μελέτη ΡΕΑ περιλαμβάνει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα περίπου 1.000 εγκύων γυναικών (Ελληνίδων και αλλοδαπών) και των παιδιών τους στο νομό Ηρακλείου που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια ενός έτους την περίοδο 2007-2008 και παρακολουθούνται έως σήμερα (εκτίμηση της γνωστικής, συναισθηματικής και συμπεριφορικής ανάπτυξης στους 18 μήνες, στα 4, 6, 11 και προσφάτως στα 15 χρόνια στο πλαίσιο του προγράμματος INTEXT Trajectories).

Η Μελέτη ΡΕΑ αποτελεί τη μοναδική μελέτη γενιάς στην Ελλάδα, η οποία διερευνά μια ποικιλία παραγόντων έκθεσης (περιβαλλοντικούς, διατροφικούς, γενετικούς, μεταβολικούς, ψυχοκοινωνικούς και κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες) σε σχέση με εκβάσεις υγείας και ψυχικής υγείας των απογόνων.

Στην παρούσα ομιλία παρουσιάζονται ευρήματα σχετικά με την αναπτυξιακή πορεία των διαταραχών εσωτερίκευσης και εξωτερίκευσης από την πρώιμη ηλικία έως την εφηβεία σε έναν πληθυσμό 500 παιδιών, καθώς και ξεχωριστά σε αγόρια και κορίτσια.

Τα αποτελέσματα σε σχέση με τη διαχρονική αξιολόγηση των παιδιών συζητούνται στο πλαίσιο της ανάδειξης των πρώιμων ψυχοκοινωνικών και περιβαλλοντικών εκθέσεων ως παράγοντες που επηρεάζουν τη συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη από την πρώιμη παιδική ηλικία έως την εφηβεία και τη συμβολή τους στην προαγωγή της γνώσης και τη βελτίωση των δράσεων για τη δημόσια υγεία.

Κεντρική Ομιλία 3

“Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές, Επιτελικές Λειτουργίες, Γνωστική Ευελιξία, Προγράμματα Παρέμβασης”.

Βασιλείου Ηλίας

*Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Γλωσσολογίας, Διδάκτωρ Ειδικής Αγωγής,
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*

Οι Επιτελικές Λειτουργίες σύμφωνα με την τρέχουσα βιβλιογραφία αποτελούν βασικό πεδίο ενδιαφέροντος για την εξυπηρέτηση των Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών αλλά και ειδικότερα για παιδιά και εφήβους με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Πιο συγκεκριμένα, οι καταγεγραμμένες δυσκολίες, κυρίως σε επίπεδο Γνωστικής Ευελιξίας, αλλά και σε άλλα επίπεδα, όπως ο Αυτοέλεγχος και η Εργαζόμενη Μνήμη, καταδεικνύουν την ανάγκη για προγράμματα εστιασμένα στην καλλιέργεια των Επιτελικών Λειτουργιών και τη γενίκευση των δεξιοτήτων αυτών στην πραγματική ζωή και την καθημερινότητα των μαθητών στο Φάσμα. Μια σειρά αρκετά πρόσφατων δημοσιεύσεων προτείνουν την εφαρμογή προγραμμάτων, πέρα από κλασικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται στην εκπαίδευση μαθητών με Αναπτυξιακές Διαταραχές, οι οποίες αξιοποιούν τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, τη Φυσική Δραστηριότητα και τις Μεταγνωστικές Στρατηγικές για τη βελτίωση των δεξιοτήτων που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τη Γνωστική Ευελιξία, τις Κοινωνικές Δεξιότητες και την καλύτερη προσαρμογή των εν λόγω μαθητών σε διάφορα περιβάλλοντα.

Κεντρική Ομιλία 4

“Εντοπισμός και υποστήριξη των κοινωνικών και συναισθηματικών αναγκών των παιδιών και των εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες”

Πολυχρόνη Φωτεινή

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)

Τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ) παρουσιάζουν συχνά κοινωνικές και συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες οι οποίες ενισχύονται ιδιαίτερα από τη συνύπαρξη ατομικών ή/και περιβαλλοντικών παραγόντων επικινδυνότητας με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ψυχική τους υγεία.

Επιπλέον, σε πρόσφατες έρευνες στις οποίες μελετήθηκαν οι επιδράσεις της πανδημίας στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή των εφήβων με ΜΔ, διαπιστώθηκε ότι οι έφηβοι που ήταν ήδη διαγνωσμένοι με ΜΔ ήταν περισσότερο επιρρεπείς στο να αναπτύξουν κάποια συναισθηματική, ή άλλου τύπου, διαταραχή.

Ο στόχος αυτής της ομιλίας είναι α) να παρουσιάσει συνοπτικά τους κοινωνικούς και συναισθηματικούς παράγοντες επικινδυνότητας για την ψυχική υγεία των παιδιών σχολικής ηλικίας, όπως η αυτοεκτίμηση, τα κίνητρα, το άγχος και το στρες και οι διαπροσωπικές σχέσεις όπως αυτοί εντοπίζονται στο σχολείο και την οικογένεια και β) να συζητήσει εμπειρικά τεκμηριωμένες προτάσεις υποστήριξης των παιδιών και των εφήβων με στόχο την ενίσχυση των προστατευτικών τους παραγόντων.

Κεντρική Ομιλία 5

“Εγκαιρη ανίχνευση γλωσσικών και μαθησιακών δυσκολιών: προτάσεις και πρωτόκολλα αξιολόγησης”

Μουζάκη Αγγελική

*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Κρήτης*

Σήμερα γνωρίζουμε ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος αντιμετώπισης των δυσκολιών στη μάθηση του γραπτού λόγου είναι ο έγκαιρος εντοπισμός των παιδιών που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου για γλωσσικές και μαθησιακές δυσκολίες και η άμεση παροχή ειδικά σχεδιασμένης παρεμβατικής διδασκαλίας.

Η ανάγκη για έγκαιρο εντοπισμό των παιδιών με χαρακτηριστικά επικινδυνότητας για μαθησιακά προβλήματα στην προσχολική ηλικία έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων σταθμισμένων ψυχομετρικών εργαλείων αλλά και άτυπων δοκιμασιών που σκιαγραφούν το επίπεδο λειτουργικότητας των γνωστικών, γλωσσικών, συναισθηματικών και μαθησιακών δεξιοτήτων, αναδεικνύοντας δυνατότητες και αδυναμίες.

Τέτοια εργαλεία υποστηρίζουν σημαντικά τους ειδικούς στην ανίχνευση παιδιών με άτυπη ανάπτυξη δεξιοτήτων αλλά και στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των προσφερόμενων παρεμβάσεων.

Παράλληλα, η διαμόρφωση κοινά αποδεκτών πρωτοκόλλων ανίχνευσης και διαγνωστικής αξιολόγησης των μαθησιακών δυσκολιών αποτελεί επιτακτική ανάγκη καθώς αναμένεται να

συμβάλει στη βελτίωση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της αξιολογικής διαδικασίας και να διευκολύνει την επικοινωνία των ειδικών που συμμετέχουν σε αυτήν.

Κεντρική Ομιλία 6

Η σημασία των ηθικών αξιών και το ηγετικό προφίλ των χαρισματικών παιδιών

Αντωνίου Αλέξανδρος Σταμάτιος

Καθηγητής Ψυχολογίας, ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, Δντής ΠΜΣ "Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση"

Δντής Εργαστηρίου Κοινωνικής και Οργανωσιακής Ψυχολογίας.

Τα χαρισματικά παιδιά καθώς διαθέτουν υψηλά επίπεδα ενσυναίσθησης και ευαισθησίας έχουν ανάγκη υποστήριξης και κατανόησης σχετικά με τον τρόπο που σκέφτονται και επεξεργάζονται ηθικά ζητήματα. Χρηζουν αρωγής από τους εκπαιδευτικούς και τους συμμαθητές τους ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να διαχειριστούν περισσότερο αποτελεσματικά την ηθική τους ευαισθησία.

Οι συγκεκριμένες δεξιότητες είναι δυνατόν να καταστήσουν τα παιδιά αυτά ικανά να προχωρούν σε άμεση «αποκωδικοποίηση» των ηθικών διλημμάτων και να λαμβάνουν τις κατάλληλες αποφάσεις. Η ικανότητα ηθικής σκέψης και το ενδιαφέρον των παιδιών αυτών για ζητήματα ηθικότητας, πνευματικότητας και δικαιοσύνης αντανακλούν κατά βάση τις νοητικές τους ικανότητες.

Τα χαρισματικά παιδιά απασχολούν ζητήματα, όπως η κοινωνική δικαιοσύνη και αναμένουν από τους άλλους να τα αντιμετωπίζουν με δίκαιο τρόπο. Επιπρόσθετα, ενδιαφέρονται για μείζονα κοινωνικά ζητήματα όπως ο πόλεμος και ο λιμός και νιώθουν ενοχές λόγω του γεγονότος ότι δεν μπορούν να ασκήσουν σημαντική επίδραση προς την διαχείριση των σοβαρών αυτών κοινωνικών προβλημάτων που ταλανίζουν την ανθρωπότητα.

Τα χαρακτηριστικά που διαθέτουν τα χαρισματικά παιδιά και τους δίνουν τη δυνατότητα να ενεργούν ως ηγέτες είναι η ενσυναίσθηση, η εντιμότητα, η ευαισθησία στη δικαιοσύνη, η αμεροληψία και το αίσθημα της ευθύνης για κοινωνική προσφορά.

Έχει υποστηριχθεί ότι οι αποτελεσματικοί ηγέτες και τα χαρισματικά παιδιά διαθέτουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά καθώς αμφότεροι είναι κατεξοχήν επικοινωνιακοί, κοινωνικά ευαίσθητοι, οραματιστές, υπεύθυνοι, ευέλικτοι και πρωτοπόροι ξεκινώντας νέα πράγματα.

Δεδομένου ότι οι ηγέτες του αύριο φοιτούν στα σχολεία του σήμερα, έχει επισημανθεί ότι τα χαρισματικά παιδιά τα οποία έχουν ηγετικά χαρακτηριστικά είναι ταυτόχρονα ιδιαίτερα ικανά αλλά και ευάλωτα.

Από την μια πλευρά, είναι ικανά διότι διαθέτουν το χάρισμα του να ηγούνται και από την άλλη είναι ευάλωτα καθώς είναι πολύ πιθανό να μην έχουν πρόσβαση στην κατάλληλη εκπαίδευση, η οποία θα τους βοηθήσει να αναπτύξουν τις ηγετικές τους ικανότητες και να διευρύνουν τις δυνατότητές τους για κοινωνική προσφορά.

Για το λόγο αυτό έχουν αναπτυχθεί προγράμματα, μοντέλα και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις ανάπτυξης της ηγετικής συμπεριφοράς, τα οποία βασίζονται στους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να ενισχυθούν οι ηγετικές δεξιότητες των χαρισματικών παιδιών.

Κεντρική Ομιλία 7

**Άλλη μια μέρα στο σχολείο ☹. Όταν η ενέργεια μάς εγκαταλείπει,
τι μας συμβαίνει και τι κάνουμε για αυτό;**

Ρούση Χριστίνα

*Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας,
Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Τα σχολεία αποτελούν χώρους αυξημένης έκθεσης σε στρεσογόνους παράγοντες τόσο για τους μαθητές και τις μαθήτριες όσο και για τους/ις επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτά.

Από την σκοπιά της μαθητικής εμπειρίας, το στρες τροφοδοτείται από τις αντιξοότητες που βιώνουν οι μαθητές/ριες ήδη κατά την είσοδό τους στο σχολείο, που κατά κύριο λόγο συνδέονται με χαμηλές ευκαιρίες πρόσβασης σε περιβάλλοντα που παρέχουν εμπειρίες για την ανάπτυξη μιας θετικής σχέσης με τη μάθηση πριν ακόμα εισέλθουν στις επίσημες δομές της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αντιξοότητες που συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση της σχέσης του παιδιού με το σχολείο, ειδικά στις περιπτώσεις των παιδιών που σε μια κλινική οπτική της διαφορετικότητά τους, ταξινομούνται λιγότερο ή περισσότερο περιδιαγεγραμμένα με βάση την ταξινομική ομπρέλα των νευροαναπτυξιακών διαταραχών (π.χ. κατά DSM-5: Νοητική Αδυναμία, ΔΕΠΥ, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή, κ.ο.κ.).

Η όποια δυσκολία ή εμπόδιο συναντά ένα παιδί στο σχολείο αφήνει ένα αποτύπωμα και στην σχέση του με την ίδια τη μαθησιακή διαδικασία και τα αποτελέσματά της.

Από την σκοπιά της εμπειρίας των επαγγελματιών στο χώρο του σχολείου, ο επαγγελματικός μας ρόλος σε αυτό συνδέεται με μια σειρά από απαιτήσεις – προσδοκίες στις οποίες καλούμαστε να ανταποκριθούμε: απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος, απαιτήσεις του ωρολογίου προγράμματος, απαιτήσεις διεύθυνσης, συναδέλφων, γονέων.

Επίσης, δεν θα πρέπει να μείνει εκτός του κάδρου και η εμπειρία του θεσμού του αναπληρωτή εκπαιδευτικού με ό,τι συνεπάγεται για τις απαιτήσεις προσαρμογής στη ρευστότητα του πλαισίου που εισέρχεται – και άρα επιπλέον στρες. Και με τους μαθητές/ριες τι γίνεται;

Τι απαιτήσεις έχουν αυτοί/ές από εμάς; Ίσως η πιο παράξενη απαίτηση που έχουν είναι να τους αφήσουμε ήσυχους/ες, οι μαθητές και οι μαθήτριες που μας δυσκολεύουν περισσότερο είναι αυτοί/ές που μας λένε τελικά, «παράτα με».

Ο τελικός και ο πιο σημαντικός άνθρωπος - αποδέκτης των υπηρεσιών μας στο σχολείο δεν θέλει την παρουσία μας εκεί ή φαίνεται να ενοχλείται από αυτή.

Μήπως τελικά όταν «ακούμε» όλο και πιο δυνατά το «παράτα με» είναι η δική μας αρχή πορείας προς το να εγκαταλείψουμε; Μήπως αυτή η εμπειρία μας τελικά είναι το κομβικό σημείο οργάνωσης της επαγγελματικής εξουθένωσης για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού;

Η βιβλιογραφία του στρες παρέχει μια σειρά από μοντέλα και εργαλεία για την εξήγηση και την αντιμετώπιση του στρες του εκπαιδευτικού και της επαγγελματικής του/της εξουθένωσης.

Η λιγότερο μελετημένη περιοχή, όμως, είναι η ίδια η σχέση του εκπαιδευτικού με τη μάθηση και το τι μπορεί να μας διδάξει το «παράτα με» και για τη δική μας σχέση με τη μάθηση.

Οι θεωρίες των κινήτρων που κατά κύριο λόγο αξιοποιούνται για τα κίνητρα των μαθητών/ριών, μπορούν να αξιοποιηθούν για να κατανοήσουμε και εμείς οι καταπονημένοι/ες εκπαιδευτικοί τα

«τυφλά» μας σημεία σε σχέση με τη μάθηση.

Στην παρούσα εισήγηση, μέσα από μια σύνθεση από θεωρίες και πεδία μελέτης της ψυχολογίας όπως η εκπαιδευτική, η οργανωσιακή, η κλινική, η αναπτυξιακή, η ψυχολογία της προσωπικότητας και των κινήτρων, της υγείας και βέβαια, της συμβουλευτικής ψυχολογίας, γίνεται μια απόπειρα να απαντήσουμε στο ερώτημα αν μπορούμε και με ποιον τρόπο να καταστήσουμε πιο αφουγκραστικούς/ές στο να ακούσουμε τον αχνό ήχο βάθους, της φωνής παράκλησης – (αναπτυξιακής ανάγκης) των μαθητών/ριών μας να μην τους/ις εγκαταλείψουμε.

Κεντρική Ομιλία 8

Εκτελεστικές λειτουργίες νηπίων με χαρακτηριστικά στο φάσμα του αυτισμού, πρώιμη παρέμβαση με το πρόγραμμα Δ.Α.Φ.ΝΗ

Συριοπούλου - Δελλή Χριστίνα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια,

Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,

Διευθύντρια ΠΜΣ στις «Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ειδική Αγωγή

Τα νήπια (όπως και τα παιδιά και οι έφηβοι) με ΔΑΦ εμφανίζουν συχνά δυσκολίες στις εκτελεστικές λειτουργίες οι οποίες σχετίζονται με γνωστικές ικανότητες και οι οποίες αφορούν σε μια σειρά διαδικασιών όπως τη ρύθμιση των συναισθημάτων τις στρατηγικές αντιμετώπισης, τη διατήρηση της προσοχής, την ευέλικτη διαχείριση επίλυσης προβλημάτων.

Σκοπός του προγράμματος με τίτλο “Δεξιότητες Αυτιστικού Φάσματος για Νήπια” (Δ.Α.Φ.ΝΗ) (το οποίο εκπονήθηκε από τα μέλη του Εργαστηρίου Αυτισμού- Διάχυτων Αναπτυξιακών Διαταραχών και της Συμπεριφοράς του Ανθρώπου (<https://labautism.uom.gr/>) (<https://ergasterio-autismou---diachyton-anaptyxiakon-diatarachon-kai-te.webnode.gr/>) και τα οποία κατέχουν το copyright του προγράμματος) είναι να καθοδηγήσει τους γονείς ώστε να διδάξουν τα παιδιά τους, να εστιάσουν στους πιο σημαντικούς αναπτυξιακούς τομείς με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα για το παιδί τους, να βελτιώσουν και να ενδυναμώσουν τη σχέση και την επικοινωνία τους με αυτά, να συνεχίσουν να υποστηρίζουν την εκπαίδευση των παιδιών τους.

Το βιβλίσκι του προγράμματος Δ.Α.Φ.ΝΗ περιλαμβάνει το εγχειρίδιο του προγράμματος, 6 εγχειρίδια με τις δεξιότητες (ένα για κάθε τομέα ανάπτυξης), 6 κλείδες παρατήρησης (μία για κάθε τομέα), επιπρόσθετο έντυπο βοηθητικό υλικό.

Τα πλεονεκτήματα του προγράμματος περιλαμβάνουν ότι το πρόγραμμα εκτελείται στο σπίτι, το παιδί έχει τη δυνατότητα να εξασκηθεί σε καθημερινή βάση και να ενισχυθεί για τις κατάλληλες συμπεριφορές που επιδεικνύει, αυξάνεται η πιθανότητα διατήρησης των επιθυμητών συμπεριφορών, καθώς η εκμάθησή τους έχει πραγματοποιηθεί στο οικείο περιβάλλον του παιδιού, υπάρχει συνεχώς άμεση πρόσβαση σε όλο το εύρος συμπεριφορών που εκδηλώνονται και έχουν λιγότερες πιθανότητες να εμφανιστούν στην τάξη.

Αυτό συνεισφέρει, στην επιλογή λειτουργικών στόχων.

Κεντρική Ομιλία 9

Σχεδιασμός, Οργάνωση και Λειτουργία της Κινητής Μονάδας για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και τη ΔΕΠ-Υ στην Περιφέρεια Κρήτης

Παπαδακάκη Μαρία

*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας,
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο*

Το πρόγραμμα “Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και την ΔΕΠ-Υ” χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων της Περιφέρειας Κρήτης και στόχευσε στην πιλοτική εφαρμογή μίας Κινητής Μονάδας πρωτίστως για την αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών σε παιδιά που ζουν σε γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές της Κρήτης και στη συνέχεια στην παροχή βραχείας ψυχοκοινωνικής παρέμβασης και συμβουλευτικής στις οικογένειές τους.

Η Κινητή Μονάδα που δημιουργήθηκε αποτελούνταν από μία διεπιστημονική ομάδα με την συμμετοχή εξειδικευμένων σχολικών ψυχολόγων, ειδικών παιδαγωγών, λογοθεραπευτών, κοινωνικών λειτουργών, σχολικών νοσηλευτών και παιδοψυχιάτρου οι οποίοι επισκέφθηκαν ολόκληρη την Περιφέρεια Κρήτης κατόπιν ραντεβού για να εντοπίσουν την φύση, το βάθος και την έκταση του προβλήματος και να ετοιμάσουν ένα εξατομικευμένο πλάνο παρέμβασης για την ολιστική αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών των παιδιών που φοιτούν από την Γ' έως την ΣΤ' του δημοτικού.

Κατά την αξιολόγηση, πραγματοποιήθηκε ακοολογικός και οφθαλμολογικός έλεγχος, αξιολόγηση γραπτού λόγου (ανάγνωση – γραφή), λογοθεραπευτική αξιολόγηση, αξιολόγηση μαθηματικής επάρκειας, αξιολόγηση νοητικού δυναμικού και πιθανών συναισθηματικών ή συμπεριφορικών δυσκολιών. Χρησιμοποιήθηκαν αξιόπιστα, έγκυρα και σταθμισμένα εργαλεία κατά τη διάρκεια των συνεδριών αξιολόγησης και ενδεικτικά αναφέρονται: WISC VGR, PATEM, Τεστ-A, Κριτήριο Μαθηματικής Επάρκειας, Λογόμετρο κ.α.).

Παράλληλα πραγματοποιούνταν συνεδρίες με κοινωνικούς λειτουργούς με τους γονείς έτσι ώστε να μπορέσουν να αναγνωριστούν πιθανές δυσκολίες σε ψυχοκοινωνικό και οικονομικό επίπεδο καθώς επίσης και στο ιατρικό ιστορικό των παιδιών και των οικογενειών που μπορεί να αποτελούσαν τροχοπέδη στην διαχείριση των μαθησιακών δυσκολιών των παιδιών στο σπίτι.

Πλέον, περισσότερες από 300 οικογένειες έχουν δεχθεί τις υπηρεσίες της Κινητής Μονάδας σε επίπεδο αξιολόγησης των μαθησιακών ή και άλλων δυσκολιών των παιδιών αλλά και σε επίπεδο υποστήριξης.

Ο βαθμός ικανοποίησης των οικογενειών που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος είναι υψηλός καθώς επίσης και η ανταπόκριση των τοπικών φορέων.

Με βάση αυτά τα δεδομένα φαίνεται πως η διασύνδεση της Κινητής Μονάδας με τις κρατικές υπηρεσίες και τους τοπικούς φορείς φαίνεται να είναι και εφικτή και αποτελεσματική στην Περιφέρεια της Κρήτης.

Το πιο σημαντικό όφελος από το πρόγραμμα είναι ότι κατάφερε να παρέχει έγκαιρη διάγνωση για τις μαθησιακές δυσκολίες και να προσφέρει υποστηρικτικές υπηρεσίες σε οικονομικά ευάλωτες και γεωγραφικά απομονωμένες οικογένειες.

2°

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΒΙΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Εργαστήριο Play Therapy «Η Δύναμη του Παιχνιδιού στην Ενίσχυση της Ψυχικής Ανθεκτικότητας»

Πρόκειται για ένα βιωματικό εργαστήριο στο οποίο θα γνωρίσουμε την Δύναμη του Παιχνιδιού, και τις δυνατότητες που αυτό μας προσφέρει για θεραπεία και θετική αλλαγή, σε μικρούς και μεγάλους.

Μέσα από παρουσίαση και παιχνίδι, θα γνωρίσουμε τους βασικούς πυλώνες του Play Therapy, όπως η νευροβιολογία και η Θεωρία του Δεσμού Προσκόλλησης. Θα γνωρίσουμε την εφαρμογή τους στο παιχνίδι, το πώς δουλεύουμε με στόχο τον ασφαλή δεσμό προσκόλλησης (attachment) ή την αντιμετώπιση του αναπτυξιακού τραύματος και εν γένει του τραύματος σε ατομικό, οικογενειακό ή ακόμα και την κοινότητα.

Θα μάθουμε για τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούμε στο Play Therapy, καθώς και τα αποτελέσματα τους σε μικρούς και μεγάλους, νευροτυπικούς ή όχι, σε ατομική ή ομαδική θεραπεία.

Απευθύνεται σε όποιον δουλεύει θεραπευτικά, υποστηρικτικά, εκπαιδευτικά με παιδιά, εφήβους ή ενήλικες που έχουν οποιαδήποτε δυσκολία (και μαθησιακή) και τις οικογένειες τους.

Εκπαιδεύτριες

Μπουκουβάλα Νέλλη

Ιδρύτρια Play Therapy Greece, Certified Play Therapist, Certified Supervisor

Κουνάλη Βασιλική

Ψυχολόγος, Παιδοψυχολόγος, MSc Σχολική Ψυχολογία, Υποψήφια Διδάκτωρ, Οικογενειακή Ψυχοθεραπεύτρια, Παιγνιοθεραπεύτρια

Εργαστήριο «Έγκαιρη ανίχνευση πρώιμων συμπτωμάτων ψύχωσης σε ενήλικες»

Ο στόχος του εργαστηρίου είναι η εξοικείωση των συμμετεχόντων με το φάσμα των ψυχωσικών διαταραχών, η εκπαίδευση στην έγκαιρη ανίχνευση πρώιμων ψυχωσικών συμπτωμάτων σε άτομα άνω των 18 ετών, καθώς και η παροχή κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη διαχείριση τέτοιων περιστατικών και τη διασύνδεση με φορείς ψυχικής υγείας.

Στο πλαίσιο του εργαστηρίου θα δοθεί έμφαση στις εξής ενότητες: i) παράγοντες κινδύνου για έναρξη ψυχωσικών συμπτωμάτων, ii) διαγνωστικά κριτήρια και συμπτωματολογία, iii) αιτιοπαθογένεια, iv) θεραπευτική αντιμετώπιση, v) διαχείριση συμπτωμάτων και διασυνδεδετική ψυχιατρική, ενώ θα πραγματοποιηθούν και βιωματικές ασκήσεις.

Το εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματίες ψυχικής υγείας και συναφείς ειδικότητες (κοινωνικοί λειτουργοί) που έρχονται σε επαφή με αντίστοιχα περιστατικά είτε στο εκπαιδευτικό πλαίσιο είτε στην κλινική πράξη.

Το εργαστήριο αποτελεί μέρος του Προγράμματος Επιμόρφωσης Εγγραμματοσμός στην Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων της Πρωτοβουλίας για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων, προσαρμοσμένο για τις ανάγκες του συνεδρίου.

Εκπαιδευτές

Μπάστα Μαρία

Διευθύντρια Ψυχιατρικής Κλινικής ΠαΓΝΗ, Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστήμιο Κρήτης, Επιστημονικά Υπεύθυνη της Μονάδας Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Μπάστας Χαράλαμπος

Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπευτής

Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Τζιμπιμπάκης Αργύρης

Κλινικός Ψυχολόγος, MSc,
Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Σκούρτη Ελένη

Νευροψυχολόγος, MSc, PhD candidate
Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Βουλγαράκη Ευγενία

Κοινωνική Λειτουργός, Bsc
Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Εργαστήριο «Μαθητές/ριες σε Κίνδυνο»

Το επιμορφωτικό εργαστήριο αποτελεί μέρος του Προγράμματος Επιμόρφωσης: Εγγραμματισμός στην Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων της Πρωτοβουλίας για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων, προσαρμοσμένο για τις ανάγκες του συνεδρίου.

Ο σκοπός του εργαστηρίου είναι να αναδείξει τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι μαθητές σε όλο το φάσμα της βίας στο σχολικό περιβάλλον, όπως σχολικός εκφοβισμός, κακοποίηση μέχρι αυτοτραυματισμό και αυτοκτονικές σκέψεις/συμπεριφορές..

Μέσω διαδραστικής συζήτησης θα αναφερθούν τα διάφορα είδη κακοποίησης και πιθανές ενδείξεις καθώς και μέσω υποθετικών μελετών περίπτωσης, οι συμμετέχοντες θα εξετάσουν πιθανές προσεγγίσεις και λύσεις για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκύπτουν.

Απευθύνεται σε επαγγελματίες της σχολικής κοινότητας.

Το εργαστήριο αποτελεί μέρος του Προγράμματος Επιμόρφωσης Εγγραμματισμός στην Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων της Πρωτοβουλίας για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων, προσαρμοσμένο για τις ανάγκες του συνεδρίου.

Εκπαιδευτές

Σαμιωτάκης Γεώργιος

Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων
Επιμελητής Β' Παιδοψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ
ΙΣΝ-CMI Πρωτοβουλία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων

Μποτζάκη Άννα

Ψυχολόγος, εκπαιδεύτρια, ψυχοθεραπεύτρια
Συνεργάτιδα Παιδοψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ
ΙΣΝ-CMI Πρωτοβουλία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων

Μπάστα Μαρία

Διευθύντρια Ψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ
Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης
Επιστημονικά Υπεύθυνη της Μονάδας Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου

Εργαστήριο «Γνωρίζω - Κατανοώ - Αποδέχομαι - Σχετίζομαι... δίχως φόβο αλλά... με ασφαλές πάθος στην εκπαιδευτική κοινότητα: Συστημικές Προ(σ)κλήσεις και Ολιστικές Προσεγγίσεις Πρόληψης και Αντιμετώπισης του Σχολικού Εκφοβισμού»

Στο παρόν εργαστήριο θα συζητηθούν αρχικά με βιωματικές μεθόδους οι «ποιότητες», και οι συνέργειες που καλείται να αναπτύξει το σχολείο ως μέλος της εκπαιδευτικής κοινότητας, αντιμέτωπο με τη συστημική πρόκληση που συνιστά το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού .

Υπό το πρίσμα αυτό οι συμμετέχοντες/ουσες, στη συνέχεια, θα προσκληθούν σε αναστοχαστική περιήγηση στην φιλοσοφία, στη δομή, στο περιεχόμενο σύγχρονων ολιστικών προσεγγίσεων/προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης του εκφοβιστικού φαινομένου, που αξιοποιούν την οικοσυστημική θεωρία και εστιάζουν στην ενδυνάμωση συμπεριληπτικής κουλτούρας στο σχολικό περιβάλλον.

Η ανάδειξη της προστιθέμενης αξίας σχετικών εκπαιδευτικών υλικών και η εξοικείωση των συμμετεχόντων με την εφαρμογή τους, αποτελούν βασικές στοχεύσεις του εργαστηρίου μας.

Ομάδα -στόχος: εκπαιδευτικοί Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης, επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

Εκπαιδύτρια

Σπαθαράκη Ανδρονίκη

PhD, MEd

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου Κρήτης

Εργαστήριο « Ανάδειξη της διεπιστημονικότητας μέσω του σχεδιασμού και εφαρμογής ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»

Σκοπός του συγκεκριμένου εργαστηρίου αποτελεί η ανάδειξη του διαμεσολαβητικού ρόλου του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. στην οικοδόμηση και ενίσχυση της διεπιστημονικότητας και της συνεργασίας μεταξύ Σχολείου Οικογένειας- Θεραπευτών, προκειμένου να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί πρόγραμμα παρέμβασης σε μαθητή με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και δυσκολίες συμπεριφοράς στο σχολικό πλαίσιο.

Παρουσιάζεται ανάλογη μελέτη περίπτωσης μαθητή δημοτικού σχολείου και επιχειρείται, μέσα από τη σκιαγράφηση του ρόλου και της δράσης κάθε συστήματος, (μαθητή, οικογένειας, σχολείου, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., θεραπευτών), να εντοπιστούν οι παράγοντες που εμποδίζουν – διευκολύνουν τη σχέση αλληλεπίδρασης, αφενός, και αφετέρου να αναδειχθεί η δυναμική της εφαρμογής και αξιοποίησης της διεπιστημονικότητας προκειμένου να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες ώστε να αναπτυχθεί μια σχέση συνεργασίας μεταξύ αυτών.

Το Εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, συναφείς ειδικότητες και γονείς.

Εκπαιδύτριες

Γεραντζή Διαλεχτή

Ψυχολόγος, 2ο ΚΕΔΑΣΥ Α' Θεσσαλονίκης

Μακράκη Φωτεινή

Προϊσταμένη ΚΕΔΑΣΥ Σερρών

2°

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΤΡΟΓΓΥΛΑ ΤΡΑΠΕΖΙΑ

Στρογγυλό Τραπέζι 1. Μια νέα εποχή στην Εκπαιδευτική Πολιτική: Μεταρρυθμίσεις τελευταίων ετών και πως επηρεάζουν την εκπαίδευση.

Ελένη Μαράκη – Μπελαδάκη

Δρ. Επιστημών της Αγωγής - Κοινωνιολόγος

Εντεταλμένη Σύμβουλος Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης της Περιφέρειας Κρήτης

Μια Νέα Εποχή στην Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση διανύει μια μεταβατική περίοδο, με στόχο την είσοδο σε μια νέα εποχή. Η είσοδος στη νέα αυτή εποχή είναι ρεαλιστικός στόχος. Οι υλοποιημένες μεταρρυθμίσεις φέρνουν ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Τα τελευταία χρόνια, υλοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, επηρεάζοντας:

Προγράμματα σπουδών:

- Εκσυγχρονισμός με έμφαση στις δεξιότητες του 21ου αιώνα.
- Εισαγωγή νέων μαθημάτων και θεματικών.
- Εστίαση στην κριτική σκέψη, την ψηφιακή τεχνολογία και την ομαδικότητα.

Διδακτικές μέθοδοι:

- Εφαρμογή ενεργητικών και βιωματικών μεθόδων.
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας και των ψηφιακών εργαλείων.
- Προσαρμογή στις ατομικές ανάγκες και μαθησιακά στυλ.

Αξιολόγηση:

- Αντικατάσταση της παραδοσιακής αποστήθισης με εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης.
- Εστίαση στην πρόοδο και την ανάπτυξη δεξιοτήτων.
- Συνεχής αξιολόγηση και ανατροφοδότηση.

Εκπαιδευτικοί:

- Επιμόρφωση και υποστήριξη για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων.
- Ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και παιδαγωγικών προσεγγίσεων.
- αναγνώριση και επιβράβευση του έργου τους.

Σχολικό περιβάλλον:

- Δημιουργία σύγχρονων και ασφαλών σχολικών υποδομών.
- Προώθηση της ένταξης και της διαφορετικότητας.
- Συνεργασία με την οικογένεια και την κοινότητα.

Επιπτώσεις:

- Βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας και των μαθησιακών αποτελεσμάτων.
- Αύξηση της motivation και του ενδιαφέροντος για μάθηση.
- Προετοιμασία των μαθητών για το μέλλον και την αγορά εργασίας.

Προκλήσεις:

- Υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων σε όλα τα σχολεία.
- Εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές.
- Επιμόρφωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών.
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας και των ψηφιακών εργαλείων.

Συμπέρασμα:

Η σύγχρονη εκπαίδευση βιώνει μια νέα εποχή, καθώς οι τελευταίες ετήσιες μεταρρυθμίσεις έχουν διαμορφώσει το τοπίο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι αλλαγές αυτές προωθούν ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο που επιδιώκει την αποτελεσματικότητα και την προετοιμασία των μαθητών για τις απαιτήσεις του 21ου αιώνα. Με την επικέντρωση σε πτυχές όπως η εξατομικευμένη μάθηση, η τεχνολογία στην εκπαίδευση και η αξιολόγηση βάσει των δεξιοτήτων, οι μεταρρυθμίσεις αυτές σχεδιάζουν ένα πιο ευέλικτο, ενημερωμένο και προοδευτικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση αναδεικνύεται ως κινητήρια δύναμη για την κοινωνική εξέλιξη και τη διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής μας.

Εισηγητές / Συζητητές:

Μπουσδούνης Ιωάννης, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων & Αθλητισμού

Τρούλης Γεώργιος, Οργανωτικός Γραμματέας, Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος

Ζερβουδάκη Ελένη, Αντιδήμαρχος Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, προστασίας ΑΜΕΑ και Ισότητας Δήμου Χανίων

Περυσινάκης Αντώνιος, Αντιδήμαρχος Παιδείας Δήμου Ηρακλείου

Αχλιαδιανάκης Μανόλης Πρόεδρος Συλλόγου Τριτέκνων Ηρακλείου

Βουλιώτης Χρήστος, Λογοθεραπευτής, MSc Γλωσσικές διαταραχές, Πρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής

Γκούθας Ιωάννης, Ψυχολόγος, Med Ειδικής Αγωγής, Αντιπρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής.

Ενταξιακό/συμπεριληπτικό σχολείο και εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Μπουσδούνης Ιωάννης, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων & Αθλητισμού

Ως συμπεριληπτική εκπαίδευση ορίζεται η διαδικασία για την ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος ώστε αυτό να μπορεί να μεριμνήσει και να παρέχει ευκαιρίες μάθησης σε όλα τα παιδιά ανεξαιρέτως (Sebba and Anscow, 1996). Η πολυμορφία των σχολικών τάξεων και η ανομοιογένεια του μαθητικού πληθυσμού, σήμερα, καθιστούν επιτακτική ανάγκη τη μετεξέλιξη του σχολείου σε «σχολείο συμπερίληψης». Για να περάσουμε όμως από την πρόθεση της συμπερίληψης στην πράξη, χρειάζεται αυτή να συνοδευτεί από την επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών, από στοχευμένες διαρθρωτικές αλλαγές και την ανάπτυξη κουλτούρας συμπερίληψης. Η πρώιμη/έγκαιρη παρέμβαση, η διαφοροποίηση διδασκαλίας, η διεπιστημονική συνεργασία και η αναβάθμιση των υποστηρικτικών θεσμών περιλαμβάνονται μεταξύ των βασικών δράσεων που χρειάζεται να αναπτυχθούν.

Διεπιστημονικότητα και συμπεριληπτικό σχολείο - η θέση της Π.Ο.Σ.Ε.Ε.Π.Ε.Α.

Βουλιώτης Χρήστος, Λογοθεραπευτής, MSc Γλωσσικές διαταραχές, Πρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής

Γκούθας Ιωάννης, Ψυχολόγος, Med Ειδικής Αγωγής, Αντιπρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής (Π.Ο.Σ.Ε.Ε.Π.Ε.Α.) είναι το δευτεροβάθμιο συνδικαλιστικό όργανο του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) και του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Β.Π.), καλύπτει συνδικαλιστικά το Ε.Ε.Π. και το Ε.Β.Π. που υπηρετεί με μόνιμο διορισμό ή ως αναπληρωτές στην Ειδική και Γενική Εκπαίδευση καθώς και στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.. Η Ομοσπονδία από την αρχή της ίδρυσής της στηρίζει με θέσεις, προτάσεις και με έργα, θέματα της Ειδικής και Γενικής Εκπαίδευσης για τα μέλη της Ε.Ε.Π.- Ε.Β.Π., αλλά και για τα σχολεία, τους μαθητές, και τις οικογένειές τους. Στην πορεία των χρόνων, έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα (διεπιστημονικότητα, πρώιμη παρέμβαση, σχολική βία και διαπολιτισμική εκπαίδευση), ωστόσο χρειάζεται να πραγματοποιηθούν κι άλλες.

Μέσα από την παρούσα εισήγηση σκοπός είναι να αναδειχθεί η σημαντικότητα της διεπιστημονικότητας στη Γενική Εκπαίδευση. Οι ειδικότητες των ΕΕΠ-ΕΒΠ, ως επί το πλείστον, είναι εκείνες που μέσω εξατομικευμένων προσεγγίσεων, βοηθούν τους μαθητές με αναπηρία στην εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών μάθησης, ώστε να φοιτήσουν και να συμπεριληφθούν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία και παράλληλα είναι εκείνες που συνεργάζονται και ενισχύουν σε δεξιότητες και τους γονείς. Χαρακτηριστικά, ο καθορισμός στόχων ενίσχυσης δεξιοτήτων ζωής μπορεί να υλοποιηθεί από **εργοθεραπευτές**, η ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των γονέων για την κινητική κατάσταση των παιδιών και την εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής τους σε όλες τις δραστηριότητες μέσω εργονομικών παρεμβάσεων και ειδικών βοηθημάτων από **φυσικοθεραπευτές**, για τα των δεξιοτήτων επικοινωνίας και λόγου από **λογοθεραπευτές**, κοινωνικών δεξιοτήτων και προάσπισης των δικαιωμάτων και της προστασίας των μαθητών, γονέων από **κοινωνικούς λειτουργούς**, συμβουλευτική υποστήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας σε θέματα ψυχικής υγείας από **ψυχολόγους**, εξαρτήσεων, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, πρόληψη και αντιμετώπιση σχολικής βίας και εκφοβισμού από **ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς** καθώς και θεμάτων αυτοεξυπηρέτησης και αυτονομίας από το **ΕΒΠ**. Επίσης απαραίτητη κρίνεται και η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε κανόνες ατομικής υγιεινής και προφύλαξης από πάσης φύσεως κινδύνους υγείας από **σχολικούς νοσηλευτές**.

Συνεπώς, πάνω στη βάση του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας, η επέκταση και διεύρυνση του θεσμού των Ε.Δ.Υ. στις υπόλοιπες ειδικότητες του ΕΕΠ (Λ/Θ, Ε/Θ και Φ/Θ) τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εκτιμάται πως θα βάλει ουσιαστικά τα θεμέλια για το συμπεριληπτικό σχολείο των ίσων ευκαιριών για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρίες.

Στρογγυλό Τραπέζι 2α. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες που επιδρούν στη μαθησιακή διαδικασία και προεκτάσεις για τη σχολική κοινότητα

2α.1 Η ανάπτυξη των κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες μέσα από τη συνεργασία οικογένειας και σχολείου

Μαραυγάκη Μαρία, Εκπαιδευτικός, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της σημαντικότητας της δημιουργίας κατάλληλων συνθηκών από την οικογένεια και το σχολείο για την ανάπτυξη κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων όλων των μαθητών. Μετά από εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση που αφορά στη συνεργασία σχολείου-

οικογένειας και σε αρκετές περιπτώσεις, ειδικά στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, η συνεργασία των δύο αυτών σημαντικών πυλώνων υποστηρίζει την κοινωνική προσαρμογή, την ανάπτυξη ψυχικής ανθεκτικότητας και την μάθηση. Μέσα στα πλαίσια αυτά το παιδί κοινωνικοποιείται και χτίζει την προσωπικότητά του, ανάλογα με τα ερεθίσματα που λαμβάνει από τις αλληλεπιδράσεις τους. Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες μαθαίνουν να εκτιμούν και να αξιολογούν τον εαυτό τους, ανάλογα με την ανατροφοδότηση που λαμβάνουν από τις συμπεριφορές που επιδεικνύουν και σύμφωνα με τα συναισθήματα που νιώθουν μέσα από τις συνεχείς αλληλεπιδράσεις με τους γονείς, δασκάλους και συνομήλικους. Συχνά έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω της συνεχούς αποτυχίας στο σχολείο και διακατέχονται από αισθήματα ματαίωσης, απογοήτευσης, θυμού και ντροπής. Επιπρόσθετα, λόγω αρνητικής κριτικής για τη χαμηλή σχολική επίδοση από δασκάλους, γονείς και συνομήλικους έχουν έλλειψη κινήτρων μάθησης και αποσύρονται (Πολυχρόνη, 2011).

Το αποτέλεσμα που συνήθως δημιουργείται τόσο στο γνωστικό, όσο και στο κοινωνικό τομέα ανάπτυξης τους είναι η διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας η οποία μεταφέρεται στην κοινωνική ζωή των μαθητών με επακόλουθο να γίνονται λιγότερο ανθεκτικά, να αντιμετωπίζουν τη ζωή με περισσότερο άγχος και αρνητικότητα (Κουρκούτας & Xavier, 2012). Μολονότι οι οικογένειες των παιδιών, δρουν ως άλλος ένας προστατευτικός παράγοντας, όταν, έχουν υψηλές προσδοκίες από τα παιδιά τους, τα εμποδίζουν να αναπτυχθούν στα όρια που μπορούν. Η αποδοχή των δυσκολιών του παιδιού από την οικογένεια είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση της δυσκολίας του (Ταμπαρλή, 2018 • Παντελιάδου, 2000). Σε αυτή τη διαδικασία της αποδοχής και υποστήριξης το σχολείο και η οικογένεια συλλειτουργούν. Η Χατζηχρήστου (2014), υποστηρίζει πως η δημιουργία θετικού και συνεργατικού κλίματος στο σχολείο και η απόκτηση κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων διευκολύνει τη μάθηση. Δίνοντας έμφαση στις κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες των μαθητών, το σχολείο και η οικογένεια, συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της ψυχικής υγείας και ανθεκτικότητας, που αποτελούν προστατευτικούς παράγοντες και διευκολύνουν στην επίλυση προβλημάτων.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη, μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, οικογένεια, σχολείο, μάθηση.

2α.2 Επαγγελματική εξουθένωση και επαγγελματική ικανοποίηση εκπαιδευτικών και μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού γενικής και ειδικής αγωγής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την περίοδο της πανδημίας

Τσαρουχάς Νεκτάριος – Θεοχάρης, Ψυχολόγος - Κοινωνικός Λειτουργός, υ. Διδάκτωρ Τμήματος Ψυχολογίας Ε.Κ.Π.Α, Καθηγητής Κοινωνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης, B.Sc., Pg. Cert., Pg. Dip., H.N.D., M.Ed., M.Sc., Ph.D.c.

Δρ. Πασαλή Χριστίνα, RN, BBA, PGDip (Ed), MSc, MSHCM, PhD Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Β' Υποδιευθύντρια, στο Πρότυπο ΕΠΑ.Λ Περάματος, Οικονομολόγος της Υγείας, Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης

Χατζηδρόσου Δέσποινα, Κοινωνική λειτουργός-Εκπαιδύτρια Ενηλίκων M.Ed., επιστημονική συνεργάτης του Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ, 1ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά & Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης

Τσιακπίνη Λαμπριάνα, Λογοπεδικός-Ειδική παιδαγωγός, M.A., Κ.Ε.Δ.Α.Σ.Υ Έβρου & Πρόεδρος στο Ινστιτούτο Μελετών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης.

Η επαγγελματική εξουθένωση αποτελεί μια παράμετρο ιδιαίτερα καθοριστική για την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Πρόκειται για ένα καθολικό παράγοντα, που ξεπερνά το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης ή την ιεραρχική θέση των εκπαιδευτικών

λειτουργιών και αγγίζει ποικίλες διαστάσεις του ατόμου. Σκοπός της μελέτης ήταν να διερευνήσει την επαγγελματική εξουθένωση και την επαγγελματική ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.-Ε.Β.Π.) στην γενική-ειδική αγωγή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στα ΚΕΔΑΣΥ, κατά τα σχολικά έτη της περιόδου της πανδημίας. Στην παρούσα μελέτη έλαβαν μέρος τριακόσιοι εκπαιδευτικοί και μέλη του Ειδικού Εκπαιδευτικού και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.-Ε.Β.Π.) των σχολικών μονάδων-δομών ειδικής και γενικής αγωγής πανελλαδικά. Για το σκοπό της έρευνας χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια που περιλάμβαναν την κλίμακα της μέτρησης της επαγγελματικής εξουθένωσης, χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής της Επαγγελματικής Εξουθένωσης (Maslach Burnout Inventory, MBI-Maslach & Jackson, 1986) και της Επαγγελματικής Ικανοποίησης, Employee Satisfaction Inventory (Koustelios & Bagiatzis, 1997).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης οι συμμετέχοντες βρέθηκε να παρουσιάζουν χαμηλό επίπεδο εργασιακής εξουθένωσης και παρατηρήθηκε χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής ικανοποίησης στον τομέα του μισθού και της προαγωγής, ενώ στον τομέα των εργασιακών συνθηκών και του οργανισμού ως μια ολότητα παρατηρήθηκε μέτριο επίπεδο ικανοποίησης. Επίσης, παρατηρήθηκε αρκετά καλό επίπεδο ικανοποίησης ως προς την φύση της δουλειάς και τον προϊστάμενο. Από την επαγωγική στατιστική βρέθηκε ότι οι υποκλίμακες της εργασιακής ικανοποίησης συσχετίζονται αρνητικά με την εργασιακή εξουθένωση. Πιο συγκεκριμένα η εργασιακή ικανοποίηση που απορρέει από τις συνθήκες εργασίας, τον μισθό και την φύση της δουλειάς βρέθηκε να επιδρούν αρνητικά στην επαγγελματική εξουθένωση. Σε περιόδους κρίσης, όπως η πανδημία, καταδεικνύεται η ανάγκη λήψης συστηματικών μέτρων υποστήριξης που στοχεύουν στην απόκτηση γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων που συνδέονται με τους εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας, προκειμένου να μπορούν να διαχειριστούν αλλαγές και κρίσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα αποτελέσματα της μελέτης αναδεικνύουν πρωτίστως την ανάγκη λήψης μέτρων, όσον αφορά την επαγγελματική εξουθένωση και τη βελτίωση της επαγγελματικής ικανοποίησης των λειτουργών της εκπαίδευσης, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση συνολικά της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Λέξεις κλειδιά: επαγγελματική εξουθένωση, επαγγελματική ικανοποίηση, εκπαιδευτικοί, ΕΕΠ-ΕΒΠ, ειδική αγωγή

2α.3 Διερεύνηση της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής μαθητών γυμνασίου

Νικηφόρου Παρασκευή, Κλινικός-Σχολικός Ψυχολόγος, ΣΔΕΥ, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Π.Ε. Ηρακλείου Κρήτης

Παπαγιώργη Ιουλία, Καθηγήτρια Τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Τα τελευταία χρόνια, λόγω των τεράστιων κοινωνικοοικονομικών αλλαγών, η επιστημονική κοινότητα εστιάζει το ενδιαφέρον της στη ψυχοκοινωνική προσαρμογή των μαθητών, η οποία αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια στην οποία ο μαθητής καλείται να επιτύχει μια σειρά αναπτυξιακών στόχων σε σωματικό, μαθησιακό, ψυχοκοινωνικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο. Η παρούσα εργασία είχε ως σκοπό την αξιολόγηση των διαστάσεων της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής και τη διερεύνηση των σχέσεων της με την ηλικία, το φύλο, τον αριθμό καλών φίλων στην τάξη και τον βαθμό αρέσκειας του σχολείου. Το τυχαίο δείγμα ευκολίας αποτελούνταν από 107 μαθητές, ηλικίας 13-15 ετών, γυμνασίων της πόλης του Ηρακλείου. Το ερευνητικό εργαλείο ήταν ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, προσαρμοσμένο στην Ελληνική γλώσσα κλίμακα (SDQ) (Strengths and Difficulties, Goodman 1997). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η επίδραση της ηλικίας βρέθηκε να επηρεάζει σημαντικά τα προβλήματα σύνδεσης με τους άλλους. Η αλληλεπίδραση ηλικίας και φύλου επηρεάζει τα προβλήματα με συνομηλίκους.

Επιπλέον, η αλληλεπίδραση βαθμού αρέσκειας του σχολείου, του αριθμού των καλών φίλων με την ηλικία επηρεάζουν τόσο την θετική κοινωνική συμπεριφορά όσο και τις αρνητικές διαστάσεις της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. Περαιτέρω έρευνες, με τη συμμετοχή και άλλων διαμεσολαβητικών/ ρυθμιστικών παραγόντων, είναι απαραίτητες για την γενίκευση και την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων. Η παρούσα έρευνα ενδεχομένως να έχει μια μικρή συμβολή στην συμβουλευτική υποστήριξη των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού καθώς και στην έγκαιρη αναγνώριση των ψυχοκοινωνικών δυσκολιών των μαθητών για την εύρεση κατάλληλων ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων με σκοπό την πρόληψη και διαχείριση τους.

Λέξεις κλειδιά: ψυχοκοινωνική προσαρμογή, ατομικοί και σχολικοί παράγοντες, μαθητές

2α.4 Προσδοκίες μετάβασης, κίνητρα και ενεργός εμπλοκή μαθητών με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τη μετάβασή τους στο Γυμνάσιο. Ποσοτική και ποιοτική προσέγγιση

Γκανούδη Κλεοπάτρα Μαρία, Φιλολόγος, Υποψήφια Διδάκτορας ΠΤΕΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Ρούση Χριστίνα, Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΤΕΑ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να παρουσιάσει τα αποτελέσματα της σύγκρισης αναφορικά με τις διαστάσεις α) των προσδοκιών μετάβασης β) των κινήτρων και γ) της ενεργού εμπλοκής στη μαθησιακή διαδικασία, ανάμεσα σε μαθητές/ριες γενικής τάξης και μαθητών/ριών που λαμβάνουν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής στην Α' Γυμνασίου. Για την σύγκριση αυτή χρησιμοποιήθηκε μεικτός μεθοδολογικός σχεδιασμός, με τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 420 μαθητές/ριες Α' Γυμνασίου, εκ των οποίων οι 26 ήταν μαθητές/τριες συμμετείχαν σε τμήματα ένταξης ή λάμβαναν παράλληλη στήριξη. Τα ποσοτικά δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων αυτό-αναφοράς, ενώ τα ποιοτικά δεδομένα μέσω ημιδομημένων ατομικών συνεντεύξεων. Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν 14 μαθητές και 14 μαθήτριες από τρεις σχολικές μονάδες, 14 από τμήματα ένταξης και 14 από γενική τάξη. Για την μέτρηση των προσδοκιών μετάβασης χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο «The Impending Transition to Secondary School Perceived as a Challenge and Threat»/ (ITCT) (Sirsch, 2003), ενώ για τις μετρήσεις των κινήτρων και της ενεργού εμπλοκής στη μαθησιακή διαδικασία η κλίμακα «The Student Motivation and Engagement Scale-High School» / MES-HS, 12th edition (Martin, 2024). Αυτή επιτυγχάνεται μέσω 44 ερωτήσεων, οι οποίες εξετάζουν τις διαστάσεις τεσσάρων γνωστικών ικανοτήτων ή παραγόντων υψηλότερης τάξης, της προσαρμοστικής γνώσης και της προσαρμοστικής συμπεριφοράς, της παρακώλυσης/της αποτυχίας απόκτησης γνώσης και της κακής προσαρμοστικής συμπεριφοράς. Και οι δύο κλίμακες μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν στα ελληνικά για τις ανάγκες της έρευνας.

Στα αποτελέσματα, οι μαθητές τόνισαν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά τους πρώτους μήνες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι οποίες σχετίζονται με τα μαθήματα, την προσαρμογή της συμπεριφοράς τους και την διδασκαλία από διαφορετικούς εκπαιδευτικούς. Επίσης, η πλειονότητα των αγοριών τόνισαν, ότι δημιούργησαν νέες φιλίες στο Γυμνάσιο, σε αντίθεση με την πλειονότητα των κοριτσιών επισήμαναν ότι παρέμειναν σε εκείνες από το δημοτικό σχολείο. Τέλος, αναφορικά με τις σχέσεις τους με τους καθηγητές δήλωσαν ότι αυτές ήταν θετικές, έχοντας μάλιστα τη δυνατότητα να ζητήσουν υποστήριξη, μαθησιακή ή συμβουλευτική, από έναν τουλάχιστον εκπαιδευτικό.

Λέξεις κλειδιά: ενεργός εμπλοκή, σχολικά κίνητρα, MES-HS, ITCT, μεικτός μεθοδολογικός σχεδιασμός, ποιοτική έρευνα

Στρογγυλό Τραπέζι 2β. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε Παιδιά με Μαθησιακές και άλλες δυσκολίες μέσα από Μελέτες Περίπτωσης

2β.1 Εξατομικευμένη Διδακτική Παρέμβαση για την Ενίσχυση των Δεξιοτήτων Γραπτού Λόγου σε Μαθήτρια της Στ' Τάξης του Δημοτικού με Διάγνωση Νοητικής Υστέρησης, Αγχώδους Διαταραχής και Γενικών Μαθησιακών Δυσκολιών: Μια Μελέτη Περίπτωσης

Παπαδάκη Στυλιανή, Μεταπτυχιακή Ερευνήτρια του ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Κρήτης, ΔΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Μια επιτυχημένη μαθησιακή πορεία για μαθητές/-τριες με μαθησιακές δυσκολίες – αναπηρίες, προϋποθέτει ένα εξατομικευμένο ενταξιακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, με στόχο το γεφύρωμα του ατομικού προφίλ του/της μαθητή/-τριας με το μαθησιακό περιβάλλον στο οποίο φοιτά. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός εξατομικευμένου παρεμβατικού προγράμματος για την ενίσχυση των δεξιοτήτων ακρίβειας ανάγνωσης και γραφής λέξεων με συμφωνικά συμπλέγματα, μέσα από μία μελέτη περίπτωσης μαθήτριας Στ' Δημοτικού με διάγνωση μέτριας νοητικής αναπηρίας, αγχώδους διαταραχής και γενικών μαθησιακών δυσκολιών.

Η μαθήτρια δέχτηκε μια σειρά 13 παρεμβατικών μαθημάτων, διάρκειας 60 λεπτών, σε διάστημα δύο μηνών, με συχνότητα δύο παρεμβατικών μαθημάτων την εβδομάδα. Οι άξονες οι οποίοι μετρήθηκαν πριν και μετά την παρέμβαση με σταθμισμένα και άτυπα τεστ αξιολόγησης ήταν η φωνολογική επίγνωση, η γραφοφωνημική αντιστοίχιση, η ακρίβεια ανάγνωσης και η ακρίβεια γραφής.

Τα αποτελέσματα αναλύθηκαν με τη βοήθεια εργαλείων καταγραφής, τα οποία σχεδιάστηκαν. Συγκεκριμένα στη μαθήτρια χορηγήθηκαν δύο δοκιμασίες του ΤΕΣΤ-Α (Παντελιάδου & Αντωνίου, 2007), και τέσσερα άτυπα τεστ φωνολογικής επίγνωσης, γραφοφωνημικής αντιστοίχισης, ακρίβειας ανάγνωσης και ακρίβειας γραφής λέξεων με συμφωνικά συμπλέγματα. Η διδακτική παρέμβαση υλοποιήθηκε σε δημοτικό σχολείο του Ρεθύμνου, στο πλαίσιο του μαθήματος της Γλώσσας και οι παρεμβάσεις έγιναν στην αίθουσα του τμήματος ένταξης του σχολείου.

Τα αποτελέσματα της διδακτικής παρέμβασης έδειξαν ότι η μαθήτρια βελτίωσε τις επιδόσεις της σε όλους τους άξονες και επιβεβαίωσαν βιβλιογραφικά ευρήματα, τα οποία καταδεικνύουν τους παραπάνω άξονες αποτελεσματικότερους για την ενίσχυση της ακρίβειας ανάγνωσης και γραφής.

Λέξεις κλειδιά: εξατομικευμένη διδακτική παρέμβαση, ακρίβεια ανάγνωσης λέξεων, ακρίβεια γραφής λέξεων, συμφωνικά συμπλέγματα, νοητική αναπηρία

2β.2 Παρουσίαση μελέτης περίπτωσης παρέμβασης παιγνιοθεραπείας σε παιδιά με ΔΕΠ/Υ ή και Μαθησιακές δυσκολίες. Ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα στο πλαίσιο της Κινητής Μονάδας Διάγνωσης και Παρέμβασης στις Μαθησιακές Δυσκολίες του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου.

Κουνάλη Βασιλική, Ψυχολόγος, Παιδοψυχολόγος, MSc Σχολική Ψυχολογία, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Οικογενειακή Ψυχοθεραπεύτρια, Παιγνιοθεραπεύτρια

Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος παρέμβασης παιγνιοθεραπείας διενεργείται στο πλαίσιο της δράσης της Κινητής Μονάδας Διάγνωσης και παρέμβασης Μαθησιακών Δυσκολιών ή και ΔΕΠ/Υ του Ελληνικού Μεσογειακού πανεπιστημίου, με στόχο τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας

της παιγνιοθεραπευτικής παρέμβασης σε μαθητές/τριες του δημοτικού με τα προαναφερθέντα διαγνωστικά κριτήρια και την ανακούφιση των μαθητών από συνοδές ή και προεξάρχουσες δυσκολίες που σχετίζονται με το κλινικό προφίλ. Στην παρούσα μελέτη περίπτωσης περιγράφεται το αποτέλεσμα της παιγνιοθεραπευτικής παρέμβασης σε μαθήτρια του δημοτικού με διάγνωση ΔΕΠ/Υ υποτύπου Ι και συνοδές συναισθηματικές δυσκολίες. Η αναφερόμενη μελέτη περίπτωσης διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα από τον Φεβρουάριο του 2022 έως τον Απρίλιο του 2022. Η εφαρμογή αφορά σε 12 συνεδρίες θεραπευτικού παιχνιδιού και περιγράφει τη θεραπευτική διαδρομή εστιάζοντας στις αλληλεπιδράσεις και τις αλλαγές ως αποτέλεσμα της θεραπευτικής διαδικασίας. Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης χρησιμοποιήθηκε το σταθμισμένο ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών SDQ (self-parents- teacher).

Συμπεράσματα: Στην παρούσα μελέτη περίπτωσης η παρέμβαση παιγνιοθεραπείας αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική. Συγκεκριμένα, η τελευταία μέτρηση του σταθμισμένου εργαλείου αξιολόγησης, SDQ, ανέδειξε σημαντικές αλλαγές, με τους σχετικούς δείκτες να μειώνονται αισθητά και τον δείκτη προκοινωνικής συμπεριφοράς να αυξάνεται.

Λέξεις κλειδιά: ΔΕΠ/Υ, παιγνιοθεραπεία, μαθησιακές δυσκολίες, παιδιά

2β.3 Η αξιοποίηση του παιχνιδιού στην διδασκαλία των Μαθηματικών σε μαθητές με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Μανωλάκη Χαρούλα, μαθηματικός

Στόχος της εργασίας είναι η παρουσίαση εναλλακτικών τρόπων διδασκαλίας των μαθηματικών μέσα από την αξιοποίηση του παιχνιδιού, που αφορά σε ένα βασικό μέσο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Η παρουσίαση αφορά σε αυτοσχέδια παιχνίδια που θα παρουσιαστούν μέσα από φωτογραφικό υλικό, τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια του μαθήματος των μαθηματικών σε μαθητές Α' και Β' Γυμνασίου. Τα παιχνίδια δημιουργήθηκαν προκειμένου να ξεπεραστούν δυσκολίες στην προπαίδει, τις δυνάμεις, νοητές διαιρέσεις και πολλαπλασιασμοί ενός δεκαδικού αριθμού με το 10, 100, 100, 1000 καθώς και με το 0.1, 0.01, 0.001.

Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστεί ένας εναλλακτικός τρόπος για την εξέταση ή την εκμάθηση της θεωρίας των μαθηματικών. Η συλλογή των απόψεων των μαθητών μετά τη χρήση των παιχνιδιών έδειξε ότι οι μαθητές ήταν πολύ χαρούμενοι και είχαν κατανοήσει το μάθημα. Το πιο σημαντικό είναι ότι είχαν υιοθετήσει θετική στάση απέναντι στα μαθηματικά η οποία προηγουμένως ήταν αρνητική. Ένας τρόπος να ξεπεραστούν τα αρνητικά συναισθήματα είναι η προσέγγιση των μαθηματικών μέσα από διάφορα παιχνίδια όπως επιτραπέζια ή χρήση υπολογιστή.

Παρατηρήθηκε ότι μέσα από το παιχνίδι ο μαθητής αποκτά αυτοπεποίθηση συγκρίνοντας την χθεσινή επίδοσή του με τη σημερινή, αντιλαμβάνεται έμπρακτα ότι η συχνότητα συντελεί στην βελτίωση του, καθώς και ότι η σύγκριση αφορά μόνο τον ίδιο. Η σύγκριση είναι μία διαδικασία που απασχολεί τους μαθητές όταν δεν τα καταφέρνουν.

Ένας εκπαιδευτικός δεν αρκεί να διεκπεραιώνει την ύλη αλλά χρειάζεται να συνδεθεί με τους μαθητές του, τις ανάγκες τους και οφείλει να απαντά σε τέτοιες ανησυχίες των μαθητών του. Τέλος, θα παρουσιαστούν τρόποι με τους οποίους ένας εκπαιδευτικός μπορεί να απαντήσει μέσα από παραδείγματα από τη φύση, κάποιο βιβλίο ή εικόνα.

Λέξεις κλειδιά: διδασκαλία μαθηματικών, αξιοποίηση παιχνιδιού, διαφοροποιημένη διδασκαλία, μαθητές Γυμνασίου

2β.4 Η διδασκαλία των θετικών επιστημών μέσα από τα εικαστικά: μια εναλλακτική προσέγγιση για όλους τους μαθητές με ή χωρίς ΕΕΑ

Σπανάκη Ειρήνη, ΕΔΙΠ Παν/μιο Κρήτης, ΣΘΕΤΕ, PhD Ειδική Αγωγή

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η κατανόηση της σημαντικότητας και αναγκαιότητας εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας για τους μαθητές με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η διδασκαλία όλων των μαθημάτων και δε των θετικών επιστημών είναι σημαντικό να προσαρμοστεί στις ανάγκες όλων των μαθητών με και χωρίς μαθησιακές δυσκολίες, μέσω ενίσχυσης της πρακτικής κι ενεργητικής συμμετοχής τους στην διαδικασία της μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, στη θέση των δασκαλοκεντρικών μεθόδων, πρακτικές όπως η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών, η λειτουργία της ομάδας, η διαφοροποίηση της διδασκαλίας κ.α. φαίνεται να έχουν υποστηρικτική αξία στη πρόσληψη γνώσεων, στην κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών αλλά και στη δημιουργία κινήτρων για συναισθηματική εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα, η μετασχηματίζουσα μάθηση μέσω τέχνης αποκτά ιδιαίτερη αξία στις συζητήσεις της σύγχρονης εκπαιδευτικής κοινότητας ως καινοτόμος μορφή διδασκαλίας. Όμως οι μεθοδοι αυτές έχουν ελάχιστα εξεταστεί ως προς την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά τους σε μαθητές της Α'θμιας και Β'θμιας εκπαίδευσης, σε μαθήματα θετικών επιστημών.

Η παρούσα εργασία θα παρουσιάσει την εμπειρία που αποκτήθηκε από την εφαρμογή εργαστηρίων θετικών επιστημών με χρήση εικαστικών τεχνών σε φοιτητές των θετικών επιστημών και θα συζητήσει τα θετικά αποτελέσματα αναφορικά με τις στάσεις των συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστεί πρόταση για την προσαρμογή και αξιοποίηση της νέας αυτής μεθόδου στην Α'θμια και Β'θμια εκπαίδευση, προκειμένου οι μαθητές να έχουν την ευκαιρία «να διδαχθούν και να μάθουν» με ένα άλλο τρόπο τα γνωστικά αντικείμενα που διαπραγματεύονται οι θετικές επιστήμες, αντί του δασκαλοκεντρικού μοντέλου.

Για παράδειγμα, ένα θέμα σχετικό με τη Φυσική: ηχητικά σήματα, με τη Χημεία: οι χημικές ενώσεις, με τη Βιολογία: ο ανθρώπινος οργανισμός. Μέσα από φωτογραφίες, υλοποιημένων εργαστηρίων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών) θα αναδειχθούν μεθοδολογίες και τεχνικές διδασκαλίας των θετικών επιστημών μέσα από τα εικαστικά και θα δοθούν κατευθυντήριες οδηγίες στους εκπαιδευτικούς σχετικά με την εφαρμογή τους σε άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης.

Τα συμπεράσματα αυτής της εργασίας θα συμβάλουν στην ενίσχυση της επάρκειας των εκπαιδευτικών να διδάξουν μαθήματα θετικών επιστημών με νέες καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας και μέσα από αξιοποίηση πολλών προσεγγίσεων (π.χ. ομαδοσυνεργατική, διερευνητική, βιωματική, μετασχηματίζουσα μέσω της τέχνης). Παράλληλα θα αναδειχθεί η αξία των εικαστικών στην διδασκαλία των θετικών επιστημών σε μαθητές της Α'θμιας και Β'θμιας εκπαίδευσης με ή χωρίς ΕΕΑ.

Λέξεις κλειδιά: μετασχηματίζουσα μάθηση, εικαστικά, θετικές επιστήμες, διαφοροποιημένη διδασκαλία

Στρογγυλό Τραπέζι 3β. Εκπαιδευτικοί, Συμπερίληψη και Νέες Διδακτικές Προσεγγίσεις

3β.1 Αντιλήψεις εκπαιδευτικών περί Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης και Αυτο-Αποτελεσματικότητας Διδασκαλίας σε Μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Μια Πολυδιάστατη Ανάλυση

Μπιτσάκος Νικόλαος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Λιόλιου Σταυρούλα, Ψυχολόγος, Υπ. Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Πιτσικάκη Σοφία, MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Γκιώσης Ιωάννης Ειδικός Παιδαγωγός, MSc MEd

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της αυτοαποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των στάσεών τους προς τη συμπερίληψη. Το δείγμα αποτέλεσαν 175 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων σε πανελλήνιο επίπεδο. Τα ερευνητικά εργαλεία που αξιοποιήθηκαν είναι ο συνδυασμός της «Πολυδιάστατης κλίμακας αντιλήψεων για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση-MATIES» (Mahat, 2008) και της «Κλίμακας αυτό-αποτελεσματικότητας διδασκαλίας μαθητών με αναπηρία-TSDS» (Dawson & Scott, 2013) για τη μέτρηση των αντιλήψεων και της αυτοαποτελεσματικότητας αντίστοιχα. Παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές θετικές και αρνητικές συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών της κλίμακας MATIES και της κλίμακας TSDS, φανερώνοντας ότι οι ατομικές αντιλήψεις για τη διδασκαλία ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλληλεπιδρούν με την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την κατανόηση των μηχανισμών που συνδέουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και την αυτοαποτελεσματικότητα, προσφέροντας χρήσιμες κατευθύνσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού για τη διαχείριση μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Λέξεις κλειδιά: αντιλήψεις, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αίσθημα αποτελεσματικότητας

3β.2 Απόψεις Εκπαιδευτικών Παράλληλης Στήριξης για τα σημαντικά στοιχεία και τη χρησιμότητα των γνωματεύσεων

Βενιανάκη Αικατερίνη, Τμήμα Ψυχολογίας, ΕΔΙΠ στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι γνωματεύσεις που προκύπτουν από την αξιολόγηση των μαθητών/τριών πρέπει να περιέχουν σημαντικές πληροφορίες για το μαθητή ή τη μαθήτριά που αξιολογείται, ώστε να αξιοποιούνται κατάλληλα από τους/τις εκπαιδευτικούς μέσα στην τάξη. Σκοπός της παρούσας έρευνας, που αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας, είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών Παράλληλης Στήριξης ως προς τη θεώρηση των σημαντικών στοιχείων μέσα σε μια γνωμάτευση και τη χρησιμότητα των γνωματεύσεων για να επιτευχθεί η βελτιστοποίηση της μάθησης των μαθητών/τριών.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας ήταν: Α) Ποια είναι τα σημαντικά στοιχεία μίας γνωμάτευσης; Β) Πώς μπορούν οι γνωματεύσεις να γίνουν πιο χρήσιμες για τη βελτιστοποίηση της μάθησης των μαθητών/τριών; Τριάντα εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης [5 Νηπιαγωγοί, 17 δασκάλες και 8 εκπαιδευτικοί Δ/θμιας Εκπ/σης, (2 άντρες και έξι γυναίκες)] από όλες τις Περιφέρειες της Ελλάδας, απάντησαν στις δύο ανοικτές ερωτήσεις ενός ερωτηματολογίου. Για την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης, η οποία ανέδειξε τρία θέματα: α) την αντιπροσωπευτικότητα μιας γνωμάτευσης, β) την επικέντρωσή της στις προτάσεις ή τις προτεινόμενες παρεμβάσεις, και γ) τη συνεργασία.

Οι εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης ανέφεραν ότι τα σημαντικά στοιχεία της γνωμάτευσης είναι η γνωμάτευση να είναι εστιασμένη στο μαθητή, να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, να είναι επίκαιρη και να περιγράφει αναλυτικά τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του μαθητή χωρίς κειμενική ομοιότητα με άλλες γνωματεύσεις. Οι γνωματεύσεις θα μπορούσαν να είναι περισσότερο χρήσιμες, αν οι προτάσεις που εισηγείται η διεπιστημονική ομάδα είναι αναλυτικές, εστιασμένες στο/στη μαθητή/τρια, συγκεκριμένες, προσαρμοσμένες στην Παράλληλη Στήριξη και εφαρμόσιμες, λαμβάνοντας υπόψη τη λειτουργία της τάξης, τον αριθμό των μαθητών/τριών και τη βαθμίδα εκπαίδευσης. Ωστόσο η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών εντός σχολείου και με το ΚΕΔΑΣΥ κρίνεται αναγκαία τόσο κατά την αξιολόγηση, τη διαμόρφωση προτάσεων ή του προγράμματος παρέμβασης όσο και κατά την παρακολούθηση της πορείας των μαθητών/τριών, καθ' όλη τη διάρκεια φοίτησής τους στο σχολείο.

Τα θέματα που αναδείχθηκαν από την ανάλυση έχουν επιπτώσεις και μπορεί να ληφθούν υπόψη για τη βελτίωση τόσο του παραγόμενου έργου των Διεπιστημονικών Ομάδων που αξιολογούν μαθητές/τριες όσο και της συνεργασίας των εκπαιδευτικών μεταξύ τους και με τις Διεπιστημονικές Ομάδες.

Λέξεις κλειδιά: Παράλληλη Στήριξη, γνωματεύσεις, χρησιμότητα, συνεργασία, ΚΕΔΑΣΥ.

3β.3 Απόψεις εκπαιδευτικών θετικών και τεχνολογικών επιστημών αναφορικά με την υποστηρικτική αξία της χρήσης των ΤΠΕ σε μαθητές με δυσλεξία

Παραμερίτη Ευθυμία, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, μαθηματικός

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών θετικών και τεχνολογικών επιστημών σχετικά με τη βοήθεια που παρέχει η χρήση των ΤΠΕ σε μαθητές με δυσλεξία. Αναλυτικότερα, εξετάζει σε ποιους τομείς η τεχνολογία βοηθάει τους μαθητές με δυσλεξία σε μαθήματα θετικών και τεχνολογικών επιστημών σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών. Επίσης, διερευνά την άποψη των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας στη διδασκαλία των ειδικοτήτων τους. Τέλος, μελετά εάν οι εκπαιδευτικοί παράλληλης στήριξης ή τμημάτων ένταξης εντάσσουν την τεχνολογία στο μάθημά τους. Για την πραγματοποίηση της μελέτης αξιοποιήθηκε ο μικτός τύπος έρευνας, όπου συνδυάζει ποιοτική και ποσοτική έρευνα. Για την ποσοτική έρευνα δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο αρχικά χρησιμοποιήθηκε πιλοτικά και στη συνέχεια εστάλη σε μορφή google form σε σχολεία και φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης της περιφέρειας Αττικής στην περιοχή της Αθήνας και απαντήθηκε από 97 εκπαιδευτικούς θετικών και τεχνολογικών επιστημών. Έπειτα, τα δεδομένα της ποσοτικής έρευνας αναλύθηκαν σε προγράμματα Excel και SPSS. Για την ποιοτική έρευνα δημιουργήθηκαν 19 ερωτήσεις τις οποίες απάντησαν 4 εκπαιδευτικοί σε συνεντεύξεις διάρκειας περίπου 40 λεπτών.

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής και της ποιοτικής έρευνας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί που πήραν μέρος στην έρευνα θεωρούν ότι η τεχνολογία έχει συμβάλλει θετικά στην αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης, στην κατανόηση του μαθήματος, στην προσέλκυση της προσοχής και στην αύξηση της συμμετοχής των μαθητών στην τάξη. Επίσης, τόσο τα αποτελέσματα της ποσοτικής όσο και τα δεδομένα της ποιοτικής έρευνας έδειξαν ότι στην πλειοψηφία τους οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της διδασκαλίας τους και να βοηθήσουν το μάθημα τους. Στο ερώτημα εάν οι εκπαιδευτικοί παράλληλης στήριξης ή τμημάτων ένταξης χρησιμοποιούν την τεχνολογία στη διδασκαλία τους οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που πήραν μέρος στην ποσοτική έρευνα απάντησαν αρνητικά και στην ποιοτική μόνο μια εκπαιδευτικός απάντησε καταφατικά. Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί φαίνεται να υποστηρίζουν την αξία της χρήσης των ΤΠΕ για τη διδασκαλία των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Λέξεις κλειδιά: παιδιά με δυσλεξία, χρήση ΤΠΕ, εκπαιδευτικοί θετικών και τεχνολογικών επιστημών

3β.4 Απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως προς τη διαχείριση συμπεριληπτικών τάξεων: αξιοποίηση της κλίμακας InClass

Δρ. Ξαφάκος Ευστάθιος, ΕΚΠΑ, μεταδιδακτορικός ερευνητής

Διαμαντόπουλος Ηλίας, εκπαιδευτικός δημοτικής εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, υποψήφιος διδάκτορας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο

Δρ. Σταυρόπουλος Βασίλειος, PhD, Διευθυντής Π.Ε. Ν. Ευρυτανίας

Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η αυξανόμενη ετερογένεια των μαθητών, είναι σημαντικό για τους/τις εκπαιδευτικούς να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ατομικές μαθησιακές ανάγκες κάθε μαθητή/μαθήτριας και να διαφοροποιούν τη διδασκαλία τους. Επομένως, η διαχείριση και η προετοιμασία μαθημάτων για τις ετερογενείς και κατ' επέκταση τις συμπεριληπτικές τάξεις αποτελεί πρόκληση για τις/τους εκπαιδευτικούς και παράλληλα μία δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία.

Στην παρούσα έρευνα διερευνήθηκαν οι απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τη διαχείριση συμπεριληπτικών τάξεων αξιοποιώντας μία νέα κλίμακα, την κλίμακα για τη διαχείριση συμπεριληπτικών τάξεων InClass, 21 δηλώσεων, η οποία περιλαμβάνει τρεις υποκλίμακες (ικανότητα προσαρμοστικότητας στη διδασκαλία-adaptive teaching, διαχείριση της συμπεριφοράς-behavioral management και διαχείριση των σχέσεων-relationships scale) (Lutz, Frey, Rank & Gebhardt, 2024). Ωστόσο, οι ίδιοι οι ερευνητές-δημιουργοί της νέας αυτής κλίμακας προτείνουν τη μείωση του αριθμού των δηλώσεων, μετά από τη διεξαγωγή επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης. Επομένως, επιμέρους σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να ελεγχθεί η αξιοπιστία της συγκεκριμένης κλίμακας για το ελληνικό συγκείμενο και αν επιβεβαιώνεται η πρόταση των ερευνητών για τη μείωση του αριθμού των δηλώσεων.

Η σημασία της παρούσας μελέτης έγκειται στην επιδίωξή της να συμβάλλει στον επιστημονικό διάλογο σχετικά με τη συμπερίληψη, η οποία αποτελεί πια βασικό χαρακτηριστικό του σύγχρονου και αποτελεσματικού σχολείου. Η έρευνα είναι σε εξέλιξη και τα ευρήματα θα παρουσιαστούν στο συνέδριο.

Λέξεις κλειδιά: διαχείριση συμπεριληπτικών τάξεων, εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Στρογγυλό Τραπέζι 4α. Συμβουλευτική στην Οικογένεια

4α.1 Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση καινοτόμου πιλοτικής παρέμβασης για τη βελτίωση του γονικού στυλ και της ποιότητας ζωής της οικογένειας παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες

Πεδιώτη Νεκταρία, Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παρά τον υψηλό επιπολασμό των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών στο γενικό πληθυσμό, πολλά παιδιά παραμένουν αδιάγνωστα, λόγω έλλειψης προληπτικού ελέγχου, με ατομική και οικογενειακή επιβάρυνση, τη στιγμή που οι υφιστάμενες παρεμβάσεις είναι περιορισμένες και αντικρουόμενες.

Σκοπός: Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση μιας καινοτόμου πιλοτικής παρέμβασης, σε γονείς μαθητών με ΕΜΔ, με στόχο τη βελτίωση του γονικού τύπου και της ποιότητας ζωής της οικογένειας. Μέθοδος: Σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε τυχαιοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή (randomized controlled trial), με δύο ομάδες (παρέμβασης και ελέγχου) και σχέδιο αξιολόγησης πριν και μετά την παρέμβαση. Οι συμμετέχοντες στρατολογήθηκαν από τον πληθυσμό που απευθύνθηκε στην Κινητή Μονάδα του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, για την αξιολόγηση παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες στην Περιφέρεια Κρήτης. Συνολικά 71 άτομα πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης από τα 158 που αξιολογήθηκαν (42 ομάδα παρέμβασης; 29 ομάδα ελέγχου).

Για την αξιολόγηση του γονικού τύπου και της ποιότητας ζωής της οικογένειας των συμμετεχόντων χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια ("Parenting Style Questionnaire"; Robinson, Mandleco, Olsen & Hart, 1995 και "The Family Quality of Life Scale, FQOL"; Hoffman, Marquis, Poston, Summers & Turnbull, 2006). Η παρέμβαση εφάρμοσε, κατόπιν αδείας, μια προσαρμοσμένη έκδοση του προγράμματος "A Six Week Parenting Program For Child Compliance" (Cipani, 2005), με 4 ατομικές συνεδρίες, καταναεμημένες σε 2 φάσεις, σε διάρκεια έξι εβδομάδων.

Ευρήματα: Από τις αναλύσεις της ομάδας παρέμβασης, πριν και μετά την παρέμβαση, προκύπτει ότι κανένας γονικός τύπος και καμία διάσταση της ποιότητας ζωής δε βρέθηκε να μεταβάλλεται μετά την παρέμβαση, σε στατιστικώς σημαντικό επίπεδο, σε σχέση με πριν. Από τη σύγκριση της ομάδας παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, μετά την παρέμβαση, βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά σε όλες τις διαστάσεις της «Ποιότητας ζωής της Οικογένειας», ενώ στο «Γονικό τύπο», τόσο ο «Διαλεκτικός», όσο και ο «Αυταρχικός» είχαν διαφορετικές μέσες τιμές, με τον «Ανεκτικό» να μην έχει διαφορά. Αυτό αποτέλεσε κίνητρο για να διεξαχθεί ανάλυση συστάδων στην ομάδα παρέμβασης, προκειμένου να ταξινομηθούν οι περιπτώσεις με στατιστικά σημαντική βελτίωση, μετά την παρέμβαση, η οποία έδειξε ότι όλες οι διαστάσεις της ποιότητας ζωής διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των αρχικών και τελικών συστάδων, ενώ με τους γονικούς τύπους, ο «Διαλεκτικός» βρέθηκε να έχει σημαντική διαφορά, με τον «Αυταρχικό» και τον «Ανεκτικό» να μην έχει σημαντική διαφορά.

Συμπέρασμα: Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την κρίσιμη σημασία της πρόσβασης των γονέων σε υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης και της σημαντικής επίδρασης των εξατομικευμένων παρεμβάσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις και την ποιότητα ζωής της οικογένειας παιδιών με ΕΜΔ.

Λέξεις κλειδιά: ειδική μαθησιακή δυσκολία, πειραματικός σχεδιασμός, ποιότητα ζωής, γονικός τύπος, παρέμβαση, τυχαιοποιημένη κλινική δοκιμή

4α.2 Ο ρόλος των γονέων στην υποστήριξη παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες

Πιτσικάκη Σοφία, MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Λιόλιου Σταυρούλα, Ψυχολόγος, Υπ. Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Μπιτσάκος Νικόλαος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Οι μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν μια ομάδα διαταραχών που επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου σε διάφορες δεξιότητες, όπως η ακρόαση, η ομιλία, η ανάγνωση, η γραφή και τα μαθηματικά. Ενώ οι δυσκολίες αυτές είναι εγγενείς στο άτομο, μπορεί να επηρεαστούν από διάφορους παράγοντες, όπως η ακατάλληλη διδασκαλία ή το πολιτισμικό περιβάλλον.

Η γονεϊκή εμπλοκή αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για την ομαλή ανάπτυξη αυτών των παιδιών σε ακαδημαϊκό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο. Η παρούσα εργασία εστιάζει στον καίριο ρόλο των γονέων στην υποστήριξη παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, με στόχο την ενίσχυση της ακαδημαϊκής τους πορείας και την ομαλή ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο. Γίνεται παρουσίαση των τρόπων με τους οποίους οι γονείς μπορούν να ενισχύσουν τις παραπάνω δεξιότητες.

Θα δοθεί έμφαση στον συναισθηματικό τομέα και τη δημιουργία ενός ασφαλούς και ειλικρινούς οικογενειακού περιβάλλοντος, στην ενθάρρυνση και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης καθώς και στην καλλιέργεια ψυχικής ανθεκτικότητας. Η παρουσίαση επίσης θα εστιάσει στον ακαδημαϊκό τομέα, και στους τρόπους με τους οποίους οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους στην οργάνωση της μελέτης και στην ανάληψη της ευθύνης της μάθησης καθώς επίσης θα παρέχει πληροφόρηση στους γονείς σχετικά με χρήσιμα εκπαιδευτικά εργαλεία και υλικό.

Επιπρόσθετα, η παρουσίαση θα αναδείξει τη σημασία της καλής συνεργασίας μεταξύ οικογένειας και σχολείου, μέσα από την αναγνώριση της «συμπληρωματικής εμπειρίας» (Cohey, 1988) και στη συμβολή της στην ολιστική υποστήριξη των παιδιών.

Η παρούσα εργασία επιδιώκει την βελτίωση της γονεϊκής υποστήριξης προς τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, με στόχο την ενίσχυση της εκπαιδευτικής τους πορείας και την ομαλή κοινωνική ένταξη.

Η ενεργή και στοχευμένη γονεϊκή υποστήριξη αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχημένη αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών και την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών.

Η εργασία αναμένεται να συμβάλλει στην κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματική γονεϊκή υποστήριξη. Η γνώση αυτή δύναται να οδηγήσει σε βελτιωμένες πρακτικές για την υποστήριξη των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες.

Λέξεις κλειδιά: Μαθησιακές δυσκολίες, γονείς, υποστήριξη

4α.3 Ανιχνεύοντας και κατανοώντας τις Δυσκολίες Μάθησης των παιδιών μας...Πότε ο Γονιός συναντά τους Ειδικούς;

Βουλγαράκη Κρυσταλίνα, ειδική Παιδαγωγός, Κοινωνική Λειτουργός M.Sc., Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Υπ. Διδάκτωρ Δ.Π.Θ.

Οι δυσκολίες στη μάθηση αποτελούν τα τελευταία χρόνια ένα πρόβλημα αιχμής για την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα που αφορά χιλιάδες μαθητές και απασχολεί τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους γονείς.

Σκοπός: Να τονιστεί η αναγκαιότητα της ευαισθητοποίησης και υποστήριξης της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα διαφορετικότητας, ψυχοκοινωνικής υγείας, ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης. Μέσω της εφαρμογής δράσεων ενημέρωσης και ενδυνάμωσης μαθητών και γονέων και της προώθησης συνεργασιών με εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς να διερευνηθούν και να εκτιμηθούν εκπαιδευτικές ανάγκες που πιθανώς αποτελούν φραγμό για την εκπαιδευτική και κοινωνικοσυναισθηματική πορεία και εξέλιξη των μαθητών/τριών.

Μεθοδολογία: Παρουσίαση μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης σημαντικών σημείων για την έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση σε δυσκολίες που εμφανίζονται από την πρώτη σχολική ηλικία και έπειτα έτσι ώστε να επιτευχθεί μια έγκαιρη αξιολόγηση και εκτίμηση ώστε να παρασχεθεί η πολύτιμη πρώιμη παρέμβαση.

Αποτελέσματα: Η Διοργάνωση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για τις Δυσκολίες Μάθησης ως αποτέλεσμα θα έχει την βελτίωση της σχολικής συμπεριφοράς και την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και ποιότητας ζωής των γονέων & του παιδιού.

Η επανεξέταση και η ανατροφοδότηση του προγραμματισμού των δράσεων προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων εντοπισμού των δυσκολιών και των προβλημάτων κατά την υλοποίηση του αρχικού προγραμματισμού, τον τρόπο αντιμετώπισής τους και τη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθ' ημέρα πράξη: Μελλοντικός σχεδιασμός μέτρων κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας που θα λαμβάνει υπόψη τις εξελισσόμενες ανάγκες των ατόμων και των οικογενειών τους. Πιθανές τροποποιήσεις και αλλαγές με σκοπό την ανταπόκριση του κοινωνικού και εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες και απαιτήσεις του ίδιου του ατόμου και της οικογένειάς του.

Τέλος, ενίσχυση των πηγών υποστήριξης και των δικτύων που ευνοούν την ποιότητα ζωής και συντελούν στη μείωση παραγόντων που ευνοούν την δημιουργία φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης.

Λέξεις κλειδιά: δυσκολίες μάθησης, υποστήριξη, πρώιμη παρέμβαση

4α.4 Βραχεία Συμβουλευτική Παρέμβαση στο πλαίσιο του προγράμματος «Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες - LaHeRS - ΕΛΜΕΠΑ

Παπαϊωσήφ Μαρία, MSc Αναπτυξιακή Ψυχολόγος

Παρουσίαση του προγράμματος βραχείας συμβουλευτικής παρέμβασης στα πλαίσια του επιδοτούμενου προγράμματος «Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Στήριξη και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες» που υλοποιήθηκε από το εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου.

Η δομή των συνεδριών, το υλικό που χρησιμοποιήθηκε καθώς και η υλοποίηση ήταν πρωτότυπο έργο ως προς την σύνθεση και την εφαρμογή του, ως προς το έργο των Ψυχολόγων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Η βραχεία συμβουλευτική περιλάμβανε 4 συνεδρίες ανά οικογένεια. Μιας και ο όγκος των αιτημάτων ήταν τεράστιος χρειάστηκε να οριστούν σαφώς κριτήρια αποκλεισμού.

Βάση αυτών στη συμβουλευτική παρέμβαση δε περιλήφθηκαν παιδιά και οικογένειες που κρίθηκε σκόπιμη η περαιτέρω αξιολόγησή τους από ειδικούς που δε συμμετείχαν στο πρόγραμμα, παιδιά που ήδη βρίσκονταν σε εξωτερική πολλαπλή παρέμβαση, γονείς που δεν μπορούσαν να κατανοήσουν την ελληνική γλώσσα και φυσικά οικογένειες που δεν προέκυπτε η ανάγκη συμβουλευτικής παρέμβασης.

Η δομή των συναντήσεων καθορίστηκε σαφώς και εφαρμόστηκε βάση πρωτοκόλλου από όλους τους εμπλεκόμενους Ψυχολόγους του προγράμματος, έτσι ώστε να τηρείται μια κοινή γραμμή για όλες τις οικογένειες. Το πρωτόκολλο περιλάμβανε 4 συνεδρίες στο σύνολο.

Στην 1η συνεδρία, δινόταν χρόνος να ανακοινωθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, να λυθούν οι απορίες των γονιών, να εξοικειωθούν με την πλατφόρμα και να αναλυθούν οι σκέψεις για τη συμβουλευτική δουλειά που θα γινόταν στις επόμενες συνεδρίες.

Στις επόμενες 3 συνεδρίες, συγκεράσαμε τεχνικές γνωστικοσυμπεριφοριστικής θεραπείας και συστημικής παρέμβασης και ύστερα από ανάλυση των ερωτηματολογίων αποδελτίωσης των αναγκών των οικογενειών, καταλήξαμε να συνομιλούμε με τις οικογένειες για τις προσδοκίες των γονιών, τη διαχείριση δύσκολων συμπεριφορών, για το ρόλο της μίμησης προτύπων. Εκπαιδεύτηκαμε και συν διαμορφώσαμε τεχνικές επικοινωνίας με τα παιδιά, μιλήσαμε για τη διαχείριση του θυμού καθώς και την ανάπτυξη ικανότητας αυτοπαρατήρησης από τους ίδιους τους γονείς. Τέλος ανταλλάξαμε καλές πρακτικές, αναλύσαμε τις μη λεκτικές αποκρίσεις και τη θετική ανατροφοδότηση.

Τα αποτελέσματα, βάση αυτοαναφορών των οικογενειών ήταν πολύ θετικά. Φαίνεται οι γονείς να επωφελήθηκαν από αυτές τις συναντήσεις σε πολλά επίπεδα. Σπουδαίο κρίθηκε το γεγονός ότι ξεπεράστηκαν οι αναστολές ως προς την αναζήτηση παροχή βοήθειας και δήλωσαν εξαιρετικά πιθανό το να αναζητήσουν και περαιτέρω βοήθεια. Ζητούμενο παραμένει η συνέχιση του προγράμματος και ο μεγαλύτερος αριθμός συνεδριών.

Λέξεις κλειδιά: βραχεία ψυχοκοινωνική παρέμβαση, συστημική θεραπεία, γονείς, γνωστικοσυμπεριφοριστική θεραπεία

4α.5 Η ΔΕΠ-Υ στο πλαίσιο του προγράμματος «Εξατομικευμένη Ψυχοκοινωνική Παρέμβαση και Συμβουλευτική για τις Μαθησιακές Δυσκολίες - LaHeRS - ΕΛΜΕΠΑ

Ρεσβάνη Ευπραξία, Παιδοψυχίατρος

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) είναι μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή μεταξύ άλλων όπως η νοητική υστέρηση, οι διαταραχές επικοινωνίας, η διαταραχή αυτιστικού φάσματος και η ειδική μαθησιακή διαταραχή. Τα άτομα με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας, μπορεί να παρουσιάζουν απροσεξία, υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα.

Αρκετά συμπτώματα απροσεξίας ή υπερκινητικότητας - παρορμητικότητας, στην περίπτωση ΔΕΠΥ βάσει DSM-5, υπάρχουν πριν τα 12 έτη. Υπάρχουν οι εξής υπό-τύποι ΔΕΠΥ: 1. Απρόσεκτος τύπος, 2. Υπερκινητικός / Παρορμητικός τύπος, 3. Συνδυασμένος τύπος. Ως προς τη βαρύτητα, μπορεί να χαρακτηριστεί: Ήπια, μέτρια ή σοβαρή, ανάλογα με τα συμπτώματα και την επίπτωσή τους στην κοινωνική ή επαγγελματική δραστηριότητα του ατόμου.

Τα συμπτώματα ποικίλουν ανάλογα με το πλαίσιο. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι ελάχιστα ή να απουσιάζουν όταν το άτομο λαμβάνει συχνά επιβραβεύσεις, όταν ασχολείται με ενδιαφέρουσες δραστηριότητες κλπ. Επίσης, μπορεί να συνυπάρχουν ευερεθιστότητα, συναισθηματικές αλλαγές, χαμηλή αντοχή στη ματαίωση, χαμηλές σχολικές επιδόσεις και γνωστικά προβλήματα (προσοχή, μνήμη κλπ).

Υπάρχουν λειτουργικές επιπτώσεις στα άτομα με ΔΕΠΥ όπως μειωμένες επιδόσεις, δυσκολία να ανταποκριθούν σε εργασίες κλπ. Όσον αφορά την επιδημιολογία, στα παιδιά υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ χωρών. Σύμφωνα με μελέτες, τα συμπτώματα εκδηλώνονται διαφορετικά στα κορίτσια και τις γυναίκες. Η ΔΕΠΥ είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης γενετικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Διαμεσολαβείται από πολλαπλά εγκεφαλικά δίκτυα. Οι γενετικοί παράγοντες αντιπροσωπεύουν το 80% της αιτιολογίας. Στους γενετικούς παράγοντες περιλαμβάνεται η κληρονομικότητα.

Στους περιβαλλοντικούς παράγοντες περιλαμβάνονται: 1. οι προγεννητικοί (κάπνισμα κατά την κύηση, κατανάλωση αλκοόλ, χρήση ουσιών και φαρμάκων, στρες μητέρας, υποθυρεοειδισμός μητέρας), 2. οι περιγεννητικοί (χαμηλό βάρος γέννησης, προωρότητα, μαιευτικές επιπλοκές), 3. οι παράγοντες μετά τη γέννηση (έλλειψη ιωδίου και βιταμινών Β, δηλητηρίαση με μόλυβδο, έκθεση σε βιομηχανικές περιοχές, χρωστικές τροφίμων, έκθεση σε ιδιαίτερα στερητικό – ιδρυματικό περιβάλλον, ιατρικές νόσοι, προβλήματα ύπνου).

Η φαρμακευτική θεραπεία μπορεί να γίνει με διεγερτικά του ΚΝΣ ή με μη-διεγερτικά. Η φαρμακοθεραπεία, όμως, ως μόνη θεραπεία, δεν είναι αρκετή. Πρέπει να γίνεται συνδυασμός φαρμάκων και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων. Η παρούσα εργασία θα συζητήσει την επιδημιολογία, τη διαφοροδιάγνωση και τις θεραπευτικές παρεμβάσεις στη ΔΕΠ-Υ. Θα μεταφέρει παράλληλα την εμπειρία από τον πληθυσμό που αξιοποίησε τις υπηρεσίες της κινητής μονάδας μαθησιακών δυσκολιών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ΕΛΜΕΠΑ).

Λέξεις κλειδιά: ΔΕΠ-Υ, αντιμετώπιση

Στρογγυλό Τραπέζι 4β. Πρόληψη και Προαγωγή της Υγείας

4β.1 Κοινωνική εργασία με ομάδες στο σχολείο: Παρουσίαση προγράμματος ενίσχυσης κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές και μαθήτριες Δημοτικού Σχολείου

Αραπάκος Λάμπρος, σχολικός κοινωνικός λειτουργός, MSc Ψυχική Υγεία, MSW Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση, Υπ. Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Καμπέρογλου Αιμιλία, τελειόφοιτη Κοινωνική Λειτουργός, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η σχολική κοινωνική εργασία προάγει την ψυχοκοινωνική και γνωστική ανάπτυξη των μαθητών και μαθητριών με βάση τις αρχές των ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός σχεδιάζει και υλοποιεί πολυεπίπεδες παρεμβάσεις με σκοπό την ενδυνάμωση των μαθητών και των μαθητριών και των οικογενειών τους. Στο πλαίσιο των παρεμβάσεων αυτών, αξιοποιώντας τη μέθοδο της κοινωνικής εργασίας με ομάδες, εφαρμόζει, σε συνεργασία με τους/ τις εκπαιδευτικούς, προγράμματα πρόληψης και ευαισθητοποίησης.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει ένα πρόγραμμα σχολικής κοινωνικής εργασίας με ομάδες παιδιών, 12 συναντήσεων, το οποίο χρησιμοποιεί ως βασικά εργαλεία το θεατρικό παιχνίδι και τις πολυαισθητηριακές δραστηριότητες με στόχο την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Πραγματοποιήθηκε σε μαθητές και μαθήτριες της Γ΄ και Δ΄ τάξης ενός δημοτικού σχολείου της Περιφερειακής Ενότητας Δυτικού Τομέα Αθηνών στη διάρκεια του σχολικού έτους 2022-2023.

Με κεντρικό άξονα τη βιωματική μάθηση, το πρόγραμμα επιδιώκει τη δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος στην ομάδα, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, να μαθαίνουν να σέβονται τα όρια των άλλων, να εξασκούν την ενεργητική τους ακρόαση, να ενδυναμώνουν την ικανότητά τους να συνδέονται με τους/τις άλλους, να αναγνωρίζουν τα δυνατά τους σημεία, ενώ ενισχύεται το αίσθημα αποδοχής και ο σεβασμός στη μοναδικότητα των άλλων.

Τα αποτελέσματα του προγράμματος αναδεικνύουν θετικές επιδράσεις στη συμπεριφορά και στις σχέσεις των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: σχολική κοινωνική εργασία, κοινωνική εργασία με ομάδες, βιωματική μάθηση, κοινωνικές δεξιότητες.

4β.2 Χτίζοντας σχέσεις εμπιστοσύνης στη σχολική κοινότητα: Παρουσίαση προγράμματος ενδυνάμωσης εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από Συμβούλους Εκπαίδευσης για την πρόληψη της σχολικής βίας και τη διαχείριση συγκρούσεων

Γεωργία Κορακίδη, σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ 11, Φυσικής Αγωγής Γ΄ Αθήνας

Γεωργία Μπουλμέτη, σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών Γ΄ Αθήνας

Η καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης στη σχολική κοινότητα αποτελεί θεμέλιο λίθο για την πρόληψη της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, επιτυγχάνεται δε και μέσω της εκπαίδευσης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών.

Η ανάπτυξη ολιστικών προσεγγίσεων με την ενεργή συμμετοχή όλων (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς) εντός της σχολικής κοινότητας, θα πρέπει να αποτελεί στόχο κάθε σχολικής μονάδας.

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται η παρουσίαση ενός μέρους του συνολικού προγράμματος που εφαρμόζεται στη ΔΔΕ Γ΄ Αθήνας από Συμβούλους Εκπαίδευσης για την επαγγελματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών, σε θέματα που αφορούν την ανάπτυξη συνεργατικής κουλτούρας και σχέσεων εμπιστοσύνης στη σχολική κοινότητα, προκειμένου να συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων.

Πρόκειται για ένα τρίωρο εργαστήριο ομαδικής διεργασίας που βασίζεται στην εμπειρική/βιωματική μάθηση και εφαρμόζεται κατά το σχολικό έτος 2023-24 σε επτά σχολικές μονάδες, μέσω της Καταξιοτικής Συστημικής Διερεύνησης.

Συνιστά ένα δυναμικό πρόγραμμα, ενδοσχολικής επιμόρφωσης, το οποίο έχει άμεση αποτελεσματικότητα, καθώς κινητοποιεί τους εκπαιδευτικούς να δράσουν και να αναλάβουν πρωτοβουλίες, υπό το πρίσμα μιας εμπειρίας μετασχηματιστικής μάθησης.

Αποτελεί γέφυρα ανάμεσα σε ιδέες και πρακτικές, δίνοντας έμφαση στις σχέσεις και στην αλληλεπίδραση των ατόμων, προκειμένου να εμπνευστούν κοινούς τόπους και στόχους, μέσα από θετικές εμπειρίες, ενισχύοντας την ομαδική ταυτότητα του συλλόγου διδασκόντων.

Λέξεις κλειδιά: ενδοσχολική επιμόρφωση, σχολική βία, ενδυνάμωση.

4β.3 Κακοποίηση/Παραμέληση Ανηλίκων: Εκτίμηση Παραγόντων Επικινδυνότητας & Παρέμβαση. Οδηγός για Κοινωνικούς Λειτουργούς στην Εκπαίδευση

Κολλινιάτη Κυριακή, κοινωνική Λειτουργός Μ.Εδ, 2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά, συνεργάτης Κέντρου Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία»

Μουλού Θεοδώρα, κοινωνική Λειτουργός - Φιλολόγος ΕΑΕ, Μ.Α. Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση, 1ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά

Χατζηδρόσου Δέσποινα, Κοινωνική Λειτουργός-Εκπαιδύτρια Ενηλίκων Μ.Εδ., επιστημονική συνεργάτης του Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ, 1ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά & Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης

Η πολυπλοκότητα του κοινωνικού φαινομένου της κακοποίησης/ παραμέλησης παιδιών (ΚαΠα-Π) έχει συζητηθεί σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ένας σημαντικός ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το σχολείο είναι να εντοπίζει τέτοια περιστατικά και να παρέμβει κατάλληλα. Ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός έχει πολυδιάστατο ρόλο και είναι από τους επαγγελματίες που εργάζονται στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Η αναγκαιότητα για τον εν λόγω οδηγό έγκειται στο γεγονός ότι αν και υπάρχουν διαθέσιμοι οδηγοί/πρωτόκολλα για τις περιπτώσεις ΚαΠα-Π, σε αυτά δεν καταγράφεται λεπτομερώς η παρέμβαση του/της κοινωνικού/-ής λειτουργού, ούτε υπάρχει κάποιο αντίστοιχο έργο που να απευθύνεται σε Κλ που εργάζονται στο χώρο της εκπαίδευσης και να εστιάζει στο ρόλο και την παρέμβαση τους για την αντιμετώπιση περιπτώσεων ΚαΠα-Π.

Με τον παρόντα οδηγό επιχειρείται μια συγκεντρωτική καταγραφή των ενεργειών/ διαδικασιών που καλούνται να ακολουθήσουν οι κοινωνικοί/-ές λειτουργοί στην εκπαίδευση, κατά την εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας, τη διερεύνηση και παρέμβαση σε περιπτώσεις ΚαΠα-Π, στα πλαίσια πάντα της διεπιστημονικής συνεργασίας και σύμφωνα με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία. Ακόμα, δίδονται σχετικοί εννοιολογικοί ορισμοί και γίνεται αναφορά σε διάφορες περιπτώσεις που παρουσιάζονται στο χώρο της εκπαίδευσης. Στον οδηγό περιέχονται, ακόμη, σημαντικά εργαλεία για την πρακτική της κοινωνικής εργασίας στην εκπαίδευση. Αν και απευθύνεται κυρίως σε κοινωνικούς/-ές λειτουργούς, μπορεί να αποτελέσει πηγή πληροφόρησης και για τους υπόλοιπους επαγγελματίες που εργάζονται στην εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνική εργασία στην εκπαίδευση, κακοποίηση, παραμέληση.

4β.4 Προαγωγή της Ασφάλειας στους δρόμους: Ένα καινοτόμο πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής για παιδιά Α' Βάθμιας και Β' Βάθμιας εκπαίδευσης

Βαγιωνάκη Κυριακή, ΜΡΗ Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτης LaHeRS

Η Ελλάδα παρουσιάζει ανησυχητικά υψηλά ποσοστά τροχαίων συγκρούσεων σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το Εργαστήριο Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης μαθητών σε θέματα κυκλοφοριακής αγωγής. Μεθοδολογία: Το πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής απευθύνεται σε όλους τους μαθητές ανεξαρτήτως εκπαιδευτικής βαθμίδας, με στόχο την ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων για την ασφαλή μετακίνηση. Διεξάγεται στις εγκαταστάσεις του LaHeRS, στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου.

Η παρέμβαση διαρκεί περίπου τρεις ώρες, προσαρμόζεται σύμφωνα με το αναπτυξιακό στάδιο των μαθητών και περιλαμβάνει δύο εναλλασσόμενες δράσεις: α) βιωματικές δραστηριότητες και β) πρακτική άσκηση σε προσομοιωτή οδήγησης «VIRAGE VS500M». Στο πλαίσιο της επίσκεψης, χορηγείται ένα

αυτό-αναφερόμενο ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση του προγράμματος, ενώ ακόμα εξετάζονται οι πεποιθήσεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές των παιδιών γύρω από θέματα ασφαλούς μετακίνησης. Αποτελέσματα: Από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2023, το LaHeRS φιλοξένησε περισσότερους από 300 μαθητές της Α' Βάθμιας και της Β' Βάθμιας εκπαίδευσης από την Περιφέρεια Κρήτης. Το 57.8% των συμμετεχόντων ήταν κορίτσια, με μέση ηλικία τα 11.4 έτη (τ.α 2.5). Οι δράσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος στόχευαν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων διεκδικητικής συμπεριφοράς, στην αντίσταση στην πίεση των συνομηλίκων, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αντίληψης κινδύνου και στη λήψη ασφαλών αποφάσεων κατά την μετακίνηση στον δρόμο.

Ως προς την ικανοποίηση των μαθητών από την παρακολούθηση του προγράμματος, η συντριπτική πλειοψηφία (84.4%) των συμμετεχόντων έδωσε θετικές απαντήσεις ότι οι πληροφορίες που έλαβε ήταν πολύ σημαντικές ενώ ακόμα, υψηλό ποσοστό (73.4%) δήλωσε ότι ένιωσε πιο ενημερωμένο για θέματα οδικής ασφάλειας μετά την ολοκλήρωση της συμμετοχής του στο πρόγραμμα. Συνολικά, ποσοστό της τάξης του 80.6% δήλωσε ότι θα συνιστούσε το πρόγραμμα στους συμμαθητές του, με την συντριπτική πλειοψηφία (78.2%) να δηλώνει ότι απόλαυσε «Πάρα πολύ» την εμπειρία που αποκόμισε από τον προσομοιωτή οδήγησης και πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες (62.3%) τις βιωματικές δραστηριότητες.

Συμπεράσματα: Τα προγράμματα κυκλοφοριακής αγωγής φαίνεται να προσελκύουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να ενισχύουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων, προάγοντας την υιοθέτηση ασφαλών συμπεριφορών για την αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων κατά την μετακίνηση στο δρόμο.

Λέξεις κλειδιά: Ασφαλή μετακίνηση, παιδιά, οδική ασφάλεια

Στρογγυλό Τραπέζι 5α Ευαλωτότητα και παρεμβάσεις παιδικής προστασίας

5α.1 Οι εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών στα κέντρα παιδικής προστασίας: το παράδειγμα των Παιδικών Χωριών SOS

Παπαδάκης Πέτρος, Διευθυντής προγραμμάτων των Παιδικών Χωριών SOS στην Κρήτη.

Είναι σημαντικό όλα τα παιδιά που τοποθετούνται μακριά από τις οικογένειές τους για ιδιαίτερους και σοβαρούς λόγους και ειδικά εκείνα που τοποθετούνται σε φορείς παιδικής προστασίας να μεγαλώνουν με αξιοπρέπεια στις καλύτερες δυνατές συνθήκες, χωρίς να περιθωριοποιούνται ούτε στην παιδική ηλικία, ούτε στην εφηβεία τους και χωρίς να συναντούν εμπόδια στη διαμόρφωσή τους σε ικανούς πολίτες.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (Σύσταση 2005) στοχεύοντας στη διασφάλιση των βασικών αρχών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού, έκρινε απαραίτητο να αναγνωριστούν ειδικά δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε χώρους παιδικής προστασίας και μεταξύ αυτών το δικαίωμα της πρόσβασης του παιδιού και του εφήβου σε όλους τους τύπους εκπαίδευσης, επαγγελματικής καθοδήγησης και κατάρτισης κάτω από τις ίδιες συνθήκες που ισχύουν για όλα τα παιδιά.

Στα παιδικά χωριά SOS δημιουργείται μια «οικογένεια» για παιδιά που βρίσκονται σε ανάγκη, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινοτήτων στις οποίες ανήκουν και στην διαμόρφωση του δικού τους μέλλοντος. Δίδεται στα παιδιά η ευκαιρία να αναγνωρίσουν και να εκφράσουν τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, τα ταλέντα και τις ικανότητές τους και τους παρέχεται η εκπαίδευση που χρειάζονται για να γίνουν χρήσιμα μέλη της κοινωνίας.

Τα παιδιά που τοποθετούνται σε φορείς παιδικής προστασίας δεν πρέπει να στιγματίζονται και παράλληλα η πρόσβαση τους στη μόρφωση πρέπει να γίνεται απρόσκοπτα και με ίσους όρους με τα παιδιά που ζουν σε μια οικογένεια. Η τρέχουσα παρουσίαση θα εστιάσει στο έργο των Παιδικών Χωριών SOS και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των ανηλίκων που φιλοξενούν.

Λέξεις κλειδιά: Παιδικά Χωριά SOS, παιδική προστασία

5α.2 Εκπαιδευτική υποστήριξη και προφίλ μαθητών Β'θμιας εκπαίδευσης που λαμβάνουν υλική υποστήριξη λόγω χαμηλού οικογενειακού εισοδήματος.

Βελονάκη Χριστίνα, μαθηματικός, εξωτερική συνεργάτης Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Η οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας και ο αντίκτυπος της πανδημίας covid-19 αύξησε τον αριθμό των ατόμων που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας στην Ελλάδα και οδήγησε πολλά άτομα στον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι μαθητές που ζουν σε συνθήκες στέρησης θεωρούνται ότι είναι πιο ευάλωτοι στην σχολική εγκατάλειψη και λιγότερο προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν με επιτυχία στρεσογόνες καταστάσεις όπως οι εξετάσεις. Η Κρήτη είναι μεταξύ των περιφερειών της χώρας που διατηρούν τα μεγαλύτερα ποσοστά μαθητικής διαρροής.

Μέθοδος: Η παρούσα μελέτη χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για Απόρους (ΤΕΒΑ) μέσω της Περιφέρειας Κρήτης. Περιελάμβανε σύντομες παρεμβάσεις σε ατομικό, ομαδικό και κοινοτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της ψυχοκοινωνικής επιβάρυνσης των ατόμων που ζούσαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας στην περιοχή της Κρήτης, κατά την περίοδο του Covid-19.

Αποτελέσματα: Η παρουσίαση εστιάζει σε μαθητές Α' και Β' λυκείου που έλαβαν εξ αποστάσεως ενισχυτική διδασκαλία από συνεργαζόμενους εκπαιδευτικούς, στο πλαίσιο του κοινωνικού φροντιστηρίου της Περιφέρειας Κρήτης. Τα μαθήματα που διδάσκονταν σε εβδομαδιαία βάση ήταν τα Μαθηματικά, η Ελληνική Γλώσσα και η Βιολογία. Η παρουσίαση θα συζητήσει το περιεχόμενο και τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν καθώς και τις ανάγκες των μαθητών.

Συμπεράσματα: Το κοινωνικό φροντιστήριο αποτελεί ένα σημαντικό μέτρο για την πρόληψη της μαθητικής διαρροής και συμβάλλει στην ενίσχυση της σχολικής επιτυχίας των δικαιούχων αντίστοιχων προγραμμάτων.

Λέξεις κλειδιά: ΤΕΒΑ, Covid-19, Βθμια εκπαίδευση, κοινωνικό φροντιστήριο

5α.3 Χρόνια νόσος, αναπηρία και ισότιμη πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση

Τοράκη Μαρίνα, MSc Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας ΠΑΓΝΗ/ Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η πρόοδος στη θεραπεία του παιδιατρικού καρκίνου τις τελευταίες δεκαετίες έχει βελτιώσει σημαντικά τα ποσοστά επιβίωσης. Καθώς το ποσοστό επιβίωσης για τα παιδιά με καρκίνο βελτιώνονται, ενισχύεται και η ανάγκη και η ποιότητα της ψυχοκοινωνικής φροντίδας, κυρίως λόγω της ελπίδας για θεραπεία.

Η ψυχοκοινωνική υποστήριξη των παιδιατρικών ασθενών με καρκίνο και των οικογενειών τους αποτελεί ουσιαστικό συστατικό της παιδοογκολογικής φροντίδας λόγω των πολυάριθμων προκλήσεων που σχετίζονται με τη διάγνωση, τη θεραπεία και την επιβίωση του καρκίνου. Στις Ευρώπη και σε άλλες περιοχές του κόσμου παρέχεται εξειδικευμένη υποστήριξη στους παιδιατρικούς ασθενείς και τις οικογένειές τους και τα παιδιά επωφελούνται από ολοκληρωμένα προγράμματα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στην ψυχιατρική, την ψυχολογία, τη νευροψυχολογία, την εκπαίδευση (σχολείο), την κοινωνική εργασία και την επαγγελματική και επαγγελματική συμβουλευτική.

Η παρούσα εργασία θα συζητήσει την ψυχοκοινωνική προσαρμογή των παιδιών και των οικογενειών στη θεραπεία και τις προκλήσεις που συναντούν τα παιδιά και οι οικογένειές τους στον τομέα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Τα ερευνητικά ερωτήματα που επιχειρήθηκε να απαντηθούν μέσω της εργασίας είναι:

1. Με ποιους τρόπους/πώς προστατεύεται νομικά το δικαίωμα των παιδιών στην ισότιμη σχολική

εκπαίδευση; 2.Υπάρχουν εμπόδια στην ισότιμη συμμετοχή των μαθητών στην εκπαίδευση; 3.Ποιες λύσεις προτείνονται για την αποτελεσματικότερη συμπερίληψη των μαθητών στα γενικά σχολεία; Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε έρευνα με λέξεις κλειδιά σε διεθνείς βάσεις δεδομένων.

Αποτελέσματα: Το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία στην ισότιμη σχολική εκπαίδευση και η συμπερίληψή τους στην χώρα μας προστατεύεται από διεθνείς συμβάσεις, με σημαντικότερη την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, το Σύνταγμα και τον νόμο 3699/2008 για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση. Καταγράφονται σημαντικά εμπόδια για την συμπερίληψη που αφορούν τις στάσεις των ίδιων των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των γονέων και των υπόλοιπων μαθητών, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, το φυσικό περιβάλλον και τον εξοπλισμό, θέματα διοικητικά και οργανωτικά, συμπεριληπτική οργάνωση της διδασκαλίας, αλλαγή της κουλτούρας του σχολείου, κατάρτιση εξατομικευμένων προγραμμάτων, παροχή εύλογων προσαρμογών και υποστήριξης.

Λέξεις κλειδιά: παιδιά με αναπηρία, δικαίωμα στην ισότιμη σχολική εκπαίδευση, συμπερίληψη

5α.4 Προγράμματα εκπαίδευσης και καλές πρακτικές. Μια μελέτη από το χώρο της αναδοχής και υιοθεσίας

Χατζητζάνου Μαρίνα, Κοινωνική Λειτουργός, Κέντρο Παιδικής Προστασίας, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Μαρκάκης Γεώργιος, Καθηγητής Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Μουδάτσου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Οι ανάδοχοι - θετοί γονείς αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις αναφορικά με την φροντίδα των παιδιών λόγω σοβαρών συμπεριφορικών δυσκολιών. Οι γονείς συχνά λόγω έλλειψης εκπαίδευσης και υποστήριξης που απαιτείται για τη διαχείριση αυτών των συμπεριφορών, βιώνουν έντονο άγχος με αποτέλεσμα η τοποθέτηση του ανηλίκου στην οικογένεια να εξελίσσεται δυσχερώς.

Το σύστημα παιδικής προστασίας συχνά δεν διαθέτει τους οικονομικούς πόρους να εφαρμόσει παρεμβάσεις βασισμένες σε πρωτόκολλα που να προλαμβάνουν ή να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις δυσκολίες συμπεριφοράς του παιδιού. Στην Ελλάδα οι υποψήφιοι ανάδοχοι και θετοί γονείς καλούνται να παρακολουθήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνολικά 30 ωρών. Τα θεματικά πεδία που καλύπτονται αφορούν: α) τον χάρτη δικαιωμάτων των παιδιών, β) προσωπικά κίνητρα και προσδοκίες, γ) ιδιαίτερες ανάγκες παιδιών προς υιοθεσία, δ) στάδια σωματικής και ψυχικής ανάπτυξης των παιδιών, ε) το δικαίωμα του θετού παιδιού στην ενημέρωση για την προέλευση του, στ) την φροντίδα παιδιών με αυξημένες ανάγκες. Στην παρούσα έρευνα θα γίνει διερεύνηση καλών πρακτικών άλλων χωρών σχετικά με τα υφιστάμενα προγράμματα εκπαίδευσης και θα αποτυπωθούν τα χαρακτηριστικά τους ως προς την οργάνωση, δομή και λειτουργία τους.

Στόχος είναι, μέσα από διαδικασία ομοφωνίας ειδικών, να διαμορφωθούν συστάσεις για την οργάνωση, τη δομή, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία υλοποίησης και αξιολόγησης καθώς και για τις βασικές αρχές και συνιστώσες των προγραμμάτων που απευθύνονται σε θετούς και ανάδοχους γονείς. Για τη διεξαγωγή της έρευνας θα πραγματοποιηθεί ποσοτική μέθοδος και το δείγμα θα επιλεγεί μέσα από σκόπιμη διαδικασία δειγματοληψίας.

Με την συγκεκριμένη έρευνα προσδοκάται να προκύψει με διαδικασίες συ-σχεδιασμού ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης που θα καλύπτει τις ανάγκες όλων των εμπλεκομένων μερών, προσαρμοσμένο πολιτισμικά, κοινώς αποδεκτό με τις προδιαγραφές που απαιτούνται με επιστημονικά τεκμηριωμένων οδηγιών με στόχο να υπάρξει μεταφορά και διάχυση πληροφορίας στα κέντρα χάραξης πολιτικής.

Λέξεις κλειδιά: αναδοχή, υιοθεσία, συμπεριφορικές δυσκολίες

Στρογγυλό Τραπέζι 5β. Καινοτόμες Παιδαγωγικές Πρακτικές και Νέες Τεχνολογίες

5β.1 Εφαρμογή Αισθητηριακής Μάθησης και ΑΙ στην Εκπαίδευση Παιδιών με Δυσλεξία: Μια Πρωτοποριακή Προσέγγιση

Κλήρης Αλέξανδρος, Ψυχολόγος, BSc, MA

Η δυσλεξία αποτελεί μια σημαντική πρόκληση στην εκπαίδευση, επηρεάζοντας την ακαδημαϊκή και κοινωνική ενσωμάτωση παιδιών παγκοσμίως. Η παρούσα πρόταση αναλύει την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός καινοτόμου προγράμματος εκμάθησης ορθογραφίας, ειδικά σχεδιασμένο για παιδιά με δυσλεξία, χρησιμοποιώντας θεωρίες εκπαιδευτικής ψυχολογίας και τεχνολογίες ΑΙ. Μεθοδολογία: Το πρόγραμμα ενσωματώνει άμεση ανατροφοδότηση και άσκηση βασισμένη στην άδηλη μνήμη, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ορθογραφικής ικανότητας των παιδιών με δυσλεξία.

Παράλληλα, μέσω της χρήσης τεχνολογιών ΑΙ και τη χρήση στρατηγικής αυτο-διαφοροποίησης, το πρόγραμμα προσφέρει προσαρμοσμένες ασκήσεις που ευνοούν την αποτελεσματική εκμάθηση, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε παιδιού.

Η διαδικασία παρακολούθησης της προόδου στηρίζεται σε προηγμένους αλγορίθμους ΑΙ, οι οποίοι αναλύουν την απόκριση κάθε παιδιού στις ασκήσεις και προσαρμόζουν δυναμικά το επίπεδο δυσκολίας. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει μια εξατομικευμένη προσέγγιση της εκμάθησης, προάγοντας έτσι την αποτελεσματική ανάπτυξη των ορθογραφικών δεξιοτήτων.

Αποτελέσματα: Το πρόγραμμα έχει δυνατότητα εφαρμογής σε πραγματικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, οδηγώντας σε βελτίωση της ορθογραφικής ικανότητας των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, με ενίσχυση της εκπαιδευτικής εμπειρίας τους. Η στατιστική ανάλυση ΑΙ, σε συνδυασμό με τη χρήση θεωριών εκπαιδευτικής ψυχολογίας παρέχει στους εκπαιδευτικούς σημαντικές πληροφορίες για την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών και την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών μεθόδων, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση.

Βασικά Συμπεράσματα: Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας ΑΙ στην εκπαίδευση παιδιών με δυσλεξία, αποτελεί μία αποτελεσματική προσέγγιση, που προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε μαθητή, προωθώντας πιο αποτελεσματικές, διαδραστικές και εξατομικευμένες μεθόδους διδασκαλίας. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθημερινή πράξη: Η προσέγγιση αυτή μπορεί να ενσωματωθεί στην εκπαιδευτική πράξη, προσφέροντας εξατομικευμένη εκπαίδευση για παιδιά με δυσλεξία.

Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, τεχνολόγων, ψυχολόγων και άλλων ειδικών είναι κρίσιμη για την επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος, ενώ η παρακολούθηση της προόδου μέσω της χρήσης ΑΙ επιτρέπει την προσαρμογή των διδακτικών πρακτικών ανάλογα με τις ανάγκες κάθε μαθητή.

Λέξεις κλειδιά: δυσλεξία, εκπαίδευση, αισθητηριακή Μάθηση, Τεχνητή Νοημοσύνη, Εξατομικευμένη Εκπαίδευση

5β.2 «Εγώ, εσύ...όλοι μαζί: ενίσχυση κοινωνικών δεξιοτήτων». Εκπαιδευτικό σενάριο με τη χρήση ΤΠΕ

Τσερπέλη Ευαγγελία, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, ΔΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών & Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων

Μουντρίδου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΑΣΠΑΙΤΕ - Παιδαγωγικό Τμήμα

Η παρούσα εργασία αφορά στην παρουσίαση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου με χρήση ΤΠΕ το οποίο εστιάζει στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων συμπεριλαμβανομένου του συναισθηματικού αυτοέλεγχου μαθητή με ΔΕΠΥ. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με τους συνομηλίκους τους και έρχονται αντιμέτωπα με την απόρριψη και την κοινωνική απομόνωση από αυτούς. Η επαρκής κοινωνική λειτουργία και οι υγιείς σχέσεις με τους συνομηλίκους θεωρούνται πρωταρχική προϋπόθεση για τη βέλτιστη ανάπτυξη των παιδιών. Η κοινωνική δυσλειτουργία αποτελεί σημαντικό προγνωστικό παράγοντα δυσμενούς μακροπρόθεσμης έκβασης στην εφηβεία επομένως, η κοινωνική αυτή ανεπάρκεια είναι μια σοβαρή κατάσταση με δυσμενείς συνέπειες.

Η πιο συνηθισμένη προσέγγιση των κοινωνικών προβλημάτων στα παιδιά είναι η εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες. Όσο περισσότερο τα παιδιά συμμετέχουν σε κοινωνικά ικανή συμπεριφορά, η οποία ορίζεται ως συνεργατική, διεκδικητική, κοινωνικά κατάλληλη συμπεριφορά και επιδέξια συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες, τόσο περισσότερο γίνονται αποδεκτά από τους συνομηλίκους τους.

Η ικανότητα των παιδιών να αναπτύσσουν θετικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους είναι κρίσιμη για την ευημερία τους. Σε σύγκριση με τα παιδιά που γίνονται αποδεκτά από τους συνομηλίκους τους, τα κοινωνικά απορριπτόμενα παιδιά διατρέχουν σημαντικά αυξημένο κίνδυνο για μεταγενέστερα προβλήματα προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων της ακαδημαϊκής υστέρησης, της σχολικής εγκατάλειψης, της εγκληματικότητας και των ψυχιατρικών προβλημάτων.

Το παρόν εκπαιδευτικό σενάριο απευθύνεται σε μαθητές της Στ δημοτικού και παρέχει τις ευκαιρίες για ενεργή συμμετοχή και συνεργασία σε ένα περιβάλλον αυτενέργειας, καθοδηγούμενης μάθησης και βιωματικής προσέγγισης. Πέραν της «διδασκαλίας» σε ομάδες και τη συνεπαγόμενη συνεργατική μάθηση, η διαδικασία καθίσταται μαθητοκεντρική·σε αυτό συνηγορεί η εφαρμογή του μοντέλου υποστήριξης ομοτίμων. Οι δραστηριότητες προσφέρουν ευκαιρίες για ανακαλυπτική και διερευνητική μάθηση, η ενεργητική συμμετοχή της ολομέλειας της τάξης ενθαρρύνεται μέσω της ανάθεσης εργασιών στις ομάδες και την μετέπειτα ανασύνθεση αυτών.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στις παραπάνω δραστηριότητες αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, η ανάπτυξη δεξιοτήτων λήψης απόφασης, και η μεταφορά γνώσης από ένα πλαίσιο σε ένα άλλο. Τέλος, με την υλοποίηση του σεναρίου αυτού αναμένεται η ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων όλων των συμμετεχόντων.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνικές δεξιότητες, ΔΕΠΥ, εκπαιδευτικό σενάριο, ΤΠΕ

5β.3 Η Κριτική Παιδαγωγική ως Φιλειρηνική Παιδαγωγική μέσω της Τέχνης

Πάυλος Στεφανάκης, Εκπαιδευτικός δημοτικής εκπαίδευσης

Η παρούσα μελέτη διερευνά κοινωνικά ζητήματα που επηρεάζουν την ανθρωπότητα. Υπάρχει μια αυξανόμενη ανησυχία για τις κοινωνικές ανισότητες και τις αδικίες που υφίστανται ορισμένες ομάδες. Συγκεκριμένα, ο στόχος αυτής της μελέτης είναι να εξετάσει τη σχέση μεταξύ ειρήνης και εκπαίδευσης,

καθώς και να αντιμετωπίσει τους παράγοντες που διαταράσσουν αυτήν τη σχέση. Παράλληλα, επιδιώκει να διερευνήσει τα οφέλη που μπορεί να προσφέρουν οι τέχνες στους μαθητές και τις μαθήτριες σε ό,τι αφορά τις νοητικές και γνωστικές τους διεργασίες και την μαθησιακή τους εμπειρία.

Η μεθοδολογία που αξιοποιείται είναι η Έρευνα Βασισμένη στην Τέχνη, εκμεταλλευόμενη τα οφέλη της οπτικής τέχνης ως εργαλείο έρευνας. Ειδικότερα, περιλαμβάνει έξι ιχνογραφίες που αναδεικνύουν θέματα όπως τα σωματικά και ψυχικά τραύματα του πολέμου στα παιδιά και τον εκτοπισμό.

Η μελέτη ενεργοποίησε και προβληματίσε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες εκπαιδευτικούς, ενθαρρύνοντας τους να αναπτύξουν φιλειρηνικά πρότυπα και να ενταχθούν σε πρωτοβουλίες για την προώθηση της ειρήνης μέσω της εκπαίδευσης. Καταληκτικά, η έρευνα αυτή αποτελεί σημαντική προσπάθεια για την κατανόηση του ρόλου των τεχνών και της εκπαίδευσης στην προώθηση της ειρήνης. Παρέχει νέες προοπτικές για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και την εδραίωση μιας ειρηνικής κοινωνίας.

Λέξεις κλειδιά: Κριτική Παιδαγωγική, Paulo Freire, Παιδαγωγική της Ειρήνης, Εκπαίδευση για την Ειρήνη, Έρευνα Βασισμένη στην Τέχνη

5β.4 Έργο SAFETeen - Ανάπτυξη Δεξιοτήτων για την ενίσχυση της αντίληψης του κινδύνου και των ασφαλών αποφάσεων μεταξύ των εφήβων (Οδική ασφάλεια)

Εκ μέρους της Επιστημονικής Ομάδας του Έργου:

Κοντογιάννης Βασίλης, Εργαστήριο Υπολογιστικής Βιοιατρικής του Ινστιτούτου Πληροφορικής Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ)

Βουράκη Αρετή, Αναπληρώτρια Προωθήτρια Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων – Διαχείριση των θεμάτων που σχετίζονται με την υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, Περιφερειακή Δ/ση Εκπαίδευσης Κρήτης

Γιαννακουδάκης Νικόλαος, Ιατρός Ορθοπαιδικός, Διευθυντής ΕΚΑΒ Κρήτης

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Κάθε χρόνο, πολλοί άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων παιδιών και νέων, σκοτώνονται ή τραυματίζονται σε τροχαία ατυχήματα. Παρόλο που οι έφηβοι ενώ γνωρίζουν τους κινδύνους της μη ασφαλούς μετακίνησης, έχει παρατηρηθεί ότι αντιμετωπίζουν διλήμματα και έντονη πίεση από συνομήλικους τους όσον αφορά τη συμπεριφορά τους κατά τις μετακινήσεις τους, γεγονός που τους οδηγεί στο να αγνοούν τους κανόνες ασφαλείας ή σε παραλείψεις των απαραίτητων μέτρων.

Σκοπός: Η ανάπτυξη δεξιοτήτων αντίληψης κινδύνου στους εφήβους και ορθής λήψης απόφασης κατά τη μετακίνησή τους σε διαφορετικά περιβάλλοντα και κοινωνικές περιστάσεις είναι ο κύριος στόχος του χρηματοδοτούμενου έργου Erasmus+ SAFETeen.

Μέθοδοι: Η ολοκληρωμένη μεθοδολογία του έργου συνδυάζει την εκπαιδευτική κατάρτιση με την ψηφιακή μάθηση βασισμένη σε επιστημονικό υλικό καθώς θα αναπτυχθούν εργαλεία που περιλαμβάνουν ένα παιδαγωγικό εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτικούς για την ασφαλή μετακίνηση, και ψηφιακά εργαλεία εικονικής πραγματικότητας και έκτακτης ανάγκης για μαθητές και νέους, βασισμένα σε επιστημονικά αποτελέσματα, παιδαγωγικές μεθόδους και απαιτήσεις.

Καθώς στις μέρες μας οι σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας και αναδιαμορφώνουν κάθε πτυχή της, προκειμένου να συμβάλλουν στο χτίσιμο δεξιοτήτων και διαμόρφωσης της κριτικής σκέψης των εφήβων αλλά και στην εκπαίδευση τους για ασφαλή μετακίνηση, τα ψηφιακά εργαλεία αναφέρονται σε α) ένα εργαλείο έκτακτης ανάγκης για ασφαλή μετακίνηση που

θα ενημερώνει τους εφήβους για την σωματική και πνευματική τους ικανότητα (καταλληλότητα) να μετακινηθούν αλλά και β) ένα εργαλείο εικονικής πραγματικότητας, που θα ενισχύσει την εκπαίδευση τους για την ασφαλή μετακίνηση, με ένα ευχάριστο τρόπο και περιλαμβάνοντας διαδραστικές μαθησιακές εμπειρίες με ρεαλιστικές προσομοιώσεις, με σκοπό να δώσει στους μαθητές την ευκαιρία να κατανοήσουν και να βιώσουν τους κινδύνους της απερίσκεπτης συμπεριφοράς και να μάθουν ποια είναι τα όρια τους.

Συμπέρασμα: Μέσα από καινοτόμα παιδαγωγικά εργαλεία και ψηφιακές παρεμβάσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους, η ενδυνάμωση και η προώθηση της λήψης ασφαλών αποφάσεων στο πλαίσιο της μετακίνησης τους (μεταφορά με όχημα ή χωρίς όχημα), τόσο σε έκτακτες όσο και σε κοινές περιστάσεις, θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη περισσότερων ώριμων αποφάσεων αλλά και για τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής τους στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: νέες τεχνολογίες, ανάπτυξη δεξιοτήτων, αντίληψη κινδύνου, οδική ασφάλεια

Στρογγυλό Τραπέζι 6α. Ψυχοκοινωνικές Παρεμβάσεις σε Ειδικά Πλαίσια Ενηλίκων

6α.1 Ψυχική υγεία και Μαθησιακές Δυσκολίες: Μία Πιλοτική Παρέμβαση σε κατάσταση κράτησης

Κουνάλη Βασιλική, Ψυχολόγος, MSc, Υποψήφια Διδάκτωρ Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Γναρδέλλης Χαράλαμπος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ασλανίδης Ιωάννης, Οφθαλμολογική Μονάδα Ημερήσιας Νοσηλείας Εμμετρωπία, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Σμυρνάκης Ιωάννης, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Ανδρεαδάκης Βασίλης, Προηγμένες Οφθαλμικές Τεχνολογίες, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΕΛΜΕΠΑ

Οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες έχουν βρεθεί να επιδρούν σημαντικά στην ψυχική υγεία παιδιών και ενηλίκων. Ωστόσο ελάχιστες μελέτες μέχρι σήμερα έχουν εξετάσει τη συχνότητα εμφάνισης δυσκολιών αυτού του τύπου σε ειδικούς πληθυσμούς όπως σε τροφίμους καταστημάτων κράτησης.

Σκοπός: Η διερεύνηση της αναγνωστικής ικανότητας των τροφίμων σε δύο καταστήματα κράτησης της χώρας και η εξέταση της επίδρασης της αναγνωστικής ευχέρειας στην ψυχική υγεία του πληθυσμού αυτού.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε συγχρονική μελέτη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020, σε τροφίμους που φιλοξενούνταν στα καταστημάτων κράτησης της Αλικαρνασσού και των Χανίων στην Περιφέρεια Κρήτης. Η έρευνα υλοποιήθηκε έπειτα από λήψη άδειας από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Συμβούλιο των φυλακών.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του επιπέδου άγχους και κατάθλιψης ήταν το ερωτηματολόγιο άγχους του Spielberger (STAI-40) και το Beck's Depression Inventory (BDI-21). Επιπλέον, για την αξιολόγηση και ανίχνευση της αναγνωστικής ευχέρειας των τροφίμων χορηγήθηκε το RADAR- Rapid Assessment for Dyslexia and Abnormalities in Reading.

Αποτελέσματα: Στην έρευνα συμμετείχαν 74 κρατούμενοι, ελληνικής καταγωγής (90.7%), με μέση ηλικία τα 42.9 έτη. Το 65.0% διέμενε σε αστική περιοχή, περίπου οι μισοί (49.3%) ήταν άγαμοι και η πλειοψηφία (44.0%) δεν είχε κανένα παιδί. Το 38.7% ήταν απόφοιτοι δημοτικού, το 26.7% απόφοιτοι γυμνασίου, μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 12.0% ήταν απόφοιτοι λυκείου ενώ 18.7% δήλωσαν απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα της έρευνας φανέρωσαν υψηλότερα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης στους μη τυπικούς αναγνώστες.

Συμπεράσματα: Περεταίρω έρευνα είναι απαραίτητη για να ερμηνεύσει τη σχέση που βρέθηκε ανάμεσα στις αναγνωστική ευχέρεια και την ψυχική υγεία των τροφίμων. Αναδεικνύεται η ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμού αξιολόγησης των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών μέσα στα καταστήματα κράτησης και εργαλείων πολιτισμικά προσαρμοσμένων στους διαφορετικούς πληθυσμούς των τροφίμων για την ανίχνευση των δυσκολιών. Οι παρεμβάσεις εντός των καταστημάτων κράτησης, είναι σημαντικό να λαμβάνουν υπόψη το μαθησιακό προφίλ και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των τροφίμων.

Λέξεις κλειδιά: τρόφιμοι καταστημάτων κράτησης, αναγνωστική ευχέρεια, RADAR, BDI, STAI-40

6α.2 Εργοθεραπεία και Ενήλικες με Νοητική Αναπηρία: Διερευνώντας ποιοτικά την Ποιότητα Ζωής

Πάυλος Καφαλάκης, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργοθεραπευτής, SpEd MSc., Υποψήφιος Διδάκτορας Τ.Ε.Α.Π.Η. - Ε.Κ.Π.Α., Αντιπρόεδρος 2ου Π.Τ. Πανελλήνιου Συλλόγου Εργοθεραπευτών, 2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Δ' Αθήνας

Οι εμπειρίες συμμετοχής – εμπλοκής σε έργα και οι αντιλήψεις ενηλίκων με Νοητική Αναπηρία διερευνήθηκαν υπό το πρίσμα του μοντέλου Δικαιοσύνης Έργου, με στόχο τη διαμόρφωση και ανάπτυξη ενός μοντέλου Ποιότητας Ζωής με άξονα τα καθημερινά τους έργα. Μεθοδολογία: Η παρούσα εργασία αποτελεί μία ποιοτική μελέτη, στην οποία συμμετείχαν 9 άνδρες και 4 γυναίκες με Νοητική Αναπηρία (N=13). Κατασκευάστηκε και χορηγήθηκε μία ημιδομημένη συνέντευξη με άξονες το Μοντέλο Ανθρώπινου Έργου, για τη διερεύνηση των εμπειριών έργου και των αντιλήψεων – απόψεων για την Ποιότητα Ζωής, και το μοντέλο Δικαιοσύνης Έργου, για τη διερεύνηση των κοινωνικών περιορισμών αναφορικά με την εμπλοκή και ενεργητική συμμετοχή σε έργα. Έγινε επεξεργασία των συνεντεύξεων με το πρόγραμμα QSR NVivo8 σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ανάλυσης περιεχομένου. Αποτελέσματα: Διαμορφώθηκε ένα μοντέλο Ποιότητας Έργου – Ζωής με κεντρικό άξονα τα καθημερινά έργα που αποτελείται από 3 κύριες διαστάσεις (κοινωνική, ψυχική – σωματική, υλική).

Ως κύριος δείκτης ποιότητας ζωής αναδείχθηκαν τα ψυχαγωγικά έργα κοινωνικής συμμετοχής, ενώ παράλληλα προσδιορίστηκαν κοινωνικοί – περιβαλλοντικοί παράγοντες στέρησης, περιθωριοποίησης, ανισότητας και αποξένωσης στα έργα. Βασικά Συμπεράσματα: Έργα προαγωγής και βελτίωσης της ποιότητας ζωής φαίνεται πως αποτελούν οι κοινωνικές ψυχαγωγικές δραστηριότητες, οι δραστηριότητες σωματικής άσκησης – άθλησης, οι δραστηριότητες καλλιτεχνικής έκφρασης, η υποστηρικτική τεχνολογία και η επαγγελματική εκπαίδευση, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η σημασία προώθησης και υποστήριξης των δικαιωμάτων των ατόμων με Νοητική Αναπηρία για εργασιακή απασχόληση, αυτόνομη διαβίωση και σεξουαλική έκφραση. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων: Το μοντέλο Ποιότητας Έργου – Ζωής είναι ένα εργοκεντρικό εννοιολογικό πλαίσιο Ποιότητας Ζωής για τα άτομα με Νοητική Αναπηρία και δύναται να χρησιμοποιηθεί για τη διαμόρφωση εργαλείων αξιολόγησης και εξειδικευμένων Εργοθεραπευτικών παρεμβάσεων, με σκοπό την προαγωγή της Ποιότητας Ζωής και της κοινωνικής ένταξης.

Λέξεις κλειδιά: Ποιότητα Ζωής, Κοινωνική Ένταξη, νοητική Αναπηρία

6α.4 Μείωση βλάβης και κινητοποίηση στην πόλη του Ηρακλείου: ο ρόλος του streetworker

Καργιωτάκη Αγγελική, Ψυχολόγος MSc, Θεραπευτικό Προσωπικό της Κινητής Μονάδας Ηρακλείου του ΚΕΘΕΑ ΑΡΙΑΔΝΗ

Οι άνθρωποι που κάνουν χρήση ουσιών ή επιδεικνύουν εξαρτητικές συμπεριφορές διαφέρουν σε σημαντικούς παράγοντες, όπως στη σοβαρότητα της χρήσης, στους προσωπικούς στόχους σχετικά με τη

χρήση, στην ετοιμότητα για αλλαγή και στη ψυχοκοινωνική στήριξη. Αυτή η ποικιλομορφία υποδηλώνει την ανάγκη για ένα πιο ευέλικτο και εξατομικευμένο μοντέλο παρέμβασης στις ανάγκες αυτών των ευάλωτων κοινωνικά ατόμων. Η μείωση βλάβης και η δουλειά στο δρόμο αποτελούν μία εναλλακτική μορφή προσέγγισης και παροχής βοήθειας στην ομάδα των ατόμων σε χρήση, που αφενός βρίσκονται εκτός θεραπευτικών προγραμμάτων, και αφετέρου βιώνουν έντονα τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση.

Στη συγκεκριμένη εισήγηση θα γίνει αναφορά στη σημερινή πραγματικότητα της πόλης του Ηρακλείου, στις ομάδες εξυπηρετούμενων και στα γενικά χαρακτηριστικά τους, καθώς και στις δυσκολίες, που αντιμετωπίζει το προσωπικό της Κινητής Μονάδας Περιφέρειας Κρήτης του ΚΕΘΕΑ ΑΡΙΑΔΝΗ στα πλαίσια της δουλειάς στο δρόμο.

Λέξεις κλειδιά: χρήση ουσιών, μείωση βλάβης, δουλειά στο δρόμο

Στρογγυλό Τραπέζι 6β Διεπιστημονικές παρεμβάσεις για την έγκαιρη ανίχνευση και διαχείριση μαθησιακών και άλλων δυσκολιών στο σχολικό πλαίσιο

6β.1 Διεπιστημονική συνεργασία κοινωνικών λειτουργών και εκπαιδευτικών για την ανίχνευση και διαχείριση κοινωνικών αναγκών και μαθησιακών δυσκολιών μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Φαρμακοπούλου Ιγνατία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα των Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Κολοκυθά Σταυρούλα, Απόφοιτη του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Μακρυκώστα Αρετή-Μαρία, Απόφοιτη του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της συνεργατικής σχέσης μεταξύ σχολικών κοινωνικών λειτουργών και εκπαιδευτικών, για την αποτελεσματικότερη ανίχνευση και διαχείριση κοινωνικών αναγκών και μαθησιακών δυσκολιών μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η εννοιολογική τοποθέτηση και το θεωρητικό Πλαίσιο της δι-επιστημονικής συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και το υφιστάμενο Νομοθετικό πλαίσιο, ενώ στο δεύτερο παρουσιάζεται μια πρόσφατη ερευνητική μελέτη που διεξήχθη στο Νομό Αχαΐας, όπου αναλύονται 4 Μελέτες Περίπτωσης (4 Γυμνάσια, όπου συμμετείχαν 4 κοινωνικοί λειτουργοί που συνεργάστηκαν με 4 εκπαιδευτικούς στη διαχείριση 4 περιπτώσεων μαθητών).

Απώτερος στόχος της έρευνας είναι η καταγραφή των αναγκών και δυσκολιών του μαθητικού πληθυσμού, έτσι ώστε να οδηγήσει στην εφαρμογή κατάλληλων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση τους. Εφαρμόστηκε ποιοτική έρευνα και συγκεκριμένα η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης, όπου οι εκπαιδευτικοί και οι κοινωνικοί λειτουργοί -μέσω της διεξαγωγής ημι-δομημένων συνεντεύξεων- αναφέρθηκαν στην συχνότητα και ποιότητα της σχέσης μεταξύ τους, αλλά και σε συγκεκριμένα περιστατικά μαθητών (case studies) στα οποία συνεργάστηκαν.

Αποτελέσματα: Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι κύριες κατηγορίες περιστατικών που αποτελούν αντικείμενο συνεργασίας είναι μαθητές: α) με προβλήματα συμπεριφοράς, β) διαγνωσμένοι ή μη με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αναπηρία ή/και παιδοψυχιατρικές διαταραχές, γ) από συγκρουσιακά διαζύγια, δ) που πρόσφατα έχουν βιώσει απώλεια αγαπημένου προσώπου και ε) με παραμέληση ή κακοποίηση. Αν και η πλειοψηφία των συνεντευξαζόμενων ήταν ικανοποιημένοι από την διεπιστημονική

συνεργασία, επεσήμαναν ως κύρια δυσκολία στη σχέση τους τον περιορισμένο χρόνο και τις διαφορές στην επιστημονική κουλτούρα και οπτική τους.

Βασικά Συμπεράσματα: Αν και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται με τους σχολικούς κοινωνικούς λειτουργούς σε ποικιλία περιστατικών και είναι ικανοποιημένοι από την υπάρχουσα συνεργατική σχέση τους και οι δύο επιστημονικές ομάδες τόνισαν ότι το υφιστάμενο σύστημα δεν λειτουργεί αποτελεσματικά, λόγω ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί, και ενίοτε και οι εκπαιδευτικοί, απασχολούνται όχι μόνο σε διαφορετικό σχολείο κάθε νέο σχολικό έτος, αλλά και σε πέντε διαφορετικά σχολεία σε εβδομαδιαία βάση.

Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθημέρα πράξη: Επιτακτική είναι η ανάγκη πρόσληψης μόνιμων σχολικών κοινωνικών λειτουργών -οι οποίοι θα απασχολούνται μόνο σε ένα σχολείο- έτσι ώστε να είναι εφικτή η γνωριμία τους με τους μαθητές και τους γονείς τους, αλλά και η αποτελεσματική διεπιστημονική ανίχνευση και διαχείριση των ποικίλων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η σχολική κοινότητα.

Λέξεις κλειδιά: διεπιστημονική συνεργασία, σχολική κοινωνική εργασία

6β.2 Ο ρόλος του ψυχολόγου στο σύγχρονο σχολείο στο πλαίσιο της λειτουργίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ/πρώην ΕΔΕΑΥ): δυνατότητες και περιορισμοί

Μπαλαμπέκου Όλγα, Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Λάρισας

Σχοινά Χριστίνα-Ιωάννα, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Λάρισας, Ψυχολόγος

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να γίνει περιγραφή του διακριτού ρόλου, των αρμοδιοτήτων, των καθηκόντων και υποχρεώσεων των ψυχολόγων οι οποίοι εργάζονται στο πλαίσιο λειτουργίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης των σχολικών μονάδων. Πιο συγκεκριμένα θα επιχειρηθεί να αναλυθεί ο ρόλος του ψυχολόγου στην διαδικασία επίτευξης του βασικού σκοπού των ΕΔΥ, δηλαδή στη διερεύνηση και τον εντοπισμό των εκπαιδευτικών αναγκών, του είδους των δυσκολιών και των πιθανών εκπαιδευτικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων φραγμών στην ισότιμη πρόσβαση των μαθητών/ριών στη μάθηση, καθώς και στην εφαρμογή παιδαγωγικών, εκπαιδευτικών και άλλων υποστηρικτικών μέτρων για το σύνολο των μαθητών/ριών της σχολικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών/ριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθητικές ανάγκες. Επίσης, στην υλοποίηση εξατομικευμένων ή ομαδικών δράσεων ενίσχυσης των γνωστικών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/ριών, παιδαγωγικής και συμβουλευτικής ψυχοκοινωνικής στήριξης εκπαιδευτικών και γονέων ή κηδεμόνων των μαθητών/ριών και συνολικά στην εφαρμογή στοχευμένων παρεμβάσεων ενδυνάμωσης όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των ψυχολόγων των ΕΔΥ απορρέουν από την εφαρμογή των βασικών αρχών της Σχολικής Ψυχολογίας, την τρέχουσα νομολογία του εκπαιδευτικού δικαίου, την αρχή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τον πρόσφατο κανονισμό λειτουργίας των ΕΔΥ και το όραμα, την κουλτούρα και τους στόχους της κάθε σχολικής μονάδας.

Ο ψυχολόγος στο πλαίσιο της διεπιστημονικής προσέγγισης και συνεργασίας του με τα υπόλοιπα μέλη της ΕΔΥ, αλλά και της σχολικής κοινότητας γενικότερα, καλείται να συνδιαμορφώσει ατομικά ή ομαδικά προγράμματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, πρόληψης, έγκαιρης ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης, συμβουλευτικής υποστήριξης και επιμορφωτικές δράσεις για μαθητές/ριες, γονείς και εκπαιδευτικούς με στόχο την ενδυνάμωση της σχολικής μονάδας ώστε να λειτουργεί υποστηρικτικά για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες χωρίς διακρίσεις.

Λέξεις κλειδιά: εκπαιδευτικές ανάγκες, δυσκολίες, πρόληψη, υποστήριξη, ψυχολόγος

6β.3 Κοινωνικός Λειτουργός στα ΣΔΕΥ: Παρεμβάσεις στο σχολικό περιβάλλον

Μεραμβελιωτάκης Ηλίας, Κοινωνικός λειτουργός, Υποψήφιος Διδάκτωρ και Ακαδημαϊκός υπότροφος του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, ΕΛΜΕΠΑ, MBA, TMI, BBPIS, Εξωτερικός συνεργάτης Εργαστηρίου Διεπιστημονικής Προσέγγισης για τη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Τα τελευταία χρόνια, πολλοί Κοινωνικοί Λειτουργοί απασχολούνται στο χώρο της εκπαίδευσης, με τους περισσότερους από αυτούς να αποτελούν το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό των Σ.Δ.Ε.Υ. (Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης), τα οποία υπάγονται στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. (Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης & Συμβουλευτικής Υποστήριξης). Με τουλάχιστον πέντε σχολεία ευθύνης, χωρίς τα όμορα, πλήθος ωφελούμενων οικογενειών με πολλαπλά ζητήματα και την εκπαιδευτική κοινότητα σε κρίση, ο κοινωνικός λειτουργός αποτελεί το συνδεδετικό κρίκο για τη διασύνδεση σχολείου-οικογένειας-τοπικής κοινότητας.

Σκοπός: Η παρούσα εργασία στοχεύει στην παρουσίαση των προγραμμάτων που έχουν αναπτυχθεί για τη στήριξη μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών και τη διασύνδεση τους με τις υπηρεσίες της κοινότητας. **Μεθοδολογία:** Στην παρούσα εργασία μελετήθηκαν διάφορες έρευνες σχετικά με τη σχολική κοινωνική εργασία και το ρόλο των κοινωνικών λειτουργών στο σχολικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, έγινε αναζήτηση για προγράμματα και καλές πρακτικές συναδέλφων που εφαρμόστηκαν στο σχολικό περιβάλλον.

Αποτελέσματα: Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας κατέδειξε διάφορα προγράμματα, τα οποία σχεδιάστηκαν, εφαρμόστηκαν και υλοποιήθηκαν από συναδέλφους σε σχολικές μονάδες του εξωτερικού αλλά και του εσωτερικού. Μάλιστα, βρέθηκε πως ορισμένες από αυτές τις ενέργειες και καλές πρακτικές έχουν εφαρμοστεί, μετά από τροποποιήσεις, στις σχολικές μονάδες υποστήριξης σε διάφορες σχολικές μονάδες. Παράλληλα, αναδύθηκε ο πολύπλευρος ρόλος του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού στο σχολικό περιβάλλον για την εκτίμηση, το σχεδιασμό και την υλοποίηση ατομικών, ομαδικών και διεπιστημονικών παρεμβάσεων.

Βασικά Συμπεράσματα: Ο κοινωνικός λειτουργός είναι αρμόδιος για τη διασφάλιση της ομαλής συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας, δηλαδή, είναι ο συνδεδετικός κρίκος ανάμεσα σε γονείς και σχολείο, εξομαλύνει τις σχέσεις της σχολικής κοινότητας με το σύλλογο γονέων και διασυνδέει αυτούς με τις υπηρεσίες της τοπικής κοινότητας και την κοινωνία. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθ' ημέρα πράξη: Τα παραπάνω προγράμματα δύναται να εφαρμοστούν σε διάφορες σχολικές μονάδες όπου δραστηριοποιείται ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός και σε συνεργασία με άλλες ειδικότητες να υλοποιηθούν ως δράσεις στην καθημερινή πρακτική.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνική εργασία, παρεμβάσεις, σχολείο, προγράμματα, καλές πρακτικές

6β.4 Τρόποι αντιμετώπισης κακοποιητικών περιστατικών μέσα από τη διεπιστημονική προσέγγιση των επαγγελματιών υγείας και των εκπαιδευτικών

Τσαρουχάς Νεκτάριος – Θεοχάρης, Ψυχολόγος - Κοινωνικός Λειτουργός, υ. Διδάκτωρ Τμήματος Ψυχολογίας Ε.Κ.Π.Α, Καθηγητής Κοινωνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης, B.Sc., Pg. Cert., Pg. Dip., H.N.D., M.Ed., M.Sc., Ph.D.c.

Χατζηδρόσου Δέσποινα, Κοινωνική Λειτουργός-Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων M.Ed., επιστημονική συνεργάτης του Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του

ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ, 1ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά & Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης

Το Ε.Ε.Π., το Ε.Β.Π. και οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στην Ειδική και Γενική Εκπαίδευση, καθώς και στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για την υποστήριξη μαθησιακών και ψυχοκοινωνικών αναγκών των μαθητών και των οικογενειών τους, αποτελούν βασικό κομμάτι συμβολής και αντιμετώπισης περιστατικών κακοποίησης. Ειδικότερα, οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρία που φοιτούν στα γενικά και στα ειδικά δημόσια σχολεία, χρειάζονται διαφορετικές, ποικίλες και διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

Η διεπιστημονική και συστηματική συνεργασία των παραπάνω ειδικοτήτων, μαζί με τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να συμβάλει στην ολιστική εκτίμηση και υποστήριξη των συνθηκών που επηρεάζουν τους μαθητές. Εξάλλου, ένας σημαντικός ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το σύγχρονο συμπεριληπτικό σχολείο είναι να προνοεί και να υποστηρίξει την ευημερία του μαθητικού πληθυσμού. Η ολοένα και περισσότερο αυξανόμενη βίωση της κακοποίησης-παραμέλησης παιδιών (ΚαΠα-Π) και ο εντοπισμός τέτοιων περιστατικών μέσα από κατάλληλες παρεμβάσεις μπορούν να εφαρμοστούν καλύτερα όταν οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί (εκπαιδευτικοί, ΕΕΠ, ΕΒΠ) παρατηρούν συμπεριφορές και παράγοντες επικινδυνότητας, συνεργάζονται, και παρεμβαίνουν κατάλληλα είτε σε επίπεδο πρόληψης, είτε σε προαγωγής υγείας, καθώς και σε επίπεδο υποστήριξης.

Συνεπώς, η ενημέρωση και συνεργασία των επαγγελματιών της εκπαίδευσης σε ζητήματα ΚαΠα-Π μπορεί να βοηθήσει στον έγκαιρο εντοπισμό και άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν οι επαγγελματικοί ρόλοι όλων των μερών στην πρόληψη, ανίχνευση, αναγνώριση, διαχείριση και αντιμετώπιση κακοποιητικών περιστατικών παιδιών και εφήβων.

Λέξεις κλειδιά: κακοποίηση, παραμέληση, διεπιστημονικότητα

Στρογγυλό Τραπέζι 7α. Παραβατικότητα Ανηλίκων, Οικογένεια και Νομικό Πλαίσιο

7α.1 Συμβουλευτική Οικογένειας σε Κρίση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας

Βασιλάκη Ευμορφία, ΜΡΗ Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η παρούσα εργασία αφορά σε μελέτη περίπτωσης οικογένειας που λαμβάνει συμβουλευτική παρέμβαση κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας.

Μεθοδολογία: Το Εργαστήριο Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), σε συνεργασία με την Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου, παρέχει μια στοχευμένη υπηρεσία έγκαιρης παρέμβασης και πρόληψης για οικογένειες που παρουσιάζουν αυξημένο επίπεδο κινδύνου (π.χ. πρώιμες ενδείξεις κακοποίησης ή παραμέλησης, προβλήματα ψυχικής υγείας, κατάχρηση ουσιών, αντικοινωνική συμπεριφορά). Η υπηρεσία στοχεύει σε μια προσπάθεια υποστήριξης των γονέων με δίκαιο τρόπο, διερευνώντας εναλλακτικές επιλογές «θεραπείας» πριν από την υποχρεωτική παρέμβαση της ποινικής δικαιοσύνης. Η διαδικασία ξεκινά μέσω επαγγελματικής παραπομπής και στη συνέχεια εισαγγελικής παραγγελίας.

Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν μια σειρά από συμβουλευτικές συνεδρίες. Η συμβουλευτική διαδικασία είναι βασισμένη σε τεκμηριωμένες τεχνικές για την αντιμετώπιση της σύνθετης αλληλεπίδρασης των παραγόντων που συνέβαλαν στην κρίση της οικογένειας.

Αποτελέσματα: Καθ' όλη τη διάρκεια των παρεμβάσεων, οι οικογένειες παρουσιάζουν θετικές αλλαγές σε βασικούς τομείς λειτουργικότητας των μελών, οι συνεδρίες συμβουλευτικής διευκολύνουν την ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ των γονέων και τα παιδιά ωφελούνται από ένα πιο σταθερό οικογενειακό περιβάλλον και λαμβάνουν την κατάλληλη για την ηλικία τους υποστήριξη.

Βασικά συμπεράσματα: Η αξιολόγηση του νέου μοντέλου πρακτικής έχει ήδη επιδείξει θετικά αποτελέσματα για τις οικογένειες και τους επαγγελματίες, αλλά είναι πολύ νωρίς για να αναφερθεί ο συνολικός αντίκτυπος και η αλληλεπίδρασή του με το σύστημα παιδικής προστασίας.

Η μελέτη υπογραμμίζει α) τη σημασία της έγκαιρης παρέμβασης και υποστήριξης των οικογενειών που αντιμετωπίζουν κρίσεις, β) τη σημασία των προσαρμοσμένων συμβουλευτικών προσεγγίσεων που αναγνωρίζουν τις μοναδικές συνθήκες κάθε οικογένειας, γ) την ανάγκη συνεργασίας όλων των αρμόδιων υπηρεσιών στο πλαίσιο διεπιστημονικής προσέγγισης για την παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης στις οικογένειες, δ) τη σημασία της οικογενειακής συμβουλευτικής στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθημερινή πρακτική: Με την ενσωμάτωση της συμβουλευτικής παρέμβασης στην ποινική διαδικασία, οι οικογένειες μπορούν να λάβουν ολιστική υποστήριξη, ενισχύοντας έτσι τους μηχανισμούς αντιμετώπισής τους και διευκολύνοντας τα θετικά αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: Συμβουλευτική Οικογένειας, Ποινική Διαδικασία, Οικογένεια σε Κρίση, Διεπιστημονική Συνεργασία

7α.2 Ανήλικοι παραβάτες του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας: Ένα πρότυπο πρόγραμμα στο πλαίσιο των αναμορφωτικών μέτρων

Βαγιωνάκη Κυριακή, MPH Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η νεανική παραβατικότητα στην οδική ασφάλεια αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, με την Ελλάδα να καταγράφει διαχρονικά υψηλά ποσοστά περιστατικών σε σύγκριση με άλλες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς ανάμεσα σε ανήλικους. Το Εργαστήριο Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), σε συνεργασία με την Εισαγγελία Ηρακλείου και την υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Ηρακλείου, πραγματοποιεί σε μηνιαία βάση παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε ανήλικους παραβάτες του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ), στο πλαίσιο αναμορφωτικών μέτρων. Οι παρεμβάσεις έχουν διάρκεια τρεις ώρες, συντονίζονται από εξειδικευμένους ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς και πραγματοποιούνται στις εγκαταστάσεις του LaHeRS, στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. Η παρέμβαση καλύπτει τόσο την θεωρητική όσο και την πρακτική πλευρά ζητημάτων ασφαλούς μετακίνησης, προσφέροντας μία ολιστική παρέμβαση για την μείωση της παραβατικότητας στο δρόμο. Για το έτος 2023 πραγματοποιήθηκαν έξι παρεμβάσεις σε ανήλικους παραβάτες του ΚΟΚ. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων ήταν αγόρια (96.1%), με μέση ηλικία τα 18.4 έτη (τ.α 1.3).

Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ως τάξη φοίτησης την Γ' Λυκείου (32.0%) ενώ περίπου οι μισοί (45.6%) δήλωσαν ως τόπο κατοικίας τον δήμο Ηρακλείου. Η μέση ηλικία της πρώτης παράβασης των συμμετεχόντων ήταν τα 15.6 έτη (τ.α 1.1). Η συντριπτική πλειοψηφία (73.7%) πιστεύει ότι έχει εμπειρία να αντιμετωπίσει ριψοκίνδυνες καταστάσεις στο δρόμο, ενώ 75.7% δήλωσαν ότι φορούν «Πάντα» προστατευτικά μέσα (κράνος και ζώνη ασφαλείας) όταν οδηγούν. Ωστόσο, 51.5% δήλωσε ότι υπερβαίνει το όριο ταχύτητας, 32.9% ότι χρησιμοποιεί το κινητό τηλέφωνο, ενώ μικρότερα ποσοστά (9.7%) δήλωσαν ότι οδηγούν σε κατάσταση μέθης και ότι συνηθίζουν να περνούν το κόκκινο φανάρι (8.8%). Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (49.5%) ανέφεραν ότι χάνουν την ψυχραιμία τους, είναι νευρικοί (36.9%) και γίνονται επιθετικοί (16.5%) ενώ οδηγούν. Προληπτικά προγράμματα που απευθύνονται σε νέους μπορούν να συμβάλλουν στην μείωση ριψοκίνδυνων συμπεριφορών όπως η επιθετική οδήγηση και η αποσπασμένη οδήγηση και να προάγουν την υγεία και την ασφάλεια τους.

Λέξεις κλειδιά: παραβατικότητα, ανήλικοι, ΚΟΚ

7α.4 Οι εκπαιδευτικές ανάγκες των ανήλικων παραβατών και ο ρόλος του επιμελητή ανηλίκων. Παρεμβάσεις και αναγκαιότητες που προκύπτουν κατά την υλοποίηση τους

Καπαδουκάκη Αντωνία, Επιμελήτρια Ανηλίκων Χανίων, Κοινωνιολόγος-Ψυχολόγος, Msc Πολιτισμός και Ανθρώπινη Ανάπτυξη

Οι Επιμελητές Ανηλίκων, για περισσότερα από 50 χρόνια, παρέχουν υποστήριξη στην ποινική δικαιοσύνη για ανήλικους τόσο στο επίπεδο της πρόληψης της παραβατικότητας και θυματοποίησης των ανηλίκων όσο και της ποινικής μεταχείρισης τους. Στελεχώνουν δηλαδή την εξειδικευμένη επιστημονικά και αυτοτελή λειτουργικά υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης που ασχολείται με τα νεαρά άτομα που κατά την ηλικία των 12-18 ετών εκδηλώνουν αντικοινωνική συμπεριφορά ή η συμπεριφορά τους παραβιάζει μεμονωμένα, περιστασιακά ή επίμονα και σοβαρά τον Ποινικό Κώδικα.

Σκιαγραφώντας το προφίλ των εφήβων και νέων που έρχονται σε επαφή και συνεργασία με την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής Χανίων, καταλήγουμε σε κάποιες διαπιστώσεις ως προς τη σχέση των νεαρών αυτών ατόμων με τη σχολική κοινότητα, μέσα στην οποία αρκετές φορές η αντικοινωνική –παραβατική συμπεριφορά εκδηλώνεται. Και ενώ συχνά στην περιστασιακή και ελαφριά χαρακτηριζόμενη παραβατικότητα των ανήλικων ατόμων, “ενοχλητικές” συμπεριφορές και μία ζωντανή σε επίπεδο τάξης συμπεριφορά αναφέρονται, στη σοβαρή και επίμονη παραβατική συμπεριφορά, όταν δεν έχει επέλθει ήδη ρήξη και σχολική διαρροή, συχνά και ακραία περιστατικά –πράξεις βίας που αναστατώνουν όλη τη σχολική κοινότητα επισημαίνονται. Η ίδια η σχέση της οικογένειας με το σχολικό περιβάλλον εμφανίζεται ως επί το πλείστον από ανύπαρκτη έως προβληματική.

Αναγνωρίζοντας τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των νεαρών αυτών ατόμων αλλά και την αναγκαιότητα διασφάλισης μίας σχέσης ουσιαστικής μεταξύ αυτών και της σχολικής κοινότητας ως δημιουργική διέξοδος και υγιές πλαίσιο διάδρασης, συγκεκριμένα μέτρα και παρεμβάσεις στο πεδίο της δικαιοσύνης επιδιώκεται να λειτουργήσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Μέσα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή τους, και δεδομένου ότι εντός του εκπαιδευτικού συστήματος δράσεις, πρακτικές, δίκτυα συνεργασιών και διεπιστημονικές επιτροπές δρομολογούνται, αναδεικνύεται μεταξύ άλλων η αναγκαιότητα συνεργασιών, συντονισμού και συμπόρευσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων, επαγγελματιών και ατόμων. Αναγκαιότητες σε μακρο και μικροσκοπικό επίπεδο, που αν και τείνουν να θεωρούνται δεδομένες, για μία ακόμη φορά οφείλουν να επισημανθούν, με την πεποίθηση ότι κάθε φορά θα προχωράμε ένα βήμα παραπέρα με τον ανήλικο, για τον ανήλικο.

Λέξεις κλειδιά: παραβατικότητα, επιμελητές ανηλίκων, σχολική διαρροή

Στρογγυλό Τραπέζι 7β Διάγνωση και Αξιολόγηση Μαθησιακών Δυσκολιών: Πιλοτικές Εφαρμογές και Ευρήματα

7β.1 Τομείς Ετοιμότητας για Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες

Ηλιοπούλου Μάρθα, Εκδόσεις Ειδικής Αγωγής, Φιλολόγος/Ειδική Παιδαγωγός

Η βιβλιογραφία αναφέρεται στην ετοιμότητα παιδιών Νηπιαγωγείου, αλλά δεν υπάρχουν επαρκείς έρευνες που να εστιάζουν στην ετοιμότητα παιδιών Γυμνασίου. Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν μία ιδιαίτερη πληθυσμιακή ομάδα, για την οποία η μετάβαση στο Γυμνάσιο είναι μία δύσκολη διαδικασία. Τα ερευνητικά δεδομένα έχουν επισημάνει τις δυσκολίες αυτών των μαθητών για το ζήτημα της μετάβασης και αναδεικνύουν την ανάγκη ολιστικής υποστήριξής τους, με στόχο να

βιώσουν τη σχολική επιτυχία. Η ανάγκη αξιολόγησης της ετοιμότητάς τους, λοιπόν, οδήγησε και στον σχεδιασμό μίας πρότυπης δοκιμασίας.

Ο σκοπός της είναι να ελεγχθεί τι έχει κατακτήσει και τι δεν έχει κατακτήσει ένα μαθητής, προκειμένου να εντοπιστεί το μαθησιακό του επίπεδο (χαμηλό, μεσαίο, υψηλό) και να προσδιοριστεί τι πρέπει να βελτιωθεί. Απευθύνεται σε μαθητές που φοιτούν ή επαναφοιτούν στη ΣΤ' Δημοτικού και ετοιμάζονται να εισέλθουν στο Γυμνάσιο. Συγκεκριμένα, δίνει έμφαση στην αναπτυξιακή εκτίμηση γνωστικών δεξιοτήτων, στη γλωσσική επάρκεια, στις μαθηματικές δεξιότητες, στα κίνητρα μάθησης και στο μαθησιακό προφίλ.

Αξίζει να σημειωθεί πως η δοκιμασία αυτή βρίσκεται στο στάδιο στάθμισης. Το περιεχόμενό της περιλαμβάνει το ιστορικό του μαθητή, τη διερεύνηση των ενδιαφερόντων του, το έντυπο του μαθητή και του εξεταστή, όπως και την έκθεση αυτοαξιολόγησης. Ο μαθητής συμπληρώνει το έντυπο μέσα από μία σειρά διαβαθμισμένων δοκιμασιών, που επικεντρώνονται στην αξιολόγηση των γνωστικών και ακαδημαϊκών του δεξιοτήτων (όπως μνήμη, αναγνωστική ικανότητα/ευχέρεια/κατανόηση, γραπτός/προφορικός λόγος κ.ά.). Ο εξεταστής ταυτόχρονα αξιολογεί τις επιδόσεις του, καταγράφοντας τις παρατηρήσεις και το μαθησιακό του επίπεδο (χαμηλό, μεσαίο, υψηλό επίπεδο).

Η έκθεση αξιολόγησης αποτελεί το τελικό στάδιο, στο οποίο καταγράφονται συνολικά οι επιδόσεις, ο τρόπος αξιολόγησης και προτάσεις/συμπεράσματα ύστερα από την υλοποίηση της δοκιμασίας. Η αξία της συγκεκριμένης δοκιμασίας αναδεικνύεται λόγω της ανάγκης τόσο της σύγχρονης βιβλιογραφίας όσο και των σχολικών μονάδων να εισέλθουν οι μαθητές ομαλά στο Γυμνάσιο. Επομένως, πρόκειται για μία δοκιμασία που συμβάλλει στον εντοπισμό των δυσκολιών και αδυναμιών των μαθητών και έχει ως στόχο τη μετέπειτα σχολική επιτυχία τους.

Λέξεις κλειδιά: μαθησιακή ετοιμότητα, γυμνάσιο, δεξιότητες, αξιολόγηση, μαθησιακές δυσκολίες

7β.2 Η διερεύνηση της ψυχικής υγείας των γονέων παιδιών με ειδική μαθησιακή διαταραχή ή/και ΔΕΠ-Υ και οι αντιλήψεις τους για την ψυχική υγεία των παιδιών τους

Λιόλιου Σταυρούλα, Ψυχολόγος, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Μπιτσάκος Νικόλαος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Πιτσικάκη Σοφία, MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Βαγιωνάκη Κυριακή, MPH Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η βιβλιογραφία μέχρι σήμερα δείχνει ότι η ψυχική υγεία των γονέων έχει υψηλή συσχέτιση με την συναισθηματική κατάσταση των παιδιών τους και τη συμπεριφορά τους. Η παρούσα εργασία στόχευσε στο να εξερευνήσει και να επιβεβαιώσει την υπόθεση ότι οι γονείς που εμφανίζουν υψηλές ενδείξεις καταθλιπτικών συμπτωμάτων και υψηλά επίπεδα άγχους παρατηρούν υψηλότερες ενδείξεις συναισθηματικών ή και συμπεριφορικών δυσκολιών στα παιδιά τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 53 ζευγάρια γονέων-παιδιών, κάτοικοι της Κρήτης, με μέση ηλικία γονέων 42,3 χρόνια (τυπική απόκλιση = 5.41) με ποσοστό 88.7% γυναίκες. Η μέση ηλικία των παιδιών του δείγματος ήταν 9.16 χρόνια (τυπική απόκλιση= 1.36) με ποσοστό 54.7% αγόρια οι οποίοι προήλθαν για αξιολόγηση μαθησιακών δυσκολιών στην Κινητή Μονάδα. Από το δείγμα, 64.2% είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου ενώ 24.5% είναι απόφοιτοι

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στους γονείς είναι η Κλίμακα Κατάθλιψης Beck (BDI) και η Κλίμακα Άγχους Beck (BAI) για την αξιολόγηση ενδείξεων κατάθλιψης και άγχους αντίστοιχα και για τα παιδιά χρησιμοποιήθηκε η έκδοση για τους γονείς από το Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση Σχολικής ηλικίας (ΣΑΕΒΑ) - οι κλίμακες εναρμολογημένες με το DSM (Συναισθηματικά Προβλήματα, Σωματικά Προβλήματα, Προβλήματα Άγχους, Ελλειμματική Προσοχή, Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή, Διαταραχή Διαγωγής).

Η έρευνα βρήκε μία στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση ($r=.400$; $p=.011$) μεταξύ BAI ($M = 11.89$, $SD = 8.48$) και των Προβλημάτων Άγχους στο ΣΑΕΒΑ ($M = 2.93$; $SD = 2.11$). Επιπλέον υπήρξε μία σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ BDI ($M = 11.44$, $SD = 10.63$) και Συναισθηματικών Προβλημάτων ($M = 4.22$, $SD = 3.34$), με $r = 0.427$ ($p=.006$) καθώς επίσης και με Προβλήματα Άγχους ($M = 4.22$, $SD = 3.34$), with $r = 0.427$ ($p=.006$).

Τα αποτελέσματα αυτά υποδεικνύουν μία σύνδεση μεταξύ του επιπέδου άγχους των γονέων, όπως εκείνοι το αντιλαμβάνονται, με τα επίπεδα άγχους που παρατηρούν στα παιδιά τους καθώς επίσης και μία σύνδεση μεταξύ των αυτοαναφερόμενων ενδείξεων κατάθλιψης με τα προβλήματα συναισθηματικής φύσεως και τα προβλήματα άγχους που εντοπίζουν στα παιδιά τους. Φαίνεται λοιπόν πως οι γονείς που εμφανίζουν υψηλές ενδείξεις άγχους και κατάθλιψης τείνουν να εντοπίζουν παρόμοια προβλήματα και στα παιδιά τους.

Για την μελλοντική έρευνα σε αυτό το ζήτημα προτείνεται να ελεγχθεί ένα μεγαλύτερο δείγμα καθώς επίσης να αξιολογηθούν και οι αντιλήψεις των ίδιων των παιδιών με ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς. Παρόλα αυτά, η παρούσα έρευνα επιβεβαιώνει την σύνδεση μεταξύ της ψυχικής υγείας των γονέων με την ψυχική υγεία των παιδιών τους, γεγονός που δεν μπορεί να αγνοηθεί κατά τον σχεδιασμό ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων που αφορούν την οικογένεια.

Λέξεις κλειδιά: γονείς, ψυχική υγεία, μαθησιακές δυσκολίες, δυσκολίες παιδιών

7β.3 Διερεύνηση Δυσκολιών Φοιτητών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα & Παροχών Υποστηρικτικής Συμβουλευτικής

Φαρμακοπούλου Ιγνατία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Μεταξά Αναστασία, Απόφοιτη Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη διερεύνηση των δυσκολιών που βιώνουν οι φοιτητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) και των διαθέσιμων παροχών Συμβουλευτικής-Υποστηρικτικών Υπηρεσιών των Πανεπιστημίων στη χώρα μας. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο, ενώ στο δεύτερο παρουσιάζεται μια πρόσφατη ερευνητική μελέτη που διεξήχθη διαδικτυακά σε τέσσερα Ελληνικά Δημόσια Πανεπιστήμια, όπου αναλύονται τέσσερις Μελέτες Περίπτωσης (Case Studies). Απώτερος στόχος της έρευνας είναι η αποτύπωση των αναγκών -αλλά και προτάσεων για επίλυση αυτών- και κατά συνέπεια η βελτίωση των υφιστάμενων υπηρεσιών.

Μεθοδολογία: Πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα που αξιοποίησε την μέθοδο της Μελέτης Περίπτωσης όπου -μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων- αναδείχθηκαν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές με ΔΕΠΥ, καθώς και τα βιώματα τους από τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Πανεπιστημίου και του Τμήματος που φοιτούν. Αποτελέσματα: Τα κύρια ερευνητικά ευρήματα από τις μελέτες

περίπτωσης φοιτητών με ΔΕΠΥ είναι: πρώτον, ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσοχή, μειωμένη ικανότητα διατήρησης της προσοχής και αναβλητικότητα που εμποδίζει τη λειτουργικότητά τους και δυσχεραίνει την ακαδημαϊκή τους επίδοση, δεύτερον, ότι δεν εντοπίστηκαν ιδιαίτερα συμπτώματα παρορμητικότητας και υπερκινητικότητας, τρίτον, ότι οι προφορικές εξετάσεις είναι ευεργετικές, τέταρτον, ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δε λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, πέμπτων, ότι όλοι χρησιμοποιούν τεχνολογικό εξοπλισμό -όπως χρήση smartwatch- και έκτων, ότι αν και σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες λαμβάνουν ψυχολογική υποστήριξη από το Γραφείο Φοιτητικής Μέριμνας επεσήμαναν την ανάγκη παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών όπως καθοδήγηση/coaching. Βασικά

Συμπεράσματα: Οι υφιστάμενες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές με ΔΕΠΥ συντελούν στην ύπαρξη χαμηλότερων μέσων όρων, στη δυσκολία εκπόνησης αλλά και στην παράδοση εργασιών εντός των προκαθορισμένων διοριών, στην έλλειψη στρατηγικών μάθησης, στην δυσκολία οργάνωσης, καθώς και στην ύπαρξη κοινωνικών δυσκολιών -όπως δημιουργία και διατήρηση φιλικών σχέσεων. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθημέρα πράξη: Κρίνεται αναγκαίος ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εξειδικευμένων υπηρεσιών για φοιτητές με ΔΕΠΥ -όπως κατάρτιση σε στρατηγικές μάθησης και καθοδήγηση/coaching- με στόχο τη διαχείριση των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν και την ενίσχυση της ακαδημαϊκής τους λειτουργικότητας τους και κατ' επέκταση την ολιστική κάλυψη των αναγκών τους, η οποία θα συμβάλλει στην εφαρμογή ενός εμπειριστατωμένου Πρωτοκόλλου συμπεριληπτικής Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: διαταραχή ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας, δυσκολίες στη φοίτηση

7β.4 Ανάλυση Αποτελεσμάτων Τεστ Ανάγνωσης και Μαθηματικών: Μία συσχετιστική προσέγγιση

Μπιτσάκος Νικόλαος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Λιόλιου Σταυρούλα, Ψυχολόγος, Υποψ Διδάκτωρ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Γκιώσης Ιωάννης, MEd Ειδικός Παιδαγωγός

Πιτσικάκη Σοφία, MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα LaHeRS, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των τεστ ανάγνωσης και μαθηματικών αποτελεί κρίσιμη πτυχή στην αξιολόγηση των μαθησιακών επιδόσεων. Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι η τεκμηρίωση των συσχετίσεων μεταξύ των δεξιοτήτων ανάγνωσης και της απόδοσης στα μαθηματικά.

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της Α' φάσης του προγράμματος «Εξατομικευμένης Υποστήριξης και Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στις Μαθησιακές Δυσκολίες και τη ΔΕΠ-Υ» στην Περιφέρεια Κρήτης και το δείγμα πληθυσμού αποτελείται από N=158 μαθητές και μαθήτριες που φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από την Γ' έως την Στ' τάξη δημοτικού.

Αυτή η μελέτη λαμβάνει υπόψη τις βαθμολογίες του «Τεστ Ανάγνωσης – Τεστ Α» για την αξιολόγηση στην ανάγνωση και του «Ψυχομετρικού Κριτηρίου Μαθηματικής Επάρκειας για παιδιά και εφήβους» για την αξιολόγηση στα μαθηματικά. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συνολικοί δείκτες επίδοσης ανάγνωσης και μαθηματικών συσχετίζονται θετικά ($r=0,572$ · $p<0,001$) με τις μαθηματικές με διαφοροποιήσεις στην ένταση της συσχέτισης ανά επιμέρους δείκτη.

Παρατηρείται ότι η συνολική επίδοση στα μαθηματικά (Πηλίο Μαθηματικής Επάρκειας – ΠΜΕ)

συσχετίζεται θετικά με τους επιμέρους δείκτες ανάγνωσης την Αποκωδικοποίηση ($r=0,639 \cdot p<0,001$), την Ευχέρεια ($r=0,431 \cdot p<0,001$) και την Κατανόηση ($r=0,565 \cdot p<0,001$). Αντίστοιχα, η συνολική επίδοση στην ανάγνωση (Μέσο Εκατοστημόριο – ΜΕ) συσχετίζεται θετικά με τους επιμέρους δείκτες ανάγνωσης των Μαθηματικών Εννοιών ($r=0,367 \cdot p<0,001$), των Υπολογισμών ($r=0,555 \cdot p<0,001$) και της Επίλυσης Προβλημάτων ($r=0,511 \cdot p<0,001$).

Επίσης παρατηρούνται συσχετίσεις και με δημογραφικές μεταβλητές, όπως το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα και της μητέρας. Αυτό υποδεικνύει ότι υπάρχει επίδραση παραγόντων του οικογενειακού περιβάλλοντος των στην επίδοση των μαθητών/τριων στην ανάγνωση και στα μαθηματικά.

Λέξεις κλειδιά: ανάλυση συσχέτισης, επίδοση σε ανάγνωση, επίδοση σε μαθηματικά

Στρογγυλό Τραπέζι 8α. Συμπερίληψη και Συμβουλευτική

8α.1 Από τη διάκριση στη συμπερίληψη: Η εμπειρία από μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Π.Ε. Ηρακλείου

Κουζουλογλου Γαρυφαλιά, Μαθηματικός ΕΑΕ

Τα τελευταία χρόνια στην εκπαιδευτική κοινότητα η προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης αποτελεί βασική προτεραιότητα πολλών χωρών, αφού τα σχολεία πλέον χαρακτηρίζονται από μεγάλη ετερότητα των μαθητών τους. Έτσι και στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια θεσπίστηκε νέο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη συμπερίληψη και ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σημερινής εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Η παρούσα εργασία είχε ως σκοπό να αναδείξει διαχρονικά μέσα από την εκπαιδευτική πράξη τις αδυναμίες και τις δυσκολίες της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Οι έως τώρα εφαρμοζόμενες πρακτικές περιορίζονταν στον διαχωρισμό των μαθητών τυπικής και μη τυπικής ανάπτυξης.

Με βάση τα αποτελέσματα από την εκπαιδευτική διαδικασία και την έρευνα στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής φαίνεται ότι η βέλτιστη εκπαιδευτική πρακτική είναι οι μαθητές μη τυπικής ανάπτυξης να συνυπάρχουν με μαθητές τυπικής ανάπτυξης με όλα τα θετικά αποτελέσματα, όπως την περαιτέρω κοινωνικοποίηση, την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της ευημερίας όλων των μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: συμπερίληψη, μαθητές, ετερότητα

8α.2 Εκπαιδευτικός και γονείς σε εξατομικευμένο πρόγραμμα παρέμβασης μαθητή με ΔΑΦ Σουέρεφ Σοφία, Δασκάλα ΕΑΕ, 56ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά

Η παρούσα εισήγηση πραγματεύεται την εκπόνηση εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης σε μαθητή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με αυτισμό μέσης λειτουργικότητας, που φοιτά σε ειδικό σχολείο. Συχνά, τα άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος(ΔΑΦ) επιζητούν τη σταθεροποίηση ενός απρόβλεπτου για αυτά περιβάλλοντος και προσκολλώνται σε ρουτίνες και εμμονές. Αν η ρουτίνα τους διαταραχθεί, βιώνουν έντονη συναισθηματική φόρτιση και λόγω έλλειψης συμπεριφορικού αυτοελέγχου, οδηγούνται στην εκδήλωση απρόσφορων συμπεριφορών. Η αгаστή συνεργασία εκπαιδευτικού και γονιών διαδραματίζει κομβικό ρόλο στο ποσοστό επιτυχίας ενός προγράμματος παρέμβασης και στην κατ' επέκταση τροποποίηση των απρόσφορων συμπεριφορών του μαθητή. Σκοπός: Σκοπό του εν λόγω προγράμματος αποτέλεσε η σταδιακή απόκτηση ευελιξίας και δεκτικότητας εκ μέρους του μαθητή αναφορικά με τις αλλαγές στο καθημερινό του πρόγραμμα, ώστε να βιώνει λιγότερο άγχος κατά τις αλλαγές αυτές και να περιορίσει την εμφάνιση των επιθετικών συμπεριφορών του.

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά την εφαρμογή της παρέμβασης εδράζεται πάνω σε βασικές αρχές μεθόδων εκπαίδευσης ατόμων με ΔΑΦ, καθώς και στη σχετική εκπαίδευση και εμπλοκή των γονέων του μαθητή.

Αποτελέσματα-Συμπεράσματα: Έπειτα από την τριετή εφαρμογή του προγράμματος και των στρατηγικών που το διέπουν, καθώς και τη συμβολή της γονικής συμμετοχής σε αυτό, ο μαθητής διαχειρίζεται πλέον αποτελεσματικότερα τις αλλαγές που συμβαίνουν τόσο στη σχολική όσο και στην εξωσχολική του καθημερινότητα, παρουσιάζοντας μεγαλύτερη ευελιξία και σαφώς ηπιότερες αντιδράσεις κατά την εμφάνιση αυτών. Ο καθοριστικός ρόλος των γονιών του μαθητή στην επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος υπογραμμίζει τη σημασία/αναγκαιότητα εκπαίδευσης και εμπλοκής των γονέων ατόμων με ΔΑΦ στην εκπόνηση προγραμμάτων παρέμβασης. Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθ' ημέρα πράξη: Η αυξητική τάση του ποσοστού των ατόμων που διαγιγνώσκονται με ΔΑΦ τα τελευταία χρόνια, καθώς και η συμβολή της σχολικής εμπλοκής και εκπαίδευσης των γονέων στην πρόοδο και στην εξέλιξη των παιδιών αυτών, επιτάσσει την ανάγκη εφαρμογής εξατομικευμένων προγραμμάτων παρέμβασης, καθώς και περαιτέρω έρευνας σχετικά με την εκπαίδευση και εμπλοκή των γονέων παιδιών με ΔΑΦ στο σχολείο. Η καλύτερη κατανόηση των τρόπων που θα μπορούσαν να εκπαιδευτούν και να εμπλακούν ενεργά οι εν λόγω γονείς, δύναται να αποτελέσει έναν από τους άξονες των όποιων ενδεχόμενων αλλαγών στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας.

Λέξεις κλειδιά: Διαταραχή αυτιστικού φάσματος, εξατομικευμένο πρόγραμμα παρέμβασης, εκπαίδευση γονέων, εμπλοκή γονέων

8α.3 Εκπαιδευτική παρέμβαση Εθνοβοτανικής σε μαθητές Δημοτικού στο πλαίσιο της Συμπερίληψης

Χριστοφορίδη, Ειρήνη, Διδάκτωρ της Σχολής Γεωπονικών Επιστημών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Κολλάρος Δημήτριος, Τμήμα Γεωπονικών Επιστημών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΕΛΜΕΠΑ

Φιλιππάκη Αμαλία, Διδάκτωρ Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον & την Αειφορία, Σχολείο Ευρωπαϊκής Παιδείας, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η πρόκληση που αναδύεται στη σύγχρονη εκπαιδευτική πράξη είναι η προώθηση της Παιδαγωγικής της Συμπερίληψης. Η παροχή σε όλους τους μαθητές (με διαφορετικότητα ή μη) ίσων ευκαιριών επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ τους καθώς και ίσων ευκαιριών κοινής βιωματικής συμμετοχής τους σε δραστηριότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, καλλιεργούν το αίσθημα της αυτοεκτίμησης των μαθητών με διαφορετικότητα και δρουν αποτελεσματικά προς την κατεύθυνση της αποδοχής τους. Σε αυτή τη μελέτη διερευνήσαμε πως η εκπαιδευτική παρέμβαση εθνοβοτανικής σε μαθητές Δημοτικού με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.), πέτυχε τους στόχους μας για α) αύξηση της γνώσης περί των κρητικών φυτών, β) την ευαισθητοποίηση για την προστασία του τοπικού περιβάλλοντος, γ) την αλλαγή της αντίληψης και στάσης απέναντι στην ιθαγενή χλωρίδα, δ) ανάπτυξη ικανοτήτων επίλυσης ήπιων περιβαλλοντικών προβλημάτων και ε) αποδοχή της διαφορετικότητας μαθητών με ε.ε.α..

Η συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη βασίζεται σε πρωτότυπο εκπαιδευτικό πρόγραμμα εθνοβοτανικής, που σχεδιάστηκε εμπνευσμένο από το τοπικό περιβάλλον και αποτελείται από δύο Φάσεις: 1) μια εμπλουτισμένη εκπαιδευτική παρουσίαση και την ανάπτυξη φυτολογίου, που διεξάγονται και τα δύο στην σχολική αίθουσα και 2) δύο βιωματικές δραστηριότητες, συγκεκριμένα «Γνωρίζω και Αναγνωρίζω»

(Α), «Ένα βιώσιμο Οικοσύστημα» (Β) και «Ομαδική άσκηση κρητικών φυτών» (C). Η αξιολόγηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγια «Εισόδου» και «Εξόδου» και με ατομικές συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς. Η έρευνα υλοποιήθηκε με μαθητές Δ' (n=22) και ΣΤ' (n=20) τάξης του 52ου Δημοτικού Σχολείου Ηρακλείου Κρήτης.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση και τις δηλώσεις των μαθητών, το 87,4% είχε θετική στάση για την υλοποίηση του προγράμματος (Φάση 1-2), στο 89,2% άρεσε η σχολική εκδρομή στον Βοτανικό Κήπο, στο 87,4% άρεσε η Δραστηριότητα Α, στο 66,7% η Δραστηριότητα Β και στο 71,4 % άρεσε η Δραστηριότητα Γ. Επιπλέον, αυξήθηκαν οι γνώσεις των μαθητών για τα φυτά της Κρήτης κατά 613% στην Δ' και κατά 76% στην Στ' Τάξη. Παράλληλα, επιτυγχάνεται η καλλιέργεια γλωσσικής έκφρασης, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, η απόκτηση θετικών στάσεων απέναντι στο τοπικό περιβάλλον, καθώς και η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και ευθύνης.

Το πρόγραμμα δέχτηκε θετική αποδοχή τόσο από μαθητές όσο και από εκπαιδευτικούς και θα μπορούσε να δοκιμαστεί και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, με σκοπό να ενταχθεί στο εθνικό μας εκπαιδευτικό σύστημα.

Λέξεις κλειδιά: κρητικό περιβάλλον, βιωματικές εκπαιδευτικές δράσεις, οικοσυστήματα, συμπερίληψη, αποδοχή της διαφορετικότητας

8α.4 Συμβουλευτική στους γονείς παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής: Δομή, περιεχόμενο, προκλήσεις

Γκιώσης Ιωάννης, MEd Ειδικός Παιδαγωγός

Μπιτσάκος Νικόλαος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός Συνεργάτης LaHeRS

Η αξιολόγηση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες είναι μια περίπλοκη, πολύωρη διαδικασία που απαιτεί προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην εκπαιδευτική καθημερινότητα.

Η αξιολόγηση πρέπει να είναι ένα διαρκές και διαδικαστικό έργο, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο του μαθητή και προσαρμόζοντας τις μεθόδους αξιολόγησης καθώς αναπτύσσεται η εκπαιδευτική πορεία..1.Πολυμορφική Αξιολόγηση, 2.. Εξατομικευμένα Τεστ, 3.Παρατηρήσεις Συμπεριφοράς, 4. Συνεργασία με Εκπαιδευτικούς, 5..Στοχευμένες Αξιολογήσεις, 6. Πληροφορίες από τη οικογένεια, 7. Στήριξη Αναπτυξιακών Στόχων. Η συμβουλευτική γονέων από εκπαιδευτικό αναφέρεται στη διαδικασία παροχής υποστήριξης, πληροφόρησης και συμβουλών από τους εκπαιδευτικούς προς τους γονείς.

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να δημιουργηθεί μια θετική συνεργασία μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας, ενώ παράλληλα παρέχονται πληροφορίες και υποστήριξη που αφορούν την εκπαίδευση και την ανάπτυξη του παιδιού. Ο τρόπος πρέπει να είναι προσεκτικός, προσεγμένος, οργανωμένος, μέσα από καθιερωμένες συναντήσεις σε κατάλληλους χώρους με δημιουργία φιλικού κλίματος.

Η συμβουλευτική γονέων αποτελεί σημαντικό μέσο επικοινωνίας μεταξύ του φορέα, του σχολείου και της οικογένειας, ενθαρρύνοντας την αμφίδρομη επικοινωνία και τη συνεργασία για την ευημερία του παιδιού.1. Ακαδημαϊκή Πρόοδος, 2. Συμπεριφορά και Κοινωνικές Δεξιότητες, 3. Συμβουλές για τη Διαχείριση του Σχολικού Περιβάλλοντος, 4. Αναγνώριση Ιδιαιτεροτήτων και Δυνατοτήτων, 5.Συνεργασία με τη Σχολική Κοινότητα.

Οι ειδικοί παιδαγωγοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη και συμβουλευτική των εκπαιδευτικών. Οι ειδικοί παιδαγωγοί είναι απαραίτητο να συνεργάζονται με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για να τους παρέχουν συμβουλές σχετικά με το πώς να υποστηρίξουν τα παιδιά τους στο σπίτι.

Η συμβουλευτική και υποστήριξη από ειδικούς παιδαγωγούς είναι κρίσιμη για τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που υποστηρίζει την επιτυχία όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως των ειδικών τους αναγκών. Αυτοί οι ειδικοί έχουν την γνώση στην εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, και μπορούν να παρέχουν υποστήριξη και συμβουλές με διάφορους τρόπους 1. Συνεργασία με τους Εκπαιδευτικούς, 2. Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Υποστήριξης, 3. Παροχή Συμβουλών για Διαφοροποίηση.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, συμβουλευτική γονέων και εκπαιδευτικών, υποστήριξη, πληροφόρηση

Στρογγυλό Τραπέζι 9α. Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και παρεμβάσεις για την ισότιμη πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

9α1. Διαταραχές Λόγου και Ομιλίας στους Φοιτητές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι Επιπτώσεις τους: η περίπτωση του ΕΛΜΕΠΑ

Κατσιμπέρη Αντωνία, κοινωνική λειτουργός, απόφοιτη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Ταμπάκου Λιντίτα, κοινωνική λειτουργός, κοινωνική λειτουργός, απόφοιτη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Ευθυμίου Παρασκευή, κοινωνική λειτουργός, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Μηλαθιανάκης Γεράσιμος, λογοθεραπευτής, MSc, Υποψήφιος Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κρήτης

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Οι διαταραχές του λόγου και της ομιλίας είναι αρκετά συχνές στον ανθρώπινο πληθυσμό και έχουν επιπτώσεις σε διάφορες πτυχές του ατόμου και της ζωής του. Κάποιες από αυτές τις πτυχές είναι η μαθησιακή επίδοση ενός ατόμου και η καθημερινότητά του. Είναι γεγονός ότι από μικρή κιόλας ηλικία ένα παιδί, το οποίο αντιμετωπίζει μία τέτοιου είδους διαταραχή συναντά δυσκολίες στην ανάπτυξη του λόγου και της επικοινωνίας του με άλλους, ενώ παράλληλα ενδέχεται να δυσκολευτεί να ανταπεξέλθει στο απαιτητικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία διερευνά τη σχέση των διαταραχών αυτών με την ακαδημαϊκή επίδοση, την ποιότητα ζωής, την κοινωνική συστολή και το άγχος των φοιτητών. Συγκεκριμένα, επιλέξαμε να εστιάσουμε στους φοιτητές, διότι έπειτα από βιβλιογραφική ανασκόπηση, διαπιστώσαμε ότι οι περισσότερες έρευνες έχουν ασχοληθεί με τις διαταραχές αυτές στα παιδιά και δεν έχει γίνει κάποια ανάλογη έρευνα για το ίδιο θέμα στους ενήλικες φοιτητές.

Το δείγμα της έρευνας είναι οι φοιτητές όλων των τμημάτων του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου ηλικίας 18 ετών και άνω. Η έρευνα που κάναμε ήταν ποσοτική και σε αυτή συμμετείχαν 98 φοιτητές απαντώντας σε ένα online ερωτηματολόγιο. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι οι διαταραχές του λόγου και της ομιλίας δεν επηρεάζουν σημαντικά την ακαδημαϊκή επίδοση, την κοινωνική συστολή και το άγχος στους φοιτητές.

Αντίθετα, φάνηκε ότι επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τους, καθώς παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική σχέση. Επιπλέον, συγκρίναμε άλλες έρευνες του εξωτερικού με παρόμοιο θέμα με τη δική μας. Τέλος, πέρα από την ανάδειξη του προβλήματος που αφορά τις διαταραχές λόγου και ομιλίας, προτείνονται τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου και λύσεις, ώστε να μειωθούν οι αρνητικές συνέπειες που αυτό έχει στη ζωή των φοιτητών.

Λέξεις κλειδιά: διαταραχές λόγου, δυσκολίες στην επικοινωνία, ακαδημαϊκή επίδοση, άγχος, ποιότητα ζωής

9α.2 Διερεύνηση εμποδίων και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στη λήψη απόφασης για σπουδές και επάγγελμα. Ποιος ο ρόλος της Συμβουλευτικής και του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διευκόλυνση της απόφασης- Προβλήματα και Προτάσεις»

Μπατάλα Κωνσταντίνα, Υπεύθυνη Συμβουλευτικής και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου- Συστημική Σύμβουλος.

Η λήψη εκπαιδευτικής-επαγγελματικής Απόφασης δεν είναι πολλές φορές εύκολη υπόθεση για τα παιδιά αφού, αφενός έχει πολυσύνθετο χαρακτήρα και αφετέρου διάφοροι παράγοντες ενδογενείς ή/και εξωγενείς μπορούν να συντελέσουν στην αναποφασιστικότητα ή και στην άρνηση ενασχόλησης των παιδιών με το μέλλον τους. Όταν πρόκειται δε για μαθητές και μαθήτριες που παρουσιάζουν Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και αναπηρία (άρθρ. 3, ν. 3699, ΦΕΚ 199-2/10/2008), ένας επιπλέον σημαντικός παράγων είναι και η αιτία των δυσκολιών μάθησης και προσαρμογής σε συνάρτηση και με το μέγεθος και η διάρκεια του προβλήματος.

Αν και το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών και των μαθητριών έρχεται αντιμέτωπο με την πρώτη σημαντική εκπαιδευτική ή και επαγγελματική απόφαση με την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στην Γ' Γυμνασίου, για τους μαθητές και τις μαθήτριες που παρουσιάζουν Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και αναπηρία κάποιες εκπαιδευτικές αποφάσεις συνήθως υπαγορευόμενες, έχουν ληφθεί πολύ νωρίτερα, ταυτοχρόνως με τη διάγνωση και αξιολόγηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Και στις δύο όμως παραπάνω περιπτώσεις ο κίνδυνος λήψης εξαρτημένων ή διαισθητικών μελλοντικών αποφάσεων εκπαιδευτικών-επαγγελματικών, έναντι των ορθολογικών, ενυπάρχει για διαφορετικούς ίσως λόγους και με την επίδραση άλλων παραγόντων κάθε φορά, αλλά καθοριστικών για την επαγγελματική πορεία και την ποιότητα ζωής του κάθε παιδιού.

Στη διερεύνηση και άρση των εμποδίων και δυσκολιών, ατομικών και συστημικών (προερχόμενων από την οικογένεια αλλά και το πλαίσιο-περιβάλλον κ.α.), που αντιμετωπίζουν τα παιδιά κατά τη λήψη ή τη μη λήψη εκπαιδευτικής-επαγγελματικής απόφασης καθώς και στη διευκόλυνση λήψης ορθολογικής απόφασης στοχεύει η Συμβουλευτική και ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Πρόκειται για διεργασίες αυτογνωσίας, πληροφόρησης, ενίσχυσης των δεξιοτήτων λήψης απόφασης εν γένει αλλά και παρεμβάσεις αλλαγής όπου χρειάζεται.

Η παρούσα εργασία θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη ενός διαλόγου στο τόσο σημαντικό ζήτημα του εκπαιδευτικού-επαγγελματικού προσανατολισμού όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων τους στην οποία αποτελεί σημαντική πρόκληση η βελτίωση και προαγωγή των προσφερόμενων υπηρεσιών, η διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ εμπλεκόμενων ειδικοτήτων και φορέων, ειδικότερα δε η ανταλλαγή καλών πρακτικών, δημιουργικών ιδεών και η διατύπωση προτάσεων για χάραξη πολιτικών.

Λέξεις κλειδιά: λήψη επαγγελματικής απόφασης, σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

9α.3 Η διαχείριση των δυσκολιών στη μάθηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: Καλές πρακτικές στην εκπαιδευτική υποστήριξη των φοιτητών στο ΕΛΜΕΠΑ

Σπυριδάκη Αλεξάνδρα, Ειδική εκπαιδευτικός-Φιλολόγος- Ψυχολόγος

Άτομα με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες καθώς και άτομα με άλλες αναπηρίες εντάσσονται στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση αξιοποιώντας τον ειδικό τρόπο εξέτασης στις Πανελλαδικές εξετάσεις. Πέρα από τον ειδικό τρόπο διεξαγωγής των εξετάσεων κατά το χρόνο σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν προβλέπεται θεσμοθετημένα κάποιου άλλου είδους ουσιαστική στήριξη σε ανθρώπους που αποδεδειγμένα διαφοροποιούνται στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν και κατακτούν τη γνώση. Τούτο

αφήνεται στην ευχέρεια του κάθε πανεπιστημίου, παρά την τεκμηριωμένη επιστημονική άποψη που θεωρεί τις ειδικές μαθησιακές δυσκολίες συνθήκη που υφίσταται σε όλη την έκταση της ζωής κατά τη διάρκεια της οποίας τα χαρακτηριστικά της δυσκολίας του ατόμου δύνανται να διαφοροποιηθούν επηρεαζόμενα από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες όπως το άγχος, τα κίνητρα ή οι εκπαιδευτικές εμπειρίες και ευκαιρίες. Με το πρόγραμμα «Υποστήριξη παρεμβάσεων κοινωνικής μέριμνας φοιτητών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου» έγινε προσπάθεια να στελεχωθεί και να λειτουργήσει ομάδα εξειδικευμένων στην Ειδική Αγωγή εκπαιδευτικών μέσα στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Υποστήριξης με στόχο να στηριχτεί ο φοιτητής και η φοιτήτρια που έχει διαγνωστεί με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες ή και άλλες δυσκολίες. Το ΚεΕΚΠΥ λειτούργησε υπό τη σκέπη του Κέντρου Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης του ΕΛΜΕΠΑ.

Η κοπώδης και σε πολλές περιπτώσεις επίπονη διαδικασία μελέτης και παρακολούθησης σπουδών του φοιτητή/τριας με δυσκολίες στη μάθηση που επιβαρύνεται από τη διαφοροποίηση του τρόπου μελέτης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συναντά τώρα την εξατομικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη. Αυτή δομείται στη βάση ανίχνευσης της παρούσας κατάστασης ώστε να διαπιστωθεί η σημερινή εικόνα των εκπαιδευτικών δυσκολιών του κάθε φοιτητή που προσφεύγει στην υπηρεσία. Η επιβεβλημένη σε κάποιες περιπτώσεις ένταξη του φοιτητή σε τυπικές δοκιμασίες αναγνώρισης κάποιας εκπαιδευτικής δυσκολίας ακολουθείται από την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων. Με βάση αυτά παράγεται/εκπονείται και προτείνεται στο φοιτητή/τρια εκπαιδευτικό πρόγραμμα υποστήριξης σε συγκεκριμένους τομείς δυσκολίας όπως: αποκωδικοποίηση, κατανόηση γραπτού κειμένου, ενδυνάμωση της μνήμης, στήριξη της ταχύτητας επεξεργασίας, στρατηγικές μελέτης, ενδυνάμωση της συντακτικής δεινότητας του γραπτού λόγου, ορθογραφημένη γραφή, δόμηση γραπτού κειμένου, οργάνωση χρόνου και μελέτης και πολλά άλλα.

Τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά που μετριοούνται δεικνύουν θετική έκβαση των παρεμβάσεων. Βασική επιδίωξη είναι να ενδυναμωθεί ο φοιτητής /τρια με τεχνικές που θα αυξήσουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στη μελέτη του, θα μειώσουν το χρόνο ενασχόλησης, θα βελτιώσουν την αυτενέργεια, θα στηρίξουν την αυτοαποτελεσματικότητα και θα οδηγήσουν σε βελτιωμένη αυτοεκτίμηση, ολοκλήρωση σπουδών με λιγότερα ή μικρότερα εμπόδια.

Τελικός στόχος: νεαροί ενήλικες που αξιοποιούν το δυναμικό τους. Τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας θα αναδείξουν τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της καινοτόμου υπηρεσίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τόσο για τους φοιτητές όσο και για τη διοίκηση του ιδρύματος σε επίπεδο χαρτογράφησης των αναγκών των φοιτητών και χάραξης πολιτικής.

Λέξεις κλειδιά: τριτοβάθμια εκπαίδευση, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, εκπαιδευτική υποστήριξη

9α.4 Η συμβολή της καθοδήγησης στην επαγγελματική ανάπτυξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με τη βοήθεια νέων τεχνολογιών

Σπυριδάκη Αικατερίνη, Υποψ Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΕΛΜΕΠΑ, Τομεάρχης Υγείας και Ευεξίας 1 ΕΚ Ηρακλείου

Βασιλάκης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Μαρκάκης Γεώργιος, Καθηγητής Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαδακάκη Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η καθοδήγηση (mentoring) θα πρέπει να θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος με εφαρμογή σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι καθοδηγούμενοι μαθαίνουν απο το μέντορα, ανακαλύπτουν

ενδιαφέροντα, αναπτύσσουν δεξιότητες, χτίζουν νέες εμπειρίες και προοπτικές. Σύμφωνα με ερευνητές η μεντορική σχέση, όπου εφαρμόζεται αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο υποστήριξης των ατόμων που ξεκινούν ή οργανώνουν την καριέρα τους.

Η σχέση αυτή οδηγεί σε προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη όχι μόνο των καθοδηγούμενων, αλλά και των ιδίων των μεντόρων. Η παρούσα έρευνα παρουσιάζει τα αποτελέσματα που αφορούν τη συμβολή ενός ψηφιακού εργαλείου, μιας διαδικτυακής πλατφόρμας, που σχεδιάστηκε από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛΜΕΠΑ για λογαριασμό της Περιφέρειας Κρήτης με σκοπό να παρουσιαστεί ο συμπεριληπτικός τρόπος προσέγγισης της καθοδήγησης (e-mentoring) και σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα διαπιστώνουμε ότι, οι συμμετέχοντες με την βοήθεια των μεντόρων τους, οδηγούνται δηλαδή σε ένα ταξίδι αυτοδιερεύνησης, αναγνώρισης των ικανοτήτων και δυνατοτήτων τους αλλά και των δυσκολιών τους, με αυτόν τον τρόπο δημιουργούν οι ίδιοι προϋποθέσεις αξιοποίησης των κλίσεων τους ξεπερνώντας τις όποιες δυσκολίες τους.

Επιπρόσθετα, υπό το πρίσμα του μεντορισμού ακολουθούν μία πορεία επαγγελματικής εκπλήρωσης, η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη και σωστή διαχείριση της σταδιοδρομίας τους και κατά συνέπεια των εργασιακών επιλογών τους.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας η οποία διεξήχθη με τη βοήθεια ερωτηματολογίων που σχεδιάστηκαν για τις ανάγκες της, αποτέλεσαν δείγμα 130 εθελοντές μέντορες και 300 καθοδηγούμενοι, από τους οποίους σε ποσοστό 30% ανήκαν σε Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες και ωφελήθηκαν με καθοδήγηση.

Η συμπεριληπτική καθοδήγηση (inclusive mentoring) είχε τη δυνατότητα να παρέχει στους συμμετέχοντες πληροφόρηση, υποστήριξη, ενδυνάμωση για την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη τους. Εντοπίζοντας τις εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές ανάγκες και οργανώνοντας έτσι μια σειρά από παρεμβάσεις με σκοπό την υποστήριξη των αναγκών και την ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης και της ετοιμότητας τους να ενταχθούν ομαλά στην αγορά εργασίας.

Λέξεις κλειδιά: μέντορες, καθοδηγούμενοι, εκπαιδευτικές ανάγκες, νέες τεχνολογίες

Στρογγυλό Τραπέζι 10α. Καλές πρακτικές Υποστήριξης στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

10α.1 Δομή ΟΜΠΡΕΛΑ του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε.): Μία σύγχρονη δομή κοινωνικής μέριμνας, συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης

Παπαϊωάννου Ευγενία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ & Τουρισμού, ΔΙ.ΠΑ.Ε.

Ζαχοπούλου Ευρυδίκη, Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, ΔΙ.ΠΑ.Ε.

Η καινοτομία και ο κεντρικός άξονας για την επίτευξη των στόχων της δομής ΟΜΠΡΕΛΑ ήταν η δημιουργία ενός δικτύου εθελοντών/i-Mentors, οι οποίοι αναλάμβαναν ατομικά κάθε ένα φοιτητή που έχρηζε υποστήριξης καθ'όλη τη διάρκεια των σπουδών του. Οι εθελοντές/iMentors οι οποίοι εντάχθηκαν στην ΟΜΠΡΕΛΑ εκπαιδεύθηκαν από ειδικούς επιστήμονες πριν αναλάβουν την υποστήριξη φοιτητών από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Το περιεχόμενο της εκπαίδευσής τους περιελάμβανε: καλλιέργεια βασικών συμβουλευτικών και διαπροσωπικών δεξιοτήτων (πχ. ενεργητική ακρόαση, ενσυναίσθηση, ενθάρρυνση) και ανάπτυξη προσωπικών και εργασιακών πρακτικών βελτίωσης (πχ. μέθοδοι ατομικής

βελτίωσης, μηχανισμοί αναβλητικότητας, υιοθέτηση νέων συνηθειών). Στη διάρκεια υλοποίησης του έργου 143 μέντορες επιμορφώθηκαν και συμμετείχαν στις δράσεις της ΟΜΠΡΕΛΑΣ.

Ο οργανωτικός σχεδιασμός της δομής είχε ως βάση την κύρια ομάδα του έργου (18 μέλη ΔΕΠ), οι οποίοι οργάνωναν τις ομάδες των iMentors (143 φοιτητές/τριες) και των ωφελούμενων (359 ωφελούμενοι φοιτητές από 13 Τμήματα της Αλεξάνδρειας Πανεπιστημιούπολης του ΔΙ.ΠΑ.Ε.). Οι ωφελούμενοι φοιτητές υποστηρίχτηκαν για την επιτυχή εξέταση μαθημάτων τους, για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας τους και για την ολοκλήρωση της πρακτικής τους άσκησης.

Η φιλοσοφία της ΟΜΠΡΕΛΑΣ στηρίχτηκε στην αντίληψη που δεν θέλει τον φοιτητή «αόρατο» και μοναχικό «ταξιδιώτη». Η επίδραση των δράσεων και της λειτουργίας της ΟΜΠΡΕΛΑΣ για όλους τους συμμετέχοντες μπορεί να διακριθεί σε 3 επίπεδα (βιωσιμότητα της δομής) : σε ακαδημαϊκό επίπεδο, σε κοινωνικό επίπεδο και σε ιδεολογικό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: i-Mentors, φοιτητές, εθελοντές, εκπαιδευτική υποστήριξη

10α.2 Άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Πολιτικές Προσβασιμότητας στο ΕΛΜΕΠΑ

Μουδάτσου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΕΛΜΕΠΑ

Ο θεσμός του/της καθηγητή/τριας συμβούλου φοιτητών/τριών με Αναπηρία/σοβαρές παθήσεις ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι ένας νέος θεσμός στα πλαίσια των πολιτικών προσβασιμότητας και συμπερίληψης στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Η παρούσα εισήγηση θα επικεντρωθεί στην παρουσίαση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου του/της καθηγητή/τριας συμβούλου φοιτητών/τριών με Αναπηρία/σοβαρές παθήσεις ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και του αντίστοιχου θεωρητικού πλαισίου σε πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού. Την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο και ειδικότερα στο τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας. Τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την έως τώρα εφαρμογή του θεσμού καθώς και τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που υπάρχουν. Τέλος θα παρουσιαστούν πιθανές προτάσεις, σκέψεις, προβληματισμοί για καλύτερη εφαρμογή του θεσμού.

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να ανοίξει ένας γόνιμος διάλογος σχετικά με τον θεσμό και την συνεισφορά του σε θέματα ισότιμης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις και κοινωνικό αποκλεισμό.

Λέξεις κλειδιά: καθηγητής σύμβουλος φοιτητών, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ισότιμη πρόσβαση

10α.3 Η σημασία της εξατομικευμένης ολιστικής προσέγγισης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Η συμβολή των Δομών Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης

Σεψά Ελπίδα, Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Τουρτουρίδου Μαρία, Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Τσινούλη Άννα, Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Στο μεταβατικό στάδιο από τον εγκλεισμό προερχόμενο από τον COVID-19 στη νεαρή ενήλικη

ζωή, αλλά και στο πλαίσιο των ραγδαίων κοινωνικών εξελίξεων, η εκπαιδευτική διαδικασία και η ψυχοκοινωνική προσαρμογή στη φοιτητική ζωή ενέχει προκλήσεις. Η συχνά παρατηρούμενη έλλειψη ενός υποστηρικτικού οικείου περιβάλλοντος και η προκληθείσα ευαλωτότητα των φοιτητών/τριών λόγω αυτής, καλεί για συμβολή των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων στο χτίσιμο της ψυχικής ανθεκτικότητας και της κοινωνικής προσαρμογής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα κλινικά, ψυχοκοινωνικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά, μια ολιστική προσέγγιση στον ακαδημαϊκό βίο κρίνεται απαραίτητη: η συμβολή των δομών ψυχολογικής υποστήριξης καθίσταται αναγκαία, αλλά πιο ολοκληρωμένη στα πλαίσια συνεργασιών με άλλα όργανα και φορείς των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων.

Η καθημερινή πρακτική αναδεικνύει πως ο συνδυασμός των ατομικών συνεδριών με δραστηριότητες όπως η υλοποίηση λέσχης βιβλίου, η έναρξη ομάδας φωτογραφίας και η διοργάνωση αθλητικών ομάδων του Πανεπιστημίου, προάγει την κοινωνικοποίηση με αποτελεσματικότερο τρόπο και προσφέρει δυνατότητες επιλογής βάσει των ατομικών χαρακτηριστικών των σπουδαστών/τριών. Παράλληλα, τόσο η διεθνής βιβλιογραφία όσο και η καθημερινή πρακτική επιβεβαιώνουν τα άμεσα ή έμμεσα οφέλη της βελτίωσης της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη την αποδοτικότητα των συνεργασιών εντός των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, εύλογα δημιουργείται η σκέψη για συνεργασίες και εκτός αυτών, με τη δημιουργία ενός δικτύου δομών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης που υπάγονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ενώ οι κατά τόπους δομές συμβάλλουν στην εξομάλυνση της μετάβασης από τη Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ένα τέτοιο δίκτυο θα συνέβαλλε στην προσαρμογή μετά την ολοκλήρωση της φοιτητικής ζωής.

Η ανταλλαγή γνώσης μεταξύ δομών διασυνδεμένων με την εκάστοτε κοινότητα θα διευκόλυνε την παραπομπή και τη συνέχεια της θεραπευτικής διαδικασίας σε εξωτερικές δομές κατά την επιστροφή στον τόπο μόνιμης κατοικίας, μετά την ολοκλήρωση των σπουδών.

Εν κατακλείδι, η συνεργατικότητα και η ανταλλαγή γνώσης και καλών πρακτικών εντός των κατά τόπους Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, αλλά και μεταξύ αυτών, αποτελούν ένα σημαντικό βήμα για μια ολοκληρωμένη ολιστική προσέγγιση.

Λέξεις κλειδιά: Ψυχοκοινωνική υποστήριξη, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ολιστική μέριμνα

10α.4 Ο ρόλος των δομών φοιτητικής μέριμνας του ΕΛΜΕΠΑ στην υποστήριξη των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών: Θεσμικό πλαίσιο - Δυνατότητες - Περιορισμοί

Καραλή Αγλαΐα, Ψυχολόγος, Αν. Προϊσταμένη Τμήματος Περίθαλψης και Κοινωνικής Μέριμνας Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας ΕΛΜΕΠΑ

Κουφούδη Τιμόκλεια, Ψυχολόγος, Γραφείο Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας ΕΛΜΕΠΑ

Η μετάβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ενέχει για όλους τους φοιτητές ιδιαίτερες προκλήσεις καθώς η προσαρμογή στο ακαδημαϊκό περιβάλλον συμπίπτει με το αναπτυξιακό στάδιο της ενηλικίωσης. Η παρουσία ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών δημιουργεί συχνά επιπλέον δυσκολίες στην ενσωμάτωση και συμμετοχή των φοιτητών σε όλες τις πτυχές της φοιτητικής ζωής. Μια από τις πρώτες προτεραιότητες του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που υποστηρίζει και ενδυναμώνει τους φοιτητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να μπορούν να αξιοποιούν πλήρως το δυναμικό τους και να συμμετέχουν απρόσκοπτα σε όλο το φάσμα της φοιτητικής

ζωής. Ο ρόλος των δομών Φοιτητικής Μέριμνας στη δημιουργία υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, που προάγει την ισότιμη πρόσβαση στη διδασκαλία, την έρευνα και όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας, αποδεικνύεται κομβικός.

Μέσω της ανίχνευσης, καταγραφής και διαρκούς παρακολούθησης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και των σχετικών δεικτών, της λήψης εξατομικευμένων υποστηρικτικών μέτρων και της υλοποίησης δράσεων που ενισχύουν την προσβασιμότητα και την αίσθηση της κοινότητας, οι δομές ΦΜ προσπαθούν να ανταποκριθούν στο έργο αυτό.

Λέξεις κλειδιά: ανίχνευση, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, εξατομικευμένη υποστήριξη

10α.5 Μοντέλο Παροχής Υπηρεσιών Προσβασιμότητας για Φοιτητές με Αναπηρία, Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή Σοβαρές Παθήσεις

Γεώργιος Κουρουπέτρογλου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Εργαστήριο Φωνής και Προσβασιμότητας

Ο αριθμός των πανεπιστημίων που προσφέρουν υπηρεσίες σε φοιτητές με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή με σοβαρές παθήσεις (ΦμεΑ) έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια παγκοσμίως. Παρόλα αυτά, δεν λαμβάνουν όλοι οι ΦμεΑ επαρκές και ισότιμο επίπεδο υποστήριξης. Η παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών πρόσβασης σε ΦμεΑ απαιτεί ενδελεχή σχεδιασμό, κατάλληλο οργανωτικό σχήμα, ανθρώπινο δυναμικό με ειδική τεχνογνωσία, προηγμένη τεχνολογική υποστήριξη, σημαντική προσπάθεια υλοποίησης και λειτουργική αξιολόγηση των υπηρεσιών αυτών.

Η εργασία αυτή παρουσιάζει ένα μοντέλο παροχής υπηρεσιών προσβασιμότητας για ΦμεΑ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Βασικός πυλώνας αυτού του μοντέλου είναι η Μονάδα Προσβασιμότητας η οποία παρέχει μια σειρά από υποστηρικτικές υπηρεσίες. Το παρόν μοντέλο ακολουθεί μια προσέγγιση προσανατολισμένη στον φοιτητή και βασίζεται στην ανάλυση των απαιτήσεων κάθε ΦμεΑ κατά τη διάρκεια των σπουδών του.

Οι Υπηρεσίες προς τους ΦμεΑ που συζητούνται στην εργασία αυτή περιλαμβάνουν: Καταγραφή Περιορισμών Δραστηριότητας και Συμμετοχής Φοιτητή, Αξιολόγηση Ικανοτήτων, Προσωπικές Υποστηρικτικές Τεχνολογίες, Προσαρμογές κατά στην εκπαιδευτική διαδικασία και στις εξετάσεις, Μεταφορά ΦμεΑ, Προσβάσιμο Εκπαιδευτικό Υλικό, Ψυχολογική Συμβουλευτική, Διαμεταγωγή - Τηλεδιερμηνεία στη Νοηματική Γλώσσα, Υπηρεσία Εθελοντικής Υποστήριξης από συμφοιτητές, Προσβασιμότητα στο Δομημένο Χώρο, Προσβασιμότητα Βιβλιοθηκών και Εργαστηρίων, Κατευθυντήριες Οδηγίες Προσβασιμότητας, Κατάρτιση Προσωπικού και Εθελοντών, Αξιολόγηση Προσβασιμότητας Ψηφιακού Περιεχομένου, Εκδηλώσεις, Διάδοση Τεχνογνωσίας και Συμμετοχή σε Ερευνητικά / Αναπτυξιακά Έργα.

Επίσης συζητείται η διοικητική δομή καθώς και η οργανωτική δομή (σε επίπεδο πανεπιστημίου, σχολής και τμήματος) της Μονάδας Προσβασιμότητας καθώς και η συμμετοχή των φοιτητών με αναπηρία στη λήψη των αποφάσεων.

Τέλος παρουσιάζεται η εφαρμογή του μοντέλου αυτού στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και διεθνώς.

Λέξεις κλειδιά: Προσβασιμότητα, τριτοβάθμια εκπαίδευση, υποστηρικτικές υπηρεσίες

Στρογγυλό Τραπέζι 11α. Το έργο των ΚΕΔΑΣΥ: Δυνατότητες & Περιορισμοί

11α.1 Ο ρόλος των ΚΕΔΑΣΥ στη σύγχρονη εκπαίδευση

Παπαδόπουλος Νικόλαος, Δάσκαλος ΕΑΕ, Προϊστάμενος 1^ο ΚΕΔΑΣΥ Πειραιά

Τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.), πρόκειται για υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.), λειτουργούν ανά Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 του νόμου 4823/2021. Σκοπός των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι η υποστήριξη των μαθητών/τριών, των σχολικών μονάδων και των Ε.Κ. της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών/τριών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης και προόδου.

Ειδικότερα, τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. δραστηριοποιούνται στους τομείς της διερεύνησης και αξιολόγησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, του σχεδιασμού και της υλοποίησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων και της υποστήριξης του συνολικού έργου των σχολικών μονάδων. Όλες οι ενημερώσεις, οι ενέργειες, οι επιμορφώσεις και οι εισηγήσεις των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποσκοπούν στην υποστήριξη του έργου των σχολικών μονάδων και του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού της περιοχής ευθύνης τους. Η στελέχωση των υπηρεσιών αυτών αποτελείται από εκπαιδευτικό προσωπικό ειδικής αγωγής, Α/βαθμιας & Β/βαθμιας εκπαίδευσης, και Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ), πιο συγκεκριμένα με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές). Σημαντικό να αναφερθεί πως επιπλέον των παραπάνω ειδικοτήτων, σε ορισμένα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. συμπεριλαμβάνονται και στο ΕΕΠ και ειδικότητες που υποστηρίζουν άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες.

Μέσω της διεπιστημονικής συνεργασίας των παραπάνω ορίζονται οι ανάγκες των μαθητών/τριων και διαμορφώνονται κατάλληλες παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην πρόληψη ή/και αντιμετώπιση ζητημάτων μαθητών/τριών σε όλα τα επίπεδα.

Επιπλέον, σημαντικές είναι και οι συνέργειες και τα πρωτόκολλα συνεργασίας των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. με τους διάφορους τοπικούς φορείς. Η παρούσα εισηγήση εστιάζει στην ανάδειξη των δράσεων του 1^{ου} ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά, το οποίο αποτελεί ένα ιδιαίτερο παράδειγμα, καθώς πρόκειται για ένα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. της ΠΔΕ Αττικής που περιέχει χερσαίες και νησιωτικές περιοχές, πυκνοκατοικημένες και με αρκετές ιδιαιτερότητες.

Λέξεις κλειδιά: Λέξεις κλειδιά: 1ο ΚΕΔΑΣΥ Πειραιά, ποικιλομορφία, νησιωτικές και χερσαίες περιοχές

11α.2 ΚΔΑΥ-ΚΕΔΔΥ-ΚΕΣΥ-ΚΕΔΑΣΥ: η αποτίμηση ενός θεσμού που γεννήθηκε και προσπαθεί να ενηλικιωθεί.

Μακράκη Φωτεινή, Προϊσταμένη ΚΕΔΑΣΥ Σερρών

Σκοπός των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι η υποστήριξη των μαθητών, των σχολείων της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και η προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης παρέχοντας υπηρεσίες διερεύνησης - αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών τους, καθώς επίσης και ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών - γονέων μέσω συμβουλευτικής υποστήριξης. Ωστόσο, η πορεία του θεσμού στον χρόνο λειτουργίας του έχει εγείρει πλήθος ερωτημάτων ως προς την εκπλήρωση του οράματος και

των στόχων του. Ο φορέας συνάντησε σημαντικές δυσκολίες προκειμένου να σταθεροποιηθεί η σχέση του με τους θεσμούς της εκπαίδευσης προς την κατεύθυνση της φιλοσοφίας της συνεκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο τυπικό σχολείο.

Ως θεσμός, χρειάστηκε πολλές φορές να αυτοπροσδιοριστεί σε μια διαδρομή που είχε ως αφετηρία το μοντέλο της ιατρικοποίησης της αναπηρίας και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, για να προσεγγίσει τον εκπαιδευτικό προσανατολισμό σύμφωνα με τον οποίο η διαπίστωση των αιτιών των ψυχοεκπαιδευτικών δυσκολιών, πρέπει να εκτείνεται στο σημείο από το οποίο ξεκινά και στο σημείο στο οποίο καταλήγει η υποστήριξη. Παρόλο που ο φορέας λειτουργεί σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ν. υπ' αρ. 4823/3-8- 2021, η απουσία νέου κανονισμού λειτουργίας των ΚΕΔΑΣΥ δημιούργησε πολλές δυσκολίες στην εφαρμογή των αρμοδιοτήτων του. Ο σημαντικός θεσμός των ΕΔΥ φαίνεται επίσης να δυσκολεύεται να ισορροπήσει μεταξύ του κανονιστικού πλαισίου και της πρακτικής διάστασης.

Ο αυξημένος όγκος αιτήσεων για αξιολόγηση, η στελέχωση με μη μόνιμο και μη εξειδικευμένο προσωπικό σε ζητήματα αξιολόγησης και διεπιστημονικής εργασίας, η διευρυμένη ευθύνη κάλυψης αναγκών στις σχολικές μονάδες σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας, προβλήματα κατάλληλης στέγασης και υλικοτεχνικής υποδομής, η έλλειψη επιμόρφωση του προσωπικού του φορέα, στα αξιολογικά εργαλεία από το Υπουργείο Παιδείας, η έλλειψη εκπόνησης από την πλευρά των εκάστοτε ηγεσιών του Υπουργείου Παιδείας βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων εθνικών σχεδιασμών για την ίδρυση Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής, την αναδιοργάνωση των υφιστάμενων προγραμμάτων ειδικής εκπαίδευσης, καταγράφονται ως περιορισμοί στις δυνατότητες πραγματοποίησης δράσεων υποστήριξης του φορέα. Επιπροσθέτως, η απουσία υπεύθυνης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που καλούνται να εφαρμόσουν πρακτικές ένταξης και συνεκπαίδευσης στη γενική τάξη αποτελεί άλλον ένα παράγοντα στον οποίο προσκρούει η προσπάθεια του θεσμού ώστε να υλοποιούνται οι διατάξεις που προβλέπονται ρητά στη νομοθεσία.

Λέξεις κλειδιά: ΚΕΔΑΣΥ, πλήθος αιτήσεων, περιορισμοί, λειτουργικές δυσκολίες

11α.3 Κέντρο Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής & Υποστήριξης ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ

Οικονομοπούλου Κωνσταντίνα, Αν. Προϊσταμένη ΚΕΔΑΣΥ Ηρακλείου

Γιαννοπούλου Νικολίτσα, Προϊσταμένη ΚΕΔΑΣΥ Χανίων

Πετράκη Μαρία, Αν. Προϊσταμένη ΚΕΔΑΣΥ Ρεθύμνου

Τα ΚΕΔΑΣΥ είναι κέντρα διεπιστημονικής αξιολόγησης και συμβουλευτικής υποστήριξης. Η ανάγκη τους θεσμοθετήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας πρώτη φορά το 2000. Πρόκειται λοιπόν, για μια υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας, στην οποία μπορούν να απευθυνθούν οι γονείς των παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες μάθησης ή προσαρμογής στο σχολείο. Τα ΚΕΔΑΣΥ στελεχώθηκαν και λειτουργούν σύμφωνα με την αρχή της διεπιστημονικότητας, που σημαίνει ότι μια επιτροπή επιστημονικών μελών (ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού, ειδικού παιδαγωγού, Α/Θμιας & Β/βαθμιας εκπαίδευσης, λογοθεραπευτή, εργοθεραπευτή, φυσιοθεραπευτή) συνεργάζονται με στόχο την υποστηρικτική παρέμβαση στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και να οριστεί το πλαίσιο φοίτησης: φοίτηση σε τυπική τάξη, φοίτηση σε τμήμα ένταξης, υποστήριξη από εκπαιδευτικό Παράλληλης Στήριξης, φοίτηση σε σχολική μονάδα ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης.

Στις πρωταρχικές αρμοδιότητες των ΚΕΔΑΣΥ, ορίζονται η διερεύνηση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και ψυχοπαιδαγωγικών αναγκών του μαθητή. Με βάση το πόρισμα από αυτή την αξιολόγηση, τα μέλη της επιστημονικής ομάδας εισηγούνται το πλαίσιο φοίτησης, τη σχολική μονάδα

και τα ειδικά εξατομικευμένα προγράμματα, που αφορούν τον κάθε μαθητή. Επιπλέον, τα ΚΕΔΑΣΥ είναι υποχρεωμένα βάσει νόμου, να υποστηρίζουν τις σχολικές μονάδες και να συνεργάζονται με αυτές, για τη διαχείριση σχολικών κρίσεων, αλλά και για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ σχολικής μονάδας και γονέων. Ταυτόχρονα, δύναται να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στο εκπαιδευτικό προσωπικό, αλλά και στους γονείς, ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση των παρεκκλινουσών συμπεριφορών των μαθητών. Σε όλες αυτές τις αρμοδιότητες διαφαίνεται και ο ρόλος για την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας και μη.

Η παρούσα εργασία θα αναδείξει την επιτακτική ανάγκη για τα εξής: α) στελέχωση όλων των σχολικών δομών με ΕΔΥ από τις οποίες θα μπορούμε να αξιοποιούμε τις εκθέσεις και το αποτέλεσμα των ψυχομετρικών εργαλείων όπου έχουν χορηγηθεί. β) ίδρυση Τ.Ε. σε κάθε σχολείο και στελέχωση με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ. γ) επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής καθώς διαπιστώνεται σοβαρή δυσκολία στην συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς ειδικής και με τις ΕΔΥ. δ) δημιουργία δομών ειδικής αγωγής με κατάλληλη υλικοτεχνική και κτιριακή υποδομή. ε) στελέχωση της Παιδοψυχιατρικής Κλινικής του ΠΑΓΝΗ. στ) με αφορμή το γεγονός ότι στην δικαιοδοσία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ηρακλείου υπάγεται το Ευρωπαϊκό Σχολείο Ηρακλείου συμπεριλαμβανομένου και του Αγγλόφωνου Τμήματος,, εύλογα προκύπτει η ανάγκη για την χορήγηση σταθμισμένου ή και άτυπου υλικού που να αφορά στην διερεύνηση/ανίχνευση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών στην αγγλική γλώσσα καθώς κι η σχετική επιμόρφωση του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. ζ) σε περιπτώσεις διάχυτης αναπτυξιακής διαταραχής και διαταραχής ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, προκύπτει η ανάγκη παρουσίας εκπαιδευτικών

Παράλληλης Στήριξης για την υποστήριξη των μαθητών. Σχετικά με αυτό προτείνεται να προστεθεί στους πίνακες πρόσληψης των Καθηγητών Αγγλικής Γλώσσας που εντάσσονται στους πίνακες της ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης ένα πεδίο (κουτάκι) αποδοχής πρόσληψης ως «Παράλληλη Στήριξη στο αγγλόφωνο τμήμα του Ευρωπαϊκού Σχολείου Ηρακλείου».

Λέξεις κλειδιά: Κρήτη, αξιολόγηση στην αγγλική γλώσσα, αξιολογικά εργαλεία, επιμόρφωση

Στρογγυλό Τραπέζι 12α. Συμπερίληψη και Διεπιστημονικότητα

12α.1 Παρουσίαση των Εργαστηρίων Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Εκπαιδευτικών και του Εγχειριδίου Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος I_AM

Τραγάκη Ευγενία, Ψυχολόγος ΥΠΑΙΘΑ στο 1ο ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Αθήνας, MEd Educational Psychology, MSc Σχολικής Ψυχολογίας, Αντιπρόεδρος στο Ινστιτούτο Μελετών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού ερευνητικού έργου «I_AM: Η συμπεριληπτική εκπαίδευση με τη χρήση κινουμένων σχεδίων και πολυμέσων», το Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης (ΙΜΕΓΕΕ) πραγματοποίησε τον Μάρτιο του 2022 ένα δωρεάν επιμορφωτικό πρόγραμμα διαδικτυακών σεμιναρίων (Webinars), σε σημαντικά θέματα που αφορούν τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση.

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα απευθυνόταν σε Εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) και Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) και γενικότερα σε όσους εργάζονται στον χώρο της εκπαίδευσης. Η επιμόρφωση αυτή βασίστηκε στο **Εγχειρίδιο Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού**, το οποίο εκπονήθηκε με την ενεργή συμμετοχή του ΙΜΕΓΕΕ και αποτελεί έναν χρήσιμο οδηγό στην κατεύθυνση ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν συνοπτικά τόσο η φιλοσοφία όσο και το περιεχόμενο του επιμορφωτικού προγράμματος, καθώς επίσης η δομή και οι επιμέρους ενότητες του Εγχειριδίου Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού.

Λέξεις κλειδιά: συμπερίληψη, διεπιστημονικότητα, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, εγχειρίδιο επιμόρφωσης, ανάπτυξη δεξιοτήτων

12α.2 Η διεπιστημονική συνεργασία ως βασική προϋπόθεση για ένα συμπεριληπτικό σχολείο

Λαμπριάνα Τσιακπίνη, Λογοπεδικός-Ειδική παιδαγωγός, Μ.Α., Κ.Ε.Δ.Α.Σ.Υ Έβρου & Πρόεδρος στο Ινστιτούτο Μελετών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης.

Η παρουσίαση βασίζεται στην Ενότητα 4: «Εισαγωγή στις αρχές της διεπιστημονικής συνεργασίας», του Εγχειριδίου Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού, το οποίο καταρτίστηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος I_AM: «Η συμπεριληπτική εκπαίδευση με τη χρήση κινουμένων σχεδίων και πολυμέσων». Βασική αρχή της διεπιστημονικής προσέγγισης αποτελεί η πεποίθηση ότι κανείς δεν μπορεί να έχει ολοκληρωμένα αποτελέσματα χωρίς συνεργασία.

Κάθε επιστήμονας διερευνά και κατέχει μέρος της αλήθειας, η οποία μόνο μέσα από τη σύνθεση των διαφορετικών απόψεων δύναται να προσεγγιστεί (Μαστοράκη, 2014). Για αυτό, η **αξιολόγηση**, ο **σχεδιασμός** παιδαγωγικών προγραμμάτων και η **παρέμβαση** στον χώρο της Εκπαίδευσης των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Αναπηρίες θα πρέπει να γίνεται από ομάδες ειδικών και όχι από μεμονωμένα άτομα.

Στόχοι της παρούσας εισήγησης αποτελούν: α) η κατανόηση της σημασίας της διεπιστημονικής συνεργασίας στο σχολικό πλαίσιο, ως μέσο για μια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, β) η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη διεπιστημονική συνεργασία και γ) η διατύπωση των αρχών της επιτυχημένης διεπιστημονικής συνεργασίας.

Λέξεις κλειδιά: διεπιστημονικότητα, συμπερίληψη, σχεδιασμός, αξιολόγηση, παρέμβαση, πολυμέσα

12α.3 ANIMASYROS - Μια πολιτιστική πρωτοβουλία για το animation διεθνούς εμβέλειας στην ελληνική περιφέρεια, ένας κόμβος άτυπων εκπαιδευτικών δράσεων ενεργητικής συμπερίληψης

Καραμητσάνης Βασίλης, Δικηγόρος, Πρόεδρος του ANIMASYROS Διεθνούς Φεστιβάλ Κινουμένων Σχεδίων

Το φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων της Σύρου ιδρύθηκε το 2008 και κατάφερε σε μία δεκαετία και κάτι να εξελιχθεί στο σημαντικότερο γεγονός του είδους σε όλη την Μεσόγειο. Πέρα από τις προβολές σε σειρά διαγωνιστικών και πληροφοριακών τμημάτων ταινιών μικρού και μεγάλου μήκους από την αφρόκριμα του παγκόσμιου animation και τη διοργάνωση σειράς δράσεων που απευθύνονται στους παγκόσμιους επαγγελματίες του κλάδου, από την πρώτη χρονιά ο φορέας διοργανώνει ετησίως μια μεγάλη σειρά εργαστηρίων εφαρμοσμένης άτυπης εκπαίδευσης με άξονα τα κινούμενα σχέδια και θεματικές ετερόκλητες για ειδικά και γενικά κοινά, ξεκινώντας από μαθητές πρώτης και δεύτερης σχολικής ηλικίας και ενήλικες και φτάνοντας έως Άτομα με Αναπηρίες, άτομα Τρίτης Ηλικίας, ουσιοεξαρτημένα άτομα και άτομα θετικά στον ιό HIV AIDS.

Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν τόσο η φιλοσοφία, όσο και οι δράσεις του ANIMASYROS

για την προαγωγή της ενεργητικής συμπερίληψης στο πλαίσιο του έργου I_AM: “Inclusive education using Animation and Multimedia”.

Λέξεις κλειδιά: συμπερίληψη, animation, τεχνολογία, εργαστήρια

12α.4 Συμπερίληψη στην Ελλάδα: Τα ερευνητικά δεδομένα

Δρ. Πασαλή Χριστίνα, RN, BBA, PGDip (Ed), MSc, MSHCM, PhD Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Β' Υποδιευθύντρια, στο Πρότυπο ΕΠΑ.Λ Περάματος, Οικονομολόγος της Υγείας, αναπληρωματικό Μέλος επιστημονικού συμβουλίου του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.

Η συγκεκριμένη εισήγηση επιχειρεί διαμέσου της κριτικής επισκόπησης των ερευνητικών δεδομένων να αναλύσει την τρέχουσα κατάσταση και τις προκλήσεις σχετικά με την Συμπερίληψη στην Ελλάδα. Η καταγραφή των ερευνητικών δεδομένων περιλαμβάνει την συλλογή, την ανάλυση και την ερμηνεία των δεδομένων σχετικά τις Εκπαιδευτικές Δομές για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ), το Εκπαιδευτικό Προσωπικό Ειδικής Αγωγής, τους μαθητές με ΕΕΑ σε γενικά σχολεία, το ποσοστό που μαθητών που λαμβάνουν παράλληλη στήριξη και την προσβασιμότητα των σχολικών μονάδων.

Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστούν οι στάσεις και οι αντιλήψεις τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των γονέων σχετικά με τη συνεκπαίδευση μαθητών με αναπηρίες ή/και ΕΕΑ στο γενικό σχολείο. Η διερεύνηση μέσω ποσοτικής καταγραφής των παραγόντων που διαμορφώνουν τις στάσεις των εκπαιδευτικών και των γονέων της απέναντι στη συμπερίληψη παιδιών με ΕΕΑ στη γενική τάξη αποτελεί μπορούν να παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τις πρακτικές και πολιτικές που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να ενισχυθεί η συμπεριληπτική κουλτούρα.

Λέξεις κλειδιά: Συμπερίληψη, ερευνητικά δεδομένα

ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΑΑ1. Διεπιστημονική συνεργασία και αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών

Λαδιανού Κατερίνα, Φιλολόγος, MA, PhD, Τελειόφοιτη Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, ΕΛΜΕΠΑ

Κουρτίδης, Ν, Φιλολόγος, Τελειόφοιτος Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, ΕΛΜΕΠΑ

Μεραμβελιωτάκης Ηλίας, Κοινωνικός λειτουργός στο 6ο Σ.Δ.Ε.Υ. στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ρεθύμνου, Υποψήφιος Διδάκτωρ και Ακαδημαϊκός υπότροφος του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, ΕΛΜΕΠΑ, MBA, TMI, BBPIS, Εξωτερικός συνεργάτης Εργαστηρίου Διεπιστημονικής Προσέγγισης για τη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής, ΣΕΥ, ΕΛΜΕΠΑ

Καθώς τα σχολεία προσπαθούν να καλύψουν τις αυξανόμενες ανάγκες των μαθητών στη μετά COVID εποχή, γίνεται σαφές ότι η ανίχνευση, η αξιολόγηση και η αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση. Οι επαγγελματίες της σχολικής κοινότητας αναγνωρίζουν την ανάγκη αυτή και συχνά επιλέγουν τη διεπιστημονική συνεργασία ως μέθοδο αξιολόγησης των μαθησιακών δυσκολιών στη σχολική πρακτική.

Σκοπός: Η παρούσα εργασία σκοπεύει να αναδείξει τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας στο σχολικό περιβάλλον για την αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών. Μεθοδολογία: Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας μελετήθηκαν περισσότερες από δεκαπέντε έρευνες με θέμα τη σημασία της διεπιστημονικότητας στο σχολικό περιβάλλον σε σχέση με την αξιολόγηση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Συγκεκριμένα, αναζητήθηκαν μελέτες σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων όπως το Google Scholar, το ScienceDirect, η Wiley και το SpringerLink, με λέξεις-κλειδιά interdisciplinary, learning disabilities evaluation και school interventions.

Αποτελέσματα: Από την ανασκόπηση βρέθηκε πως η συνεργασία όλων των μερών βοηθά στην κατανόηση των γνωστικών, συμπεριφορικών και κοινωνικο-συναισθηματικών παραγόντων που επιδρούν στις επιδόσεις και την ευημερία του μαθητή, ενώ, ενισχύει το σχεδιασμό παρεμβάσεων για τη συμπερίληψη του στη μαθησιακή διαδικασία. Μολονότι, οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών είναι καθοριστικές, εντούτοις, εφαρμόζονται αποκλειστικά στο σχολικό πλαίσιο, εν αντιθέσει με τις διεπιστημονικές, οι οποίες δρουν πολυεπίπεδα στη βελτίωση των ικανοτήτων του μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες σε κάθε περιβάλλον δράσης του (οικογενειακό, σχολικό κ.α.).

Συμπεράσματα: Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αναδείξει την αξία των διεπιστημονικών παρεμβάσεων, έναντι των παρεμβάσεων κάθε ειδικότητας, σε σχέση με την αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών. Άλλωστε, όπως βρέθηκε στη βιβλιογραφία καμία ειδικότητα από μόνη της δεν διαθέτει το σύνολο των γνώσεων, μέσων και εργαλείων για να στηρίξει το μαθητή στα πολυποίκιλα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν.

Έτσι, προάγοντας την κουλτούρα της ομαδικότητας και του αμοιβαίου σεβασμού, τα σχολεία μπορούν να υποστηρίξουν τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και να προωθήσουν τις εκπαιδευτικές πρακτικές της συμπερίληψης χωρίς αποκλεισμούς.

Πιθανή εφαρμογή στην καθ' ημέρα πράξη: Η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας σε επίπεδο σχολείου, σχολείου με οικογένεια και σχολείου με κοινότητα προκειμένου να βοηθηθούν πιο αποτελεσματικά οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

Λέξεις-κλειδιά: διεπιστημονικότητα, σχολείο, μαθησιακές δυσκολίες, αξιολόγηση

ΑΑ2. Η επίδραση των ψυχοδραστικών ουσιών και της χρήσης κάνναβης στην κοινωνική απόσυρση κατά την πανδημία του Covid 19: Μία έρευνα στους φοιτητές του Ηρακλείου, Κρήτη

Μανιού Μαρία, Νοσηλεύτρια - Μηχανικός Πληροφορικής, RN, MSc, PhD, Δήμος Αχαρνών Αστερουσίων, Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Πολιτισμού

Στεφανοπούλου Όλγα, Φοιτήτρια, τμήμα Νοσηλευτικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Παπαχρήστου Νεφέλη, Φοιτήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Η πανδημία του COVID-19 έθεσε μοναδικές προκλήσεις για τους φοιτητές, με τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών να αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα ενδιαφέροντος. Η κοινωνική απομόνωση και οι περιορισμοί μπορεί να επηρεάσουν τη χρήση αυτών των ουσιών ως μέσο αντιμετώπισης του άγχους και του στρες.

Σκοπός: Να διερευνηθεί το ιστορικό χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών και συγκεκριμένα κάνναβης, η γνώση και οι πεποιθήσεις των φοιτητών για τις ψυχοδραστικές ουσίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Μεθοδολογία: Η έρευνα περιλάμβανε 174 φοιτητές στο Ηράκλειο Κρήτης και πραγματοποιήθηκε από τον Απρίλιο έως το Μάιο του 2022. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα και ερωτήσεις σχετικά με τις γνώσεις και τις αντιλήψεις για τις ψυχοδραστικές ουσίες, με ανάλυση δεδομένων μέσω SPSS v.26. Αποτελέσματα: Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν γυναίκες (63,6%) και φοιτητές /τριες νοσηλευτικής (32,7%).

Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων, παρατηρείται ότι το 94,9% του συνολικού δείγματος φοιτητών γνωρίζει την έννοια των ψυχοδραστικών ουσιών, υποδεικνύοντας ένα υψηλό επίπεδο επίγνωσης σχετικά με το θέμα. Επιπλέον, η πλειοψηφία των φοιτητών (94,2%) γνωρίζει τις σωματικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών, ενώ ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό (91,4%) είναι επίσης ενήμερο για τις ψυχικές επιπτώσεις που ενδέχεται να προκύψουν.

Επιπλέον, το 47,7% των φοιτητών έχει κάνει τουλάχιστον μία φορά χρήση κάνναβης, με μια μικρή πλειοψηφία (26%) να αναφέρει ότι η πρώτη φορά που έκανε χρήση ήταν κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Η κάνναβη θεωρήθηκε ως η πιο εύκολα προσβάσιμη ουσία (65,1%). Το ποσοστό των φοιτητών που μετάνιωσαν για τη χρήση κάνναβης ανήλθε στο 41%. Ωστόσο, το 32% από αυτούς δήλωσε ότι θα το ξανακάνανε. Σχετικά με τις συμβουλές προς άλλα άτομα της ηλικίας τους, το 55% των φοιτητών συνιστούσε να ενημερωθούν για τις επιπτώσεις της χρήσης κάνναβης στην υγεία πριν αποφασίσουν να τη χρησιμοποιήσουν. Σύμφωνα με την έρευνα, το ποσοστό των φοιτητών που θεωρούν επικίνδυνη τη χρήση κάνναβης ανήλθε στο 59%.

Συμπεράσματα: Οι παραπάνω εξελίξεις μαρτυρούν τη σημαντική επίδραση που είχε η πανδημία του COVID-19 στη χρήση κάνναβης μεταξύ των φοιτητών και υπογραμμίζουν την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και παρέμβαση στον τομέα της ψυχικής υγείας και της πρόληψης εθισμού.

Λέξεις κλειδιά: Ψυχοδραστικές ουσίες, κάνναβη COVID-19, κοινωνική απομόνωση

ΑΑ3. Η ψυχική ανθεκτικότητα ως προστατευτικός παράγοντας στη ζωή των ανθρώπων

Βουλγαράκη Κρυσταλίνα, Ειδική Παιδαγωγός, Κοινωνική Λειτουργός, MSc Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Υπ. Διδάκτωρ Δ.Π.Θ.

Η έννοια της ανθεκτικότητας περιλαμβάνει μια αίσθηση αυτοσεβασμού, χιούμορ, υπομονής, καθώς και τη δυνατότητα να προσαρμόζεται κανείς στις μεταβαλλόμενες περιστάσεις παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Για τους περισσότερους από εμάς η ανθεκτικότητα προκύπτει από τα συνηθισμένα πράγματα, δηλαδή από την οικογενειακή αγάπη, τις στενές φιλίες, καθώς και από τις θετικές μας εμπειρίες στον κόσμο της εκπαίδευσης και της εργασίας.

Σκοπός: Να διερευνηθεί το κατά πόσο η ψυχική ανθεκτικότητα επηρεάζει την ελπίδα και αναγνωρίζεται ως προστατευτικός παράγοντας απέναντι στην απελπισία καθώς και οι δημογραφικοί παράγοντες που πιθανά την επηρεάζουν.

Μεθοδολογία: Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην ευρύτερη περιοχή της Θράκης. Συμμετείχαν συνολικά 228 άτομα. Λαμβάνοντας υπόψη την πολυπολιτισμική πραγματικότητα και τις τοπικές ιδιαιτερότητες της περιοχής, από την έρευνα δεν αποκλείστηκαν άτομα που ανήκουν σε μειονοτικό πληθυσμό. Για την συλλογή των στοιχείων προτιμήθηκε η ποσοτική μέθοδος με τη χρήση αυτοσυμπληρούμενου ερωτηματολογίου: Κλίμακα Connor-Davidson για την Ανθεκτικότητα (The Connor - Davidson Resilience Scale - CD-RISC-25). Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS.

Αποτελέσματα: Η ψυχική ανθεκτικότητα επηρεάζεται από την οικογενειακή κατάσταση του ατόμου και πιο συγκεκριμένα από τον γάμο καθώς οι έγγαμοι δηλώνουν μεγαλύτερα επίπεδα ψυχικής ανθεκτικότητας.

Τα άτομα που ασχολούνται με τα οικιακά φαίνεται ότι έχουν υψηλότερη ψυχική ανθεκτικότητα σε αντίθεση με τους δημόσιους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους που έχουν τις χαμηλότερες βαθμολογίες. Το γεγονός ότι το εισόδημα συσχετίζεται οριακά σημαντικά με την ανθεκτικότητα δημιουργεί εύλογα το ερώτημα αν και κατά πόσο τα αποτελέσματα θα ήταν πολύ διαφορετικά υπό συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης.

Συμπεράσματα: Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι χρήσιμα για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών με απώτερο στόχο την εκτίμηση αυτών για έναν μελλοντικό σχεδιασμό μέτρων κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας που θα λαμβάνει υπόψη τις εξελισσόμενες ανάγκες των ατόμων.

Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθ' ημέρα πράξη : Σε επίπεδο φορέων, οργανισμών και κοινωνικών υπηρεσιών δύναται να συμβάλλει στην ενίσχυση εκείνων των πηγών υποστήριξης και των δικτύων που ευνοούν την ποιότητα ζωής και συντελούν στη μείωση παραγόντων που ευνοούν την δημιουργία φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης.

Λέξεις κλειδιά: ψυχική ανθεκτικότητα, προστατευτικός παράγοντας, ελπίδα

ΑΑ4. Εκπαίδευση ατόμων με αυτισμό στο ειδικό και στο γενικό σχολείο

Σουέρεφ Σοφία, Δασκάλα

Η παρούσα εισήγηση εστιάζεται σε διδακτικές μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση μαθητών με αυτισμό και φοιτούν είτε σε ειδικό είτε σε γενικό δημοτικό σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Σκοπός της εν λόγω εισήγησης είναι η ανάδειξη της σημασίας της οπτικοποίησης και της δομημένης διδασκαλίας σε ό,τι αφορά την ομαλή διαχείριση τάξης με μαθητές με αυτισμό, καθώς και την ενίσχυση των επικοινωνιακών και προσαρμοστικών κοινωνικών δεξιοτήτων τους, της κοινωνικής τους αλληλεπίδρασης και τον περιορισμό των στερεοτυπικών ή απρόσφορων συμπεριφορών τους.

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε εδράζεται πάνω σε βασικές αρχές και τεχνικές μεθόδων εκπαίδευσης ατόμων με ΔΑΦ, όπως αυτές της δομημένης διδασκαλίας, της κατάλληλης οργάνωσης του χώρου, της οπτικοποίησης, της δημιουργίας ρουτίνων, της χρήσης φόρμας αυτοκαταγραφής κ.ά.

Αποτελέσματα-Συμπεράσματα: Σε αμφότερα τα πλαίσια του ειδικού και του γενικού σχολείου, η υιοθέτηση των κατάλληλων και ενδεδειγμένων στρατηγικών διδασκαλίας κατά την εκπαίδευση ατόμων που ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην την ομαλή διαχείριση τάξης με μαθητές με αυτισμό, καθώς και στην ενίσχυση των επικοινωνιακών και προσαρμοστικών κοινωνικών δεξιοτήτων τους, της κοινωνικής τους αλληλεπίδρασης και τον περιορισμό των στερεοτυπικών ή μη κοινωνικά αποδεκτών συμπεριφορών τους.

Πιθανή εφαρμογή των αποτελεσμάτων στην καθ' ημέρα πράξη: Η εφαρμογή της δομημένης διδασκαλίας και της οπτικοποίησης καθίσταται αναγκαία κατά την καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο για την εξασφάλιση της ομαλής διεξαγωγής της, όσο και για την καλλιέργεια βασικών/σημαντικών δεξιοτήτων των μαθητών με διαταραχές αυτιστικού φάσματος.

Λέξεις κλειδιά: Αυτισμός, εκπαίδευση, ειδικό σχολείο, γενικό σχολείο, δομημένη διδασκαλία, οπτικοποίηση

AA5. Ο αντίκτυπος της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην εικόνα σώματος εφήβων κοριτσιών και ενηλίκων γυναικών. Συστηματική ανασκόπηση

Κοροβίλα Ευσταθία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Η αλληλεπίδραση μεταξύ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της εικόνας σώματος έχει αναδειχθεί ως σημαντικό και περίπλοκο ζήτημα της σύγχρονης εποχής, καθώς η ευρεία χρήση των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης συνέπεσε με την αύξηση των ανησυχιών για την εικόνα του σώματος. Κατά τη διάρκεια αυτής της ψηφιοποιημένης εποχής, ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που επηρεάζει τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, την αυτοεκτίμηση και την ψυχική ευεξία. Ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην εικόνα του σώματος έχει γίνει μια κρίσιμη πτυχή για την κατανόηση της επιρροής τους στην ψυχική υγεία και την ευημερία των νέων σήμερα. Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια συστηματική ανασκόπηση, που επιχειρεί να τεκμηριώσει τα υπάρχοντα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την εικόνα σώματος σε έφηβες και ενήλικες γυναίκες.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση πραγματοποιήθηκε σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων (Pubmed και ScienceDirect) με χρήση συγκεκριμένων λέξεων-κλειδιών, με στόχο δημοσιευμένες μελέτες παρατήρησης για το θέμα κατά την περίοδο της τελευταίας πενταετίας. Για να παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά των μελετών που περιλαμβάνονται με συστηματικό τρόπο, ετοιμάστηκε ένα φύλλο εργασίας excel και χρησιμοποιήθηκε για την εισαγωγή όλων των βασικών πληροφοριών κάθε μελέτης. Αυτές οι πληροφορίες περιλάμβαναν το έτος δημοσίευσης και τον πρώτο συγγραφέα κάθε μελέτης και τον στόχο των ερευνών. Σημειώθηκε επίσης η πηγή από την οποία αντλήθηκε κάθε άρθρο και ο τίτλος του.

Επιπλέον, τεκμηριώθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε μεγέθους δείγματος (μέγεθος δείγματος και πληροφορίες ηλικίας). Τέλος, συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για τη μεθοδολογία της μελέτης και τα κύρια ευρήματα. Το αρχικό βήμα της αναζήτησης της βιβλιογραφίας απέδωσε 190 μελέτες από τη βάση δεδομένων Pubmed και 158 από τη βάση δεδομένων ScienceDirect. Αυτές οι μελέτες εξετάστηκαν με βάση τα κριτήρια συμπερίληψης-αποκλεισμού της ανασκόπησης και τελικά 22 μελέτες ήταν επιλέξιμες να συμπεριληφθούν.

Τα αποτελέσματα της συστηματικής ανασκόπησης έχουν επισημάνει τον αρνητικό αντίκτυπο της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη σωματική αυτοεκτίμηση των νέων με σχεδόν ολόκληρο το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων να δείχνει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η εικόνα του σώματος είναι αλληλένδετα.

Λέξεις κλειδιά: μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εικόνα σώματος, αυτοεκτίμηση, εφηβεία

AA6. Έρευνα μέσω τέχνης στην εκπαίδευση προσφύγων: Μία έρευνα πεδίου εφαρμογής

Σαμπροβαλάκης Γιώργος, κοινωνικός λειτουργός και συστημικός θεραπευτής, project manager του προγράμματος Helios στην Κρήτη της Εκπαιδευτικής Αναπτυξιακής «Πλοηγός», Msc στην Εκπαίδευση, μέλος του κεντρικού ΔΣ του ΣΚΛΕ και γραμματέας του ΠΣ ΣΚΛΕ Κρήτης

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται το προσφυγικό ζήτημα και επιχειρείται, μέσω ανασκόπησης πεδίου εφαρμογής, η χαρτογράφηση του πεδίου της έρευνας βασισμένης στις τέχνες στην εκπαίδευση (ABER) των προσφύγων και αιτούντων άσυλο και ο εντοπισμός κενών στη βιβλιογραφία, για περαιτέρω έρευνα. Το θεωρητικό υπόβαθρο της ανασκόπησης περιλαμβάνεται στο θεωρητικό μέρος, ως

ιδιαίτερα πολύπλοκο και πολυδιάστατο. Αναπτύσσεται με εστίαση στη διαπολιτισμική και ολιστική εκπαίδευση που είναι απαραίτητη για την διαχείριση και αντιμετώπιση μιας σειράς προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ήδη «τραυματισμένοι» πρόσφυγες στις χώρες υποδοχής, όπου διαμορφώνεται ολοένα και εχθρικότερο το κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον.

Η έρευνα βασισμένη στις τέχνες (ABR) προτείνεται ως μια σημαντική μέθοδος στην εκπαίδευση προσφύγων, λόγω του μετασχηματιστικού, ολιστικού, δημόσιου και διεπιστημονικού χαρακτήρα της. Τα ευρήματα της ανασκόπησης πεδίου, συνηγορούν σε αυτόν το σημαντικό ρόλο και ειδικότερα για τη μαθησιακή και ψυχολογική υποστήριξη των προσφύγων, την ανάπτυξη της διαπολιτισμικότητας και το σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.

Αν και διαπιστώθηκε μια ελπιδοφόρα τάση μετατόπισης του ερευνητικού ενδιαφέροντος από τους πρόσφυγες προς τους επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους (εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί λειτουργοί) εντοπίστηκε και ένα σημαντικό ερευνητικό κενό σχετικό με τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις της ABER στη συμπερίληψη των προσφύγων.

Το κενό αυτό οφείλεται στις βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα των παρεμβάσεων ABER αποκλειστικά σε προσφυγικούς πληθυσμούς και χρήζει περαιτέρω έρευνας καθώς η συμπερίληψη δεν αποτελεί μια έννοια που αφορά μονομερώς τους πρόσφυγες. Αφορά ολόκληρη την κοινωνία.

Λέξεις κλειδιά: τέχνη, πρόσφυγες, εκπαίδευση, παρέμβαση ABER

Αλφαβητικός Κατάλογος Εισηγητών/Συγγραφέων

Ανδρεαδάκης Βασίλης Προηγμένες Οφθαλμικές Τεχνολογίες, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Αντωνίου Αλέξανδρος Σταμάτιος Καθηγητής Ψυχολογίας, ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, Δ/ντής ΠΜΣ "Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση", Δ/ντής Εργαστηρίου Κοινωνικής και Οργανωσιακής Ψυχολογίας
Αντωνίου Φωτεινή (Φαίη) Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδαγωγικής Ψυχολογίας των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Αραπάκος Λάμπρος Σχολικός κοινωνικός λειτουργός, MSc Ψυχική Υγεία, MSW Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση, Υπ. Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Ασλανίδης Ιωάννης Οφθαλμολογική Μονάδα Ημερήσιας Νοσηλείας Εμμετρωπία, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Αχλιαδιανάκης Μανόλης Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, Πρόεδρος Συλλόγου Τριτέκνων Ηρακλείου
Βαγιωνάκη Κυριακή MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Βασιλάκη Ευμορφία MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Βασιλάκης Κωνσταντίνος Καθηγητής Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Βασιλείου Ηλίας Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Γλωσσολογίας, Διδάκτωρ Ειδικής Αγωγής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Βελονάκη Χριστίνα , μαθηματικός, εξωτερική συνεργάτης Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου
Βενιανάκη Αικατερίνη ΕΕΔΙΠ στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Βουλγαράκη Ευγενία Κοινωνική Λειτουργός, Bsc Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου
Βουλγαράκη Κρυσταλίνα Ειδική Παιδαγωγός, Κοινωνική Λειτουργός M.Sc. Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Υπ. Διδάκτωρ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Βουλιώτης Χρήστος Πρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής
Βουράκη Αρετή Αναπληρώτρια Προωθήτρια Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων – Διαχείριση των θεμάτων που σχετίζονται με την υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, Περιφερειακή Δ/ση Εκπαίδευσης Κρήτης
Γεραντζή Διαλεκτή 26ο ΣΔΕΥ 2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Α Θεσσαλονίκης, Ψυχολόγος
Γιαννακουδάκης Νικόλαος Ιατρός Ορθοπαιδικός, Διευθυντής ΕΚΑΒ Κρήτης
Γιαννοπούλου Νικολίτσα Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Χανίων
Γκανούδη Κλεοπάτρα Μαρία Εκπαιδευτικός, ΠΕ02, Υποψήφια Διδάκτωρ ΠΤΕΑ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γκιώσης Ιωάννης Ειδικός Παιδαγωγός ΠΕ 71
Γκούθας Ιωάννης Αντιπρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής
Γναρδέλλης Χαράλαμπος , Καθηγητής Πανεπιστήμιο Πατρών
Διαμαντόπουλος Ηλίας Εκπαιδευτικός ΠΕ71, Υποψήφιος Διδάκτορας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
Ευθυμίου Παρασκευή Κοινωνική Λειτουργός Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Ζαχοπούλου Ευρυδίκη Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, ΔΙ.ΠΑ.Ε.
Ζερβουδάκη Ελένη Αντιδήμαρχος Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, προστασίας ΑΜΕΑ και Ισότητας Δήμου Χανίων
Ηλιοπούλου Μάρθα Εκδόσεις Ειδικής Αγωγής, Φιλολόγος/Ειδική Παιδαγωγός

Καμπέρογλου Αιμιλία Τελειόφοιτη Κοινωνική Λειτουργός, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Καπαδουκάκη Αντωνία Επιμελήτρια Ανηλίκων Χανίων, Κοινωνιολόγος-Ψυχολόγος, Msc Πολιτισμός και Ανθρώπινη Ανάπτυξη
Καραλή Αγγαίτσα Ψυχολόγος, Αν. Προϊσταμένη Τμήματος Περίθαλψης και Κοινωνικής Μέριμνας Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας ΕΛΜΕΠΑ
Καραμητσάνης Κ. Βασίλης Δικηγόρος, πρόεδρος του ANIMASYROS Διεθνούς Φεστιβάλ Κινουμένων Σχεδίων
Καργιωτάκη Αγγελική Ψυχολόγος MSc, Θεραπευτικό Προσωπικό της Κινητής Μονάδας Ηρακλείου του ΚΕΘΕΑ ΑΡΙΑΔΗΝΗ
Κατσιμπέρη Αντωνία , Κοινωνική Λειτουργός, Απόφοιτη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Καψαλάκης Πάυλος Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργοθεραπευτής, SpEd MSc., Υποψήφιος Διδάκτορας Τ.Ε.Α.Π.Η. - Ε.Κ.Π.Α., Αντιπρόεδρος 2ου Π.Τ. Πανελληνίου Συλλόγου Εργοθεραπευτών, 2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Δ' Αθήνας
Κλήρης Αλέξανδρος Ψυχολόγος, BSc, MA
Κολλάρης Δημήτρης Καθηγητής, Τμήμα Γεωπονικών Επιστημών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Κολλιανάτη Κυριακή κοινωνική Λειτουργός M.Ed, 2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Πειραιά, συνεργάτης Κέντρου Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία»
Κολοκυθά Σταυρούλα Απόφοιτη του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Κοντογιάννης Βασίλης Ανώτερος Μηχανικός Λογισμικού, Μηχανικός Υπολογιστών, Εργαστήριο Υπολογιστικής Βιοϊατρικής του Ινστιτούτου Πληροφορικής Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ)
Κορακίδη Γεωργία Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ 11, Φυσικής Αγωγής Γ' Αθήνας
Κοροβίλα Ευσταθία Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Κουζούλογλου Γαρυφαλία Μαθηματικός Ε.Α.Ε.
Κουνάλη Βασιλική Ψυχολόγος, Παιδοψυχολόγος, MSc Σχολική Ψυχολογία, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Οικογενειακή Ψυχοθεραπεύτρια, Παιγνιοθεραπεύτρια
Κουρουπέτρογλου Γεώργιος Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Εργαστήριο Φωνής και Προσβασιμότητας
Κουρτίδης Νικόλαος Φιλολόγος, Τελειόφοιτος Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Κούτρα Αικατερίνη Επίκουρη Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Κουτρομπής Κωνσταντίνος Δικηγόρος, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, Υπεύθυνος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Συνταγματικών Ελευθεριών
Κουφούδη Τιμόκλεια Γραφείο Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Λαδιανού Κατερίνα Φιλολόγος, MA, PhD, Τελειόφοιτη Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Λιόλιου Σταυρούλα Ψυχολόγος Παιδιών και Εφήβων, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Μανιού Μαρία Νοσηλεύτρια – Μηχανικός Πληροφορικής, RN, MSc, PhD, Δήμος Αρχαίων Αστερουσίων, Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Πολιτισμού
Μανωλάκη Χαρούλα Μαθηματικός

Μακράκη Φωτεινή Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Σερρών
Μακρυκώστα Αρετή-Μαρία Απόφοιτη του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Μαραυγάκη Μαρία ΕΛΜΕΠΑ, Εκπαιδευτικός
Μαρκάκης Γεώργιος Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Μεραμβελιωτάκης Ηλίας Κοινωνικός λειτουργός στο 6ο Σ.Δ.Ε.Υ. στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ρεθύμνου, Υποψήφιος Διδάκτωρ και Ακαδημαϊκός Υπότροφος του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, ΕΛΜΕΠΑ, MBA, TMI, BBPIS, Εξωτερικός συνεργάτης Εργαστηρίου Διεπιστημονικής Προσέγγισης για τη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής, ΣΕΥ, ΕΛΜΕΠΑ
Μεταξά Αναστασία Απόφοιτη Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Μηλαθιανάκης Γεράσιμος Λογοθεραπευτής, MSc, Υποψ. Διδάκτωρ Πανεπιστήμιο Κρήτης
Μουδάτσου Μαρία Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Σχολή Επιστημών Υγείας Εργαστήριο Διεπιστημονικής Προσέγγισης για τη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής Ινστιτούτο Αγροτοδιατροφής και Επιστημών Ζωής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Μουζάκη Αγγελική Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστήμιο Κρήτης
Μουλού Θεοδώρα Κοινωνική Λειτουργός - Φιλόλογος ΕΑΕ, Μ.Α. Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση
Μουντρίδου Μαρία Επίκουρη Καθηγήτρια, ΑΣΠΑΙΤΕ - Παιδαγωγικό Τμήμα
Μπαλαμπέκου Όλγα Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Λάρισας
Μπάστα Μαρία Διευθύντρια Ψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ, Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Επιστημονικά Υπεύθυνη της Μονάδας Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου
Μπάστας Χαράλαμπος Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπευτής Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου
Μπατάλα Κωνσταντίνα Υπεύθυνη Συμβουλευτικής και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου- Συστημική Σύμβουλος
Μπιτσάκος Νικόλαος Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Πανεπιστημίου Κρήτης, Εκπαιδευτικός
Μποτζάκη Άννα Ψυχολόγος, εκπαιδύτρια, ψυχοθεραπεύτρια Συνεργάτιδα Παιδοψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ ΙΣΝ-CMI Πρωτοβουλία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων
Μπουκουβάλα Νέλλη Ιδρύτρια Play Therapy Greece, Certified Play Therapist, Certified Supervisor
Μπουλμέτη Γεωργία Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών Γ' Αθήνας
Μπουσδούνης Ιωάννης Προϊστάμενος Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Θρησκευμάτων
Νικηφόρου Παρασκευή Κλινικός-Σχολικός Ψυχολόγος, ΣΔΕΥ, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Π.Ε. Ηρακλείου Κρήτης
Ξαφάκος Ευστάθιος Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Οικονομοπούλου Κωνσταντίνα Αν. Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ηρακλείου
Παπαγιώργη Ιουλία Καθηγήτρια Τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
Παπαδακάκη Μαρία Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Διευθύντρια Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS)
Παπαδάκη Στυλιανή Μεταπτυχιακή Ερευνήτρια του ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Κρήτης, ΔΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
Παπαδάκης Πέτρος Διευθυντής προγραμμάτων των Παιδικών Χωριών SOS στην Κρήτη
Παπαδόπουλος Νικόλαος Προϊστάμενος ΚΕΔΑΣΥ Α' Πειραιά
Παπαϊωάννου Ευγενία Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ & Τουρισμού, ΔΙ.ΠΑ.Ε.

Παπαϊωσήφ Μαρία MSc Αναπτυξιακή - Σχολική Ψυχολόγος
Παπαχρήστου Νεφέλη Φοιτήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Παραμερίτη Ευθυμία Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Μαθηματικός
Πασαλή Χριστίνα RN, BBA, PGDip (Ed), MSc, MSHCM, PhD Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Β' Υποδιευθύντρια, στο Πρότυπο ΕΠΑ.Λ Περάματος, Οικονομολόγος της Υγείας, αναπληρωματικό Μέλος επιστημονικού συμβουλίου του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.
Πεδιώτη Νεκταρία , Κοινωνική Λειτουργός, Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Περιστέρη Μελπομένη Εκπαιδευτικός Αγγλικής Φιλολογίας/ Διευθύντρια Κοινωνικού Φροντιστηρίου Δήμου Ηρακλείου
Περισυνάκης Αντώνιος Αντιδήμαρχος Παιδείας Δήμου Ηρακλείου
Πετράκη Μαρία Αν. Προϊσταμένη ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ρεθύμνου
Πιτσικάκη Σοφία MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Πιστοποιημένη Εκπαιδεύτρια Σχολών Γονέων στα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης
Πολυχρόνη Φωτεινή Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Ρεσβάνη Ευπραξία Ψυχίατρος Παιδιών και Εφήβων Αιγινήτειο Νοσοκομείο
Ρούσση Χριστίνα Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Σαμιωτάκης Γεώργιος Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων Επιμελητής Β' Παιδοψυχιατρικής Κλινικής ΠΑΓΝΗ ΙΣΝ-CMI Πρωτοβουλία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων
Σαμπροβαλάκης Γιώργος Κοινωνικός Λειτουργός, Συστημικός Θεραπευτής, Project Manager του προγράμματος Helios στην Κρήτη της Εκπαιδευτικής Αναπτυξιακής «Πλοηγός», Msc στην Εκπαίδευση, μέλος του κεντρικού ΔΣ του ΣΚΛΕ, γραμματέας του ΠΣ ΣΚΛΕ Κρήτης
Σεψά Ελπίδα Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Σκούρτη Ελένη Νευροψυχολόγος, MSc, PhD candidate Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου
Σμυρνάκης Ιωάννης Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Σουέρεφ Σοφία Δασκάλα ΕΑΕ (ΠΕ 70.50) 56ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά
Σπανάκη Ειρήνη ΕΕΔΙΠ Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΣΘΕΤΕ, PhD Ειδική Αγωγή
Σπαθαράκη Ανδρονίκη PhD, MEd Σύμβουλος Εκπαίδευσης Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου Κρήτης
Σπυριδάκη Αικατερίνη Υποψ Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Τομέαρχης Υγείας και Ευεξίας
Σπυριδάκη Αλεξάνδρα Ειδική εκπαιδευτικός-Φιλολόγος- Ψυχολόγος
Σταυρόπουλος Βασίλειος PhD, Διευθυντής Π.Ε. Ν. Ευρυτανίας
Στεφανάκης Παύλος Εκπαιδευτικός ΠΕ70
Στεφανοπούλου Όλγα Φοιτήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Συριοπούλου Δελλή Χριστίνα Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Διευθύντρια ΠΜΣ στις «Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ειδική Αγωγή»
Σχοινά Χριστίνα-Ιωάννα Ψυχολόγος, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Λάρισας

Τζιμπιμπάκης Αργύρης Κλινικός Ψυχολόγος, MSc, Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση Ηρακλείου
Ταμπάκου Λιντίτα , Κοινωνική Λειτουργός, Απόφοιτη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Τοράκη Μαρίνα Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας ΠΑΓΝΗ/ MSc Κοινωνική Λειτουργός, Επιστημονική Συνεργάτιδα Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS), Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Τουρτουρίδου Μαρία Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Τραγάκη Ευγενία Ψυχολόγος ΥΠΑΙΘΑ στο 1ο ΚΕΔΑΣΥΑ ΄ Αθήνας, MEd Educational Psychology, MSc Σχολικής Ψυχολογίας, αντιπρόεδρος του Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε
Τρούλης Γεώργιος Οργανωτικός Γραμματέας, Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος
Τσαρουχάς Νεκτάριος – Θεοχάρης , Ψυχολόγος - Κοινωνικός Λειτουργός, υ. Διδάκτωρ Τμήματος Ψυχολογίας Ε.Κ.Π.Α, Καθηγητής Κοινωνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Υ.Π.ΑΙ.Θ.Α., Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης, B.Sc., Pg. Cert., Pg. Dip., H.N.D., M.Ed., M.Sc., Ph.D.c.
Τσερπέλη Ευαγγελία Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, ΔΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών & Βιοατρικών Προσεγγίσεων
Τσιακπίνη Λαμπριάνα Λογοπεδικός - Λογοθεραπεύτρια στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., ΜΑ, Πρόεδρος Ι.Μ.Ε.Γ.Ε.Ε.
Τσινούλη Άννα Ψυχολόγος MSc, Δομή Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, Μονάδα Υποστήριξης Φοιτητών Ευπαθών Ομάδων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Φαρμακοπούλου Ιγνατία Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα των Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών
Φιλιππάκη Αμαλία Διδάκτωρ Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον & την Αειφορία, Σχολείο Ευρωπαϊκής Παιδείας, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Χατζηδρόσου Δέσποινα , Κοινωνική Λειτουργός MSc, Μέλος του επιστημονικού συμβουλίου στο Ινστιτούτο Μελετών και Ερευνών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης (IMEΓΕΕ), Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων M.Ed., Επιστημονική Συνεργάτης του Εργαστηρίου Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Χατζητζάνου Μαρίνα Κοινωνική Λειτουργός Κ.Κ.Π.Π. Κρήτης, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου
Χριστοφορίδη Ειρήνη Διδάκτωρ Τμήματος Γεωπονικών Επιστημών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

**Εργαστήριο Υγείας & Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS)
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας,
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο**

<https://lahers.hmu.gr/>

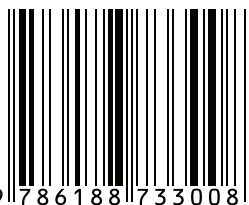

**Ινστιτούτο Μελετών & Ερευνών Γενικής
και Ειδικής Εκπαίδευσης (ΙΜΕΓΕΕ)**

<https://imegee.gr/>

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2025**

9 786188 733008

ISBN 978-618-87330-0-8